
PRAVILA I PROPISI

ZA PROVOĐENJE
EU PROJEKATA
U GRADU
ZAGREBU

Pravila i propisi

za provođenje EU projekata u Gradu Zagrebu

Grad Zagreb

Ured za programe i projekte Europske unije

Pročelnica

Jelena Ricov

Priprema

Ured za programe i projekte Europske unije

U suradnji s tvrtkom

Plavi partner d.o.o.

Oblikovanje

Studio 2M

Naklada

10.000

Zagreb, svibanj 2014.

Prvo izdanje

Ovaj materijal ima svrhu informiranja korisnika. Materijal ne sadrži opis svih EU fondova i programa, nego samo onih koji su od strane izdavača i autora ocijenjeni kao najrelevantniji i najvažniji za Grad Zagreb. Izdavač i autori pokušali su osigurati što veću razinu ažuriranosti informacija u trenutku tiskanja ovog materijala i ne prihvaćaju odgovornost za moguće gubitke korisnicima uzrokovane promjenama podataka u relevantnoj dokumentaciji koje se mogu dogoditi nakon završetka i izdavanja ovog materijala.

PRAVILA I PROPISI

ZA PROVOĐENJE
EU PROJEKATA
U GRADU
ZAGREBU

SADRŽAJ

I. SAŽETAK

4

1. EUROPSKI PROGRAMSKI OKVIR 2014.-2020.

12

1.1. Strategija Europe 2020

14

1.2. Višegodišnji financijski okvir za razdoblje 2014.-2020

16

1.3. Politike Europske unije

20

2. EUROPSKI STRUKTURNI I INVESTICIJSKI FONDOWI 2014.-2020.

30

2.1. Zajednička pravila i okvir za korištenje fondova

33

2.2. Europski fond za regionalni razvoj

46

2.3. Europski socijalni fond

52

2.4. Kohezijski fond

58

2.5. Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj

62

3. NACIONALNI OKVIR I NACIONALNA STRUKTURA ZA PROVEDBU PROJEKATA

68

3.1. Nacionalni propisi i planski dokumenti

70

3.2. Institucionalni okvir za upravljanje fondovima u Hrvatskoj

73

4. PRIPREMA I PROVEDBA PROJEKATA FINANCIRANIH IZ FONDOVA

4.1. Planiranje projekta

4.2. Natječaj za dodjelu financijskih sredstava iz fondova

4.3. Sadržaj projektnog prijedloga (aplikacije)

4.4. Ocjena projektnih prijedloga prijavljenih na natječaj

4.5. Provođenje projektnih aktivnosti

4.6. Rokovi provedbe projekta

5. FONDOVSKE UREDBE I INTEGRIRANI ODRŽIVI URBANI RAZVOJ

II. PRILOZI

PRILOG 1 Programi zajednice

PRILOG 2 Primjeri projekata

PRILOG 3 Popis literature

78

82

85

86

87

87

88

90

96

108

122

SAŽETAK

Cilj je ovog materijala upravlačkoj strukturi Grada Zagreba pružiti pregled politika, dokumenata i provedbenih činitelja koji određuju provođenje projekata sufinanciranih iz europskih fondova u razdoblju tekuće financijske perspektive 2014.-2020.

Ovaj materijal na sažet i pregledan način prikazuje strategije i politike Europske unije čije provođenje na razini država članica Unija podupire sredstvima iz svog proračuna. Europski fondovi predstavljaju izvor sredstava za financiranje projekata u državama članicama, međutim prihvatljivi projekti u koje država članica može usmjeriti raspoloživa sredstva moraju pridonositi ostvarivanju ekonomskih, socijalnih i teritorijalnih ciljeva Unije kao cjeline.

SREDSTVA IZ STRUKTURNIH I INVESTICIJSKIH FONDOVA USMJERAVAJU SE PREMA EUROPSKIM REGIJAMA, KOJE SE DEFINIRAJU KAO STATISTIČKE REGIJE PREMA NUTS KLASIFIKACIJI. PRIHVATLJIVOST REGIJE ZA SREDSTVA, KAO I POSTOTAK SUFINANCIRANJA KOJI PROJEKTI MOGU OSTVARITI IZ EUROPSKIH FONDOVA, OVISI O STUPNJU NJEZINE RAZVIJENOSTI.

Strategija 'Europe 2020' je temeljni dokument kojim se definiraju gospodarski i socijalni ciljevi Unije kao cjeline u razdoblju do 2020. godine. Širokim konsenzusom država članica ti su prioriteti utvrđeni kao **pametnan, održiv i uključiv gospodarski rast**. Ovi se prioriteti prenose i integriraju u druge europske politike (i s njima povezane planske dokumente), a preko njih i u nacionalne i regionalne politike (i planove). Sve zajedničke EU politike djeluju u smjeru postizanja prioriteta i ciljeva temeljne EU strategije Europa 2020. Posebno značajan doprinos ostvarivanju ovih ciljeva se očekuje od kohezijske politike – politike čiji je cilj smanjivanje ekonomskih, socijalnih i teritorijalnih razlika i nejednakosti između europskih regija.

Za Republiku Hrvatsku i njezine administrativno-teritorijalne jedinice ovo također znači da će u tekućem programskom razdoblju planiranje vlastitog razvoja morati uskladiti s prioritetima i ciljevima definiranim europskom strategijom.

Financijsku potporu za ostvarivanje ciljeva iz strategije Europa 2020 Unija osigurava kroz europske strukturne i investicijske fondove, te programe Zajednice.

'Europski strukturni i investicijski fondovi' (ESI fondovi) je jedinstven termin kojim se u financijskoj perspektivi 2014.-2020. označavaju fondovi u kojima je smješten najveći dio sredstava (više od 40% ukupnih sredstava financijske perspektive) kojima Unija raspolaže za ostvarivanje svojih strateških ciljeva i zajedničkih politika. Europski strukturni i investicijski fondovi obuhvaćaju Europski fond za regionalni razvoj (ERDF), Europski socijalni fond (ESF), Kohezijski fond (CF), Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EAFRD) i

Europski fond za pomorstvo i ribarstvo (EMFF). Ovaj materijal neće se baviti Europskim fondom za pomorstvo i ribarstvo.

Programi Zajednice se od Europskih strukturnih i investicijskih fondova razlikuju po veličini sredstava kojima raspolažu (tek nešto više od 10% ukupnih sredstava iz financijske perspektive), ali i načinu upravljanja. Dok je upravljanje sredstvima iz Europskih strukturnih i investicijskih fondova podijeljeno između Komisije i države članice, programima Zajednice direktno upravlja Komisija. Ovo podrazumijeva da natječajni postupak i ugovaranje provode tijela Komisije, te da je pojedini natječaj otvoren jednako svim prijaviteljima na razini cijele EU.

Uvjete kojima država članica i njezine institucije moraju udovoljiti da bi mogle efektivno koristiti sredstva iz Europskih strukturnih i investicijskih fondova definiraju uredbe koje su zajednički donijeli Europski parlament i Vijeće EU (Vijeće). Za razliku od direktiva, osobina je uredbi da se direktno primjenjuju u državi članici bez potrebe prenošenja u nacionalno zakonodavstvo. To znači da sve aktivnosti u upravljanju i nadzoru nad sredstvima fondova reguliraju dva jednakovrijedna zakonodavna izvora – hrvatski propisi i uredbe EU.

Uredbe koje reguliraju upravljanje i nadzor nad korištenjem sredstva iz Europskih strukturnih i investicijskih fondova se mogu podijeliti u dvije skupine. Prvu skupinu čini tzv. zajednička uredba koja definira zajednička pravila, postupke i procese za sve fondove koji ulaze u grupu Europskih strukturnih i investicijskih fondova. Na ovaj se način postiže potpuna ili barem djelomična standardizacija zahtijeva kojima države članice, njezine institucije i krajnji korisnici moraju udovoljiti u upravljanju i korištenju sredstava iz fondova. Zajedničke odredbe koje se primjenjuju na sve fondove odnose se na proces planiranja (programiranja) upotrebe sredstava, vrednovanje donesenih planova, proces financijskog upravljanja, nadzor nad provedbom projekata i korištenjem sredstava iz fondova te izvještavanje i podjelu dužnosti i odgovornosti između države članice i Komisije.

Drugu skupinu uredbi čine uredbe koje se odnose na svaki pojedinačni fond i koje u pravilu reguliraju specifične prioritete investiranja relevantne za svaki pojedini fond.

Sredstva iz Europskih strukturnih i investicijskih fondova usmjeravaju se prema europskim regijama, gdje se europska regija definira kao statistička regija prema NUTS klasifikaciji. Prihvatljivost regije za sredstva iz pojedinog fonda, isto kao i postotak sufinanciranja koji konkretni projekti mogu ostvariti iz europskih fondova, ovisi o stupnju njezine razvijenosti. Sve europske NUTS2 regije su prihvatljive za financiranje iz Europskog fonda za regionalni razvoj i Europskog socijalnog fonda, a najveći stupanj sufinanciranja (do

85% prihvatljivih troškova) mogu ostvariti manje razvijene regije čiji je BDP po stanovniku manji od 75% europskog prosjeka. Hrvatska je podijeljena u dvije NUTS2 regije od kojih obje udovoljavaju kriterijima manje razvijenih regija. Grad Zagreb je razvrstan u NUTS2 regiju Kontinentalna Hrvatska čiji BDP po stanovniku iznosi 64,1% prosjeka EU-27 (prema PPP).

Regije prihvatljive za sredstva iz Kohezijskog fonda utvrđuju se na razini NUTS1 regije tj. države članice kao države članice čiji je BDP manji od 90% prosjeka EU-27.

Dvije su važne skupine zadataka koje mora obaviti država članica da bi stvorila uvjete za efektivno korištenje sredstava iz Fondova. Prva skupina tih zadataka se odnosi se na izradu planskih dokumenata koji će usmjeravati efektivan tijek fondova do konkretnih projekata. Drugu skupinu zadataka čini izgradnja funkcionirajućeg institucionalnog sustava za upravljanje i nadzor nad korištenjem financijskih sredstava koja dolaze iz fondova (tj. proračuna unije). Ispunjavanje ovih zadataka odvija se istodobno i obje skupine zadataka moraju biti uspješno dovršene prije početka efektivnog korištenja sredstava fondova.

Kako je nova financijska perspektiva tek otpočela hrvatska državna tijela nalaze se u procesu ispunjavanja ovih zadataka. Zadatci koji se tiču izrade planskih dokumenta imaju i svoje rokove utvrđene zajedničkom uredbom. Rok za predaju Partnerskog sporazuma kao vršnog planskog dokumenta za korištenje sredstava iz fondova je 22. travnja 2014. pri čemu Komisija ima na raspolaganju najviše daljnja 4 mjeseca za ocjenu tog dokumenta i donošenje odluke o njegovom usvajanju. Rok za predaju operativnih programa je najkasnije tri mjeseca od dana predaje Partnerskog sporazuma s tim da Komisija ima najviše daljnjih šest mjeseci za ocjenu operativnih programa i donošenje odluke o njihovom odobravanju. Sama Komisija očekuje da će do siječnja 2015. odobriti najveći broj operativnih programa. Vlada RH je za tekuće programsko razdoblje 2014.-2020. odlučila pripremiti tri operativna programa: OP za regionalnu konkurentnost i koheziju, OP za razvoj ljudskih resursa i OP za tehničku pomoć.¹

Istodobno, sve hrvatske institucije uključene u upravljanje sredstvima iz fondova moraju dobiti pozitivno mišljenje nezavisnog revizora i Europske komisije o svojoj spremnosti za upravljanje tim sredstvima. Ovo je preduvjet za početak efektivnog tijeka sredstava iz europskog proračuna prema hrvatskom proračunu. Institucionalna rješenja koja se primjenjuju za upravljanje već

¹ Ovo je prema trenutno važećoj odluci Vlade RH, no u tijeku je revidiranje odluke o tri operativna programa. Moguća je izmjena odluke na način da će se pripremiti dva operativna programa, tj. da će se OP Tehnička pomoć integrirati u prethodna dva operativna programa.

raspoloživim sredstvima, isto kao i ona koja će se primjenjivati za upravljanje fondovima iz financijske perspektive 2014.-2020. predstavljaju nadogradnju sustava izgrađenog za upravljanje pretpristupnim sredstvima IPA.

Pojedinačni projekt koji kandidira za financiranje iz europskih sredstava mora moći pokazati doprinos ostvarivanju ciljeva europske strategije Europa 2020 i njezinih politika. Pojedinačni projekt ovo dokazuje uklopljenošću u lokalne i nacionalne razvojne ciljeve i prioritete te sukladnošću s ciljevima i prioritetima operativnih programa i Partnerskog sporazuma. S obzirom na načelo strateško-programске uvjetovanosti planovi nižeg reda proizlaze iz planova višeg reda čime se osigurava njihova povezanost i usklađenost sa strategijom Europa 2020.

Sredstva za financiranje konkretnog projekta dobivaju se na natječaju koji raspisuje odgovarajuće upravljačko tijelo (ministarstvo nadležno za upravljanje operativnim programom ili jednim njegovim dijelom) ili institucija kojoj je upravljačko tijelo delegiralo taj posao. Da bi konkretan projekt imao šanse 'proći' na natječaju mora biti u potpunosti pripremljen i udovoljiti svim uvjetima natječaja. Potpuno pripremljenost znači, osim potpune pripremljenosti cjelokupne dokumentacije, i potpuno riješene imovinsko pravne odnose isto kao i posjedovanje svih dozvola i potrebnih studija.

O izboru projekata koji će na natječaju dobiti sredstva odlučuje se temeljem sustava bodovanja. Projekti u provedbi mogu računati na određeni postotak (prema iskustvu iz raspisanih natječaja od 30%) sredstava koja će primi kao predujam. Međutim, dominantan način financiranja provedbe projekata je refundacija stvarno nastalih troškova temeljem izdanih računa. Krajnji korisnik mora primiti sredstva za pokriće stvarno nastalih prihvatljivih troškova u roku od 90 dana od dana podnošenja pravovaljanog zahtijeva.

Jedno od bitnih područja ulaganja u financijskom razdoblju 2014.-2020. je urbani razvoj zbog čega najmanje 5% ukupnih sredstava alociranih državi članici iz ERDF-a mora biti usmjereno u projekte za integrirani održivi razvoj.

Bez fondova Europske unije teško će se moći realizirati bilo koji značajniji razvojni projekt. Ovo posebice dolazi do izražaja u uvjetima aktualne gospodarske krize koja je rezultirala snažnom fiskalnom kontrakcijom na nacionalnoj i lokalnoj razini, te značajno manjom potporom državnog proračuna proračunima regionalne/lokalne države. U ovom smislu u idućim se godinama ne može očekivati značajnija promjena. Stoga je važno shvatiti i usvojiti da svako ozbiljno strateško planiranje i odgovorno političko upravljanje, mora akceptirati posebno važnu činjenicu da su Hrvatskoj, ulaskom u EU, na raspolaganju značajna sredstva za projekte regionalnog razvoja.

U prvih pola godine članstva (01. srpnja do kraja 2013.) Republici Hrvatskoj je za provedbu kohezijske politike ili politike regionalnog razvoja na raspolaganju oko 450 milijuna eura.

Ukupna sredstva namijenjena Hrvatskoj u sedmogodišnjem planskom razdoblju 2014.-2020. iznose 11,7 milijardi eura, dok su sredstva iz Europskih investicijskih i strukturnih fondova (tj. za provođenje kohezijske politike) rezervirana u iznosu od 8,61 mlrd eura. U trenutku nastajanja ove studije Hrvatska još uvijek nije izradila Partnerski sporazum zbog čega nisu poznati mnogi konkretni detalji upravljanja fondovima o kojima odlučuje Hrvatska isto kao niti detalji kako će se spomenuti iznos iz fondova (8,6 mlrd.) rasporediti po godinama, operativnim programima, prioritetima i sl.

DA BI KONKRETAN PROJEKT IMAO ŠANSE ‘PROĆI’ NA NATJEČAJU MORA BITI U POTPUNOSTI PRIPREMLJEN I UDOVOLJITI SVIM UVJETIMA NATJEČAJA. POTPUNA PRIPREMLJENOST ZNAČI, OSIM POTPUNE PRIPREMLJENOSTI CJELOKUPNE DOKUMENTACIJE, I POTPUNO RIJEŠENE IMOVINSKO PRAVNE ODNOSI ISTO KAO I POSJEDOVANJE SVIH DOZVOLA I POTREBNIH STUDIJA.

Zbog svega navedenog na jedinicama regionalne i lokalne samouprave je značajna odgovornost u pripremi odgovarajućih projekata koji će, prije svega doprinosti razvoju hrvatskih regija, ali i Hrvatskoj osigurati povlačenje raspoloživih sredstava i tako osigurati visoku iskorištenost sredstava iz europskih fondova. S obzirom na visinu iznosa koji Hrvatskoj stoji na raspolaganju radi se o razvojnoj prilici kakvu Hrvatska do sada još nije imala.

Pregled strategije Europa 2020 i njezinih ciljeva, isto kao i najvažnijih zajedničkih politika prikazan je u prvom poglavlju. Drugo poglavlje donosi pregled zajedničkih pravila za upravljanje i nadzor nad sredstvima iz Europskih strukturnih i investicijskih fondova isto kao i pregled pojedinačnih odredaba koje se odnose na Europski fond za regionalni razvoj, Europski socijalni fond i kohezijski fond. Zadaće hrvatskih institucija isto kao i hrvatska institucionalna rješenja za upravljanje sredstvima iz Fondova se prikazuju u trećem poglavlju. Četvrto poglavlje opisuje bitne osobine koje mora posjedovati projekt da bi uspješno realizirao financiranje iz sredstava fondova. Konačno, u petom poglavlju se prikazuje mjesto urbanog razvoja u fondovskim uredbama. Kao prilog ovom materijalu dat je prikaz Programa zajednice.

1.

EUROPSKI PROGRAMSKI OKVIR 2014.-2020.

Europa 2020 je temeljni dokument koji određuje usmjeravanje financijskih sredstava raspoloživih u proračunu Unije za financijsko razdoblje 2014.-2020. Europski fondovi i instrumenti financiranja pomoći će realizaciju samo onih projekata kod kojih se može pokazati jasna povezanost s ciljevima i prioritetima strategije Europa 2020.

1.1. Strategija Europe 2020

Jedan od strateških ciljeva Europske unije je stvaranje jedinstvenog gospodarskog prostora koji može ravnopravno i djelotvorno sudjelovati u globalnoj konkurentskoj utakmici i odgovoriti ekonomskim izazovima koji dolaze iz SAD, Kine i tržišta u nastajanju (Brazil, Indija, Koreja, Rusija).

Jedan od bitnih mehanizama za ostvarivanje toga cilja je i zajednička europska strategija rasta Europa 2020 – strategija za pametan, održiv i uključiv rast². Strategija Europa 2020 utvrđuje tri temeljna gospodarska prioriteta Unije za desetogodišnje razdoblje 2010.-2020:

- **Pametan rast** – rast i razvoj gospodarstva zasnovan na znanju i inovacijama.
- **Održiv rast** – rast koji uključuje efikasnu upotrebu resursa i energije, te ekološki prihvatljivo i konkurentno gospodarstvo.
- **Uključiv rast** – rast koji uključuje sve zemlje članice, regije i svakog pojedinca, to je gospodarstvo visoke zaposlenosti i socijalne uključenosti.

Razlog zbog kojeg je EU odabrala upravo ovakve prioritete gospodarskog rasta su razumljivi. Globalna konkurencija značajna sredstva ulaže upravo u istraživanje i razvoj, razvoj novih tehnologija i inovacije. Da bi EU mogla pratiti, i što je još važnije dijelom i usmjeravati globalnu utrku, mora biti globalno konkurentna - svoj rast mora temeljiti upravo na znanju i inovacijama. Znanje i inovacije donose konkurentsku prednost, veću dodanu vrijednost, novi rast i zapošljavanje. Ovo pak zahtijeva poboljšanje kvalitete obrazovanja, jačanje istraživanja, promoviranje inovacija i transfera znanja kroz EU, punu upotrebu informacijskih i komunikacijskih tehnologija i osiguravanje da inovativne ideje postanu proizvodi i usluge koje generiraju rast i zapošljavanje.

Rast mora biti održiv što zahtijeva poštivanje okoliša i primjereno adresiranje klimatskih promjena. Zbog toga rast mora biti ekološki prihvatljiv, a s aspekta korištenja resursa i energije učinkovit. Procjenjuje se da samo integracija europskog energetskeg tržišta može donijeti oko 0,8% dodatnog rasta GDP-a godišnje.

Rast mora biti i uključiv i omogućiti da u njemu sudjeluju i od njega koriste uživaju zemlje članice, sve regije, sve društvene skupine i u konačnici svaki

² Usvojena na sastanku Europskog vijeća 17. lipnja 2010 i dostupna na http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm

pojedinaac. Uključiv rast znači brigu o ljudima kroz visoku zaposlenost, investiranje u znanja i vještine, borbu protiv siromaštva, modernizaciju tržišta rada, trening, obuku, sustav socijalne zaštite, pomoć ljudima u prilagođavanju promjenama itd.

Ostvarivanje prioriteta strategije Europa 2020 ugrađeno je u sve politike i planske dokumente EU, a od država članica se očekuje i zahtijeva oblikovanje i vođenje ekonomskih i drugih politika na način koji je sukladan sa strategijom Europa 2020 i osigurava njezino provođenje u djelo. Zbog toga se od država članica zahtijeva da navedene prioritete strategije Europa 2020 ugrade u vlastite strateške i razvojne dokumente.

Istovremeno, Unija podupire napore država članica u ostvarivanju prioriteta zadanih strategijom Europa 2020. Ta se potpora ogleda u povezivanju (i/ili uvjetovanju) sredstava, koje države članice po različitim osnovama primaju iz proračuna Unije, s prioritetima strategije Europa 2020. To se, u prvom redu, odnosi na sredstva kohezijske politike ili politike regionalnog razvoja (strukturne fondove i Kohezijski fond), fondove koji podupiru zajedničku poljoprivrednu i ribarsku politiku, te razne financijske programe koje Europska komisija provodi izravno (tzv. Programi Zajednice).

Europa 2020 je stoga temeljni dokument koji određuje usmjeravanje financijskih sredstava raspoloživih u proračunu Unije za financijsko razdoblje 2014.-2020. Ona je također polazna točka u izradi svih planskih dokumenta za upotrebu sredstava koja će u europskom proračunu biti dodijeljena Hrvatskoj. Drugim riječima, europski fondovi i instrumenti financiranja pomagat će realizaciju samo onih projekata kod kojih se može pokazati jasna povezanost s ciljevima i prioritetima strategije Europa 2020.

Za praćenje uspješnosti provedbe strategije Europa 2020 definirani su numerički pokazatelji i za svakog od njih utvrđena je ciljana vrijednosti koje Unija kao cjelina želi ostvariti 2020. godine. Tablica 1. prikazuje pokazatelje uspješnosti strategije Europa 2020, ciljane vrijednosti za 2020. godinu, ostvarenu vrijednost navedenih pokazatelja za 2012. na razini Unije te vrijednost ovih pokazatelja za Hrvatsku u 2012.

Numeričke vrijednosti prikazanih pokazatelja za Hrvatsku i njihova udaljenost od ciljanih vrijednosti Unije u 2020. nedvosmisleno ukazuju na veličinu napora kojeg Hrvatska mora učiniti u ovim područjima. Jedini pokazatelji po kojima je Hrvatska bolja od ostatka Europe je pokazatelj ranog napuštanja školovanja i važnosti obnovljivih izvora energije u ukupnoj potrošnji energije.

Ciljevi i prioriteti strategije Europa 2020, činjenica da se oni dalje prenose u sve druge europske strategije, politike i propise, uključujući i fondovske

uredbe, jasno ukazuju na područja unutar kojih će se tražiti projekti prihvatljivi za financiranje iz EU fondova. Na načelnoj razini radi se, prije svega, o projektima koji doprinose gospodarskom rastu i zapošljavanju, koji doprinose razvoju inovacija i novih tehnologija, koji doprinose dugoročnoj održivosti rasta ali i društva u cjelini te oni koji potiču uključenost pojedinca i zajednice. To su projekti koji štite okoliš i štede resurse, koji potiču i utemeljeni su na novim znanjima i vještinama, koji podižu kvalitetu života lokalne zajednice. Takvi projekti mogu doći iz raznih sektora i od raznih nositelja.

Dokaz ovome su prvi objavljeni javni pozivi i natječaji u prosincu 2013. koji za sve projekte traže izravne poveznice s konkretnim prioritetima i ciljevima Europe 2020. A imajući u vidu velik (negativan) jaz između sadašnje razine pokazatelja iz strategije Europa 2020 za Hrvatsku i ciljanih vrijednosti u 2020. za očekivati je još jače inzistiranje na tim poveznicama. Općenito u svim dokumentima i Uredbama koje reguliraju korištenje fondova u tekućem financijskom razdoblju 2014.-2020. se snažno inzistira na jačanju povezanosti projekata koji se financiraju i ostvarivanja ciljeva iz Europa 2020.

1.2. Višegodišnji financijski okvir za razdoblje 2014.-2020

Financijska perspektiva utvrđuje maksimalne iznose sredstava koje Unija godišnje može utrošiti za ostvarivanje različitih politika tijekom razdoblja od sedam godina. Višegodišnji financijski okvir (financijska perspektiva) nije proračun EU.

Financijska perspektiva osigurava predvidljivost financija Unije i omogućava vremenski okvir za planiranje i provođenje politika koji je dovoljno dugačak da omogućava djelotvornost tih politika. Dugoročni vremenski horizont važan je za potencijalne korisnike fondova, planiranje sufinanciranja isto kao i za nacionalne riznice.

Kao i države članice, Unija donosi godišnji proračun koji mora uvažavati limite po glavama isto kao i ukupne godišnje limite (zadane financijskom perspektivom). Godišnji proračun Unije mora biti uravnotežen.

Tablica 2. prikazuje financijsku perspektivu za razdoblje 2014.-2020.³ koju je Europsko vijeće usvojilo u studenom 2013. godine.

³ Council Regulation laying down the multiannual financial framework for the years 2014.-2020. dostupna na http://ec.europa.eu/budget/mff/index_en.cfm

Tablica 1: Vrijednosti pokazatelja za praćenje provedbe strategije Europa 2020

	EU cilj ¹	EU27 u 2012	Hrvatska u 2012	Objašnjenje
Stopa zaposlenosti, %	75%	68,50%	55,4%	Udio broja zaposlenih od 20-64 godine u ukupnom broju stanovnika
Izdaci za istraživanje i razvoj, % BDP-a	3%	2,06%	0,8%	Udio bruto izdataka za istraživanje i razvoj svih domaćih sektora u BDP-u
Tercijalno obrazovanje, %	40%	35,80%	24,5%	Udio stanovništva dobi 30-34 godine s tercijarnim obrazovanjem u ukupnom broju stanovništva te dobi
Rano napuštanje školovanja, %	max 10%	12,80%	4,1%	Udio osoba u dobi 19-24 godine koje nemaju završenu srednju školu i ne naklazu se u procesu obrazovanja u uk. stan. te dobi
Osobe suočene s rizikom siromaštva, %	NA	25%	32,3	Osobe suočene s rizikom siromaštva, teškom deprivacijom ili žive u kućanstvima s niskim intenzitetom rada
Emisija stakleničkih plinova	80	83	89	Index u odnosu na 1990, 1990 =100
Obnovljivi izvori energije	20%	13%	15,7%	Udio energije iz obnovljivih izvora u ukupnoj potrošnji energije

Izvor: Eurostat i DZS

Ukupni godišnji iznos raspoloživih sredstava podijeljen je u šest kategorija rashoda (glava) koje odgovaraju različitim područjima djelovanja Unije.

Rashodi za glavu 1: **Pametan i uključiv rast** dijeli se na dvije kategorije:

a) konkurentnost za rast i zapošljavanje gdje su obuhvaćeni rashodi za istraživanje i inovacije (odnosno velike projekte Unije Galileo, Copernicus, ITER), potporu konkurentnosti (HORIZON 2020, COSME), obrazovanju (ERASMUS+), transportu (Connecting Europe Facility - CEF) i sl.

b) ekonomska, socijalna i teritorijalna kohezija obuhvaća izdatke za provođenje kohezijske politike, jačanje konkurentnosti regija i razvoj suradnje među europskim regijama. Drugim riječima ova glava pokazuje iznose raspoložive za Europski fond za regionalni razvoj, Europski socijalni fond i Kohezijski fond.

Rashodi u glavi 2: **Održiv rast** obuhvaća rashode za zajedničku poljoprivrednu politiku i ruralni razvoj (Europski fond za garancije u poljoprivredi i Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj), zajedničku politiku u ribarstvu (Europski fond za pomorstvo i ribarstvo), klimatske promjene (Life+).

Financijska perspektiva se priprema istovremeno na dva načela. Prvo se planira stvarna veličina obveza (*eng. commitments*) koje proračun može preuzeti u određenoj godini – npr. iznos od 44,7 mlrd eura u 2014. za politiku kohezije označava da Unija u 2014. godini u tom iznosu može preuzeti obveza za financiranje projekata u svim državama članicama (neovisno o tome hoće li u 2014. doći do stvarnih isplata ili ne). Na ovaj se način osigurava stabilnost planiranja i sigurnost korisnicima da sredstva za plaćanje njihovih troškova stvarno postoje. S druge strane, godišnjim proračunima se planiraju plaćanja tj. ukupni iznosi koji se u pojedinoj godini mogu stvarno isplatiti i koji ovise o obvezama preuzetim u prethodnim godinama. Projekt za koji je Unija preuzela obvezu u 2014. tj. projekt koji je dobio sredstva iz 2014. (čak i ako je taj natječaj raspisan recimo u 2015.) se u proračunu na bazi obveza pojavljuje samo jedan put (u 2014.) dok se u proračunu temeljenom na plaćanjima može pojavljivati u svim proračunima nakon toga do zaključno 31.12. 2017.

Rashodi u glavi 3: **Sigurnost i građani** obuhvaća rashode za pravosudne i unutarnje poslove, zaštitu granice, politiku imigracije i azila, zaštitu potrošača, kulturu i dijalog s građanima.

Rashodi u glavi 4: **Globalna Europa** obuhvaća rashode za razvojnu i pretpristupnu pomoć (IPA).

Tablica 2: Višegodišnji financijski okvir 2014.-2020., u cijenama iz 2011.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2014-2020
1. Pametan i uključiv rast	60.283	61.725	62.771	64.238	65.528	67.214	69.004	450.763
1.a Konkuretnost za rast i zapošljavanje	15.605	16.321	16.726	17.693	18.490	19.700	21.079	125.614
1.b Ekonomska, socijalna i teritorijalna kohezija	44.678	45.404	46.045	46.545	47.038	47.514	47.925	325.149
2. Održiv rast: prirodni resursi	55.883	55.060	54.261	53.448	52.466	51.503	50.558	373.179
o/w direktna plaćanja u poljoprivredi	41.585	40.989	40.421	39.837	39.079	38.335	37.605	277.851
3. Sigurnost i građani	2.053	2.075	2.154	2.232	2.312	2.391	2.469	15.686
4. Globalna Europa	7.854	8.083	8.281	8.375	8.553	8.764	8.794	58.704
5. Administracija	8.218	8.385	8.589	8.807	9.007	9.206	9.417	61.629
6. Kompanzacije	27	0	0	0	0	0	0	27
UKUPNO ZA OBVEZE (eng. commitments)	134.318	135.328	136.056	137.100	137.866	139.078	140.242	959.988
% BND	1,03	1,02	1,00	1,00	0,99	0,98	0,98	1,00
UKUPNO ZA PLAĆANJA	128.030	131.095	131.046	126.777	129.778	130.893	130.781	908.400
% BND	0,98	0,98	0,97	0,92	0,93	0,93	0,91	0,95
LIMIT S OBZIROM NA PRIHODE, % BND	1,23	1,23	1,23	1,23	1,23	1,23	1,23	1,23

Izvor: EK

Rashodi u glavi 5: **Administracija** obuhvaća rashode za administrativne troškove institucija Unije i mirovine.

Rashodi u glavi 6: **Kompenzacije** za Hrvatsku u 2014. kako bi se spriječilo da Hrvatska, tijekom prve godine članstva, u proračun Unije uplaćuje više od onoga što iz njega prima.

U financijskoj perspektivi 2014.-2020. je za Hrvatsku predviđeno 11,723 mlrd eura za razne oblike sredstava koje će Hrvatski korisnici primati u sedmogodišnjem razdoblju. Od navedenog iznosa 8,61 mlrd eura se odnosi na sredstva iz Europskog fonda za regionalni razvoj, Europskog socijalnog fonda i Kohezijskog fonda.

1.3. Politike Europske unije

Višegodišnji financijski okvir je, stoga dokument, u kojem se utvrđuju maksimalni financijski iznosi koje Unija može potrošiti za provođenje svojih politika.

Najvažnije od njih su kohezijska politika, politika zaštita okoliša, energetika, promet, te područje društvenih djelatnosti (zdravstvo, školstvo, kultura, sport). Ove politike svojim sadržajem proizlaze iz Strategije Europa 2020, detaljnije operacionaliziraju ciljeve definirane u Europa 2020 odnosno detaljnije definiraju okvir za mjere i aktivnosti koje provode države članice korisnice europskih proračunskih sredstava.

Ovo su politike u okviru kojih će se uklapati i najveći broj projekata Grada Zagreba. Iako je Zajednička poljoprivredna politika zajedno sa sredstvima za ruralni razvoj druga EU politika po financijskom značaju (Glava 2 Višegodišnjeg financijskog okvira), njome se ovdje ne bavimo jer Grad Zagreb i njegovo područje nije prihvatljiv korisnik za sredstva iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj.

1.3.1. Kohezijska politika

EU kohezijska politika je usmjerena na ostvarivanje ekonomske, socijalne i teritorijalne kohezije europskih regija. Kohezijska politika je politika ulaganja koja podupire provođenje strategije Europa 2020 i upravo je ona ta koja najviše treba doprinijeti ostvarenju pametnog, održivog i uključivog rasta. Istovremeno ona je i izraz solidarnosti Unije s manje razvijenim članicama zato jer pravo korištenja sredstava namijenjenih za provođenje kohezijske politike ovisi o stupnju razvijenosti države članice.

NUTS

klasifikacija i europske regije

NUTS je jedinstvena europska nomenklatura teritorijalnih jedinica za statističke svrhe. Prema ovoj klasifikaciji teritorij EU je podijeljen na tri razine.

Razina NUTS 1 je područje s minimalno s, a maksimalno 7 milijuna stanovnika. U slučaju Hrvatske to je cijela država.

Razina NUTS 2 odgovara području unutar države članice koje ima više od 800.000, a manje od 3 mil. stanovnika

Razina NUTS 3 odgovara u našem slučaju području jedne županije, a obuhvaća područje s min. 150.000 stan.

NUTS 2 regije nisu i ne moraju biti administrativno upravne jedinice. Smisao je identificiranja NUTS regija praćenje regionalne statistike. NUTS 2 regije se također koriste za provođenje ciljeva kohezijske politike tj. utvrđivanje prihvatljivosti pojedinog područja za korištenje sredstava iz europskih fondova. Prihvatljivost se utvrđuje na temelju razvijenosti pojedine regije.

Manje razvijene regije:

NUTS 2 regije čiji je BDP po stanovniku manji od 75% prosjeka EU-27.

Tranzicijske regije:

NUTS 2 regije čiji je BDP po stanovniku između 75% i 90% EU prosjeka.

Razvijene regije:

NUTS 2 regije čiji je BDP po stanovniku veći od 90% prosjeka EU-27.

Utvrđivanje relativne visine BDP-a u odnosu na prosjek EU-27 temelji se na razdoblju 2007.-2009. za BDP izražen na bazi pariteta kupovne moći (PPP).

Cilj je kohezijske politike smanjivanje ekonomskih i socijalnih razlika i ne-jednakosti koje postoje između europskih regija. S obzirom na utjecaj koji ostvaruje na razvoj regija i ulaganje u regionalne razvojne projekte to je ujedno i najznačajnija politika EU.

Regije se u kontekstu kohezijske politike definiraju temeljem tzv. NUTS klasifikacije (vidi Okvir).

Kohezijska politika se na razini država članica provodi kroz nacionalnu regionalnu politiku zbog čega uspjeh u ostvarivanju ciljeva zacrtanih strategijom *Europe 2020* u značajnoj mjeri ovisi o odlukama koje se donositi na lokalnoj i regionalnoj razini.

Politika regionalnog razvoja je, kako je rečeno, ta koja najvećim dijelom treba pokrenuti razvojne potencijale Europske unije promičući razvoj u svim regijama. Regionalna politika to može postići tako da poboljšava uvjete za pametan rast - inovacije, obrazovanje, istraživanje i razvoj, investicije zasnovane na znanju te aktivnosti koje rezultiraju visokom dodanom vrijednošću.

Jednako tako, politika regionalnog razvoja zauzima središnju ulogu u uključivanju i promicanju investiranja prema projektima koji potiču održiv rast, odnosno poticanje investicija prema projektima koji dotiču energetske i klimatske ciljeve, te područje zaštite okoliša.

U razdoblju tekuće financijske perspektive (2014.-2020.) se u okviru Kohezijske politike posebno naglašava jačanje strateškog pristupa, odnosno strateške usmjerenost regija i prostora. Strateška usmjerenost regija i prostora znači zahtjev za prepoznavanjem aktivnosti koje najviše doprinose jačanju regionalne konkurentnosti, odnosno konkurentnosti države članice, a onda i Unije kao cjeline.

U praksi to znači zahtjev prema nacionalnim i regionalnim vlastima za izradu **pametne strategije specijalizacije** regija kako bi se maksimizirao učinak same regionalne politike, ali i sinergijski učinci koje može ostvariti u kombinaciji s drugim politikama Europske unije. Cilj je ovakvog pristupa osigurati najučinkovitiju upotrebu javnih sredstava, ali i potaknuti privatni kapital. Strategije pametne specijalizacije trebaju pomoći regijama da koncentriraju raspoloživa sredstva i napore na nekoliko ključnih prioriteta kroz koje će se onda dati odlučujući impuls rastu i razvoju odnosno spriječiti raspršivanje sredstava na velik broj raznorodnih prioriteta što automatski umanjuje snagu željenih učinaka na rast i razvoj.

Postojanje ovakvih strategija je, prema zahtjevu fondovskih uredbi, preduvjet korištenja dijela europskih sredstava – na primjer nacionalna ili regionalna strategija pametne specijalizacije je preduvjet povlačenja sredstava iz

Europskog fonda za regionalni razvoj za jačanja istraživanja, tehnološkog razvoja i inovacija.

Instrumenti kohezijske politike su Europski fond za regionalni razvoj (ERDF), Europski socijalni fond (ESF), Kohezijski fond (te novi instrument *Connecting Europe Facility (CEF)*), ali u širem kontekstu i Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj i Europski pomorski i ribarski fond.

1.3.2. Politika zaštite okoliša

Zaštita okoliša i održiv rast bitan su prioritet strategije Europa 2020 čija se važnost kontinuirano povećava. Jedan od pet najvažnijih ciljeva ove strategije su upravo klimatsko/energetski ciljevi koje se kani postići do 2020. godine i koji se skraćeno označavaju kao 20/20/20. To znači 20% smanjenje emisije stakleničkih plinova u odnosu na 1990. godinu, 20% povećanje energetske učinkovitosti (tj. 20% manju potrošnju energije u 2020. od one koje bi postojala bez provedbe mjera energetske učinkovitosti), te 20% udjela obnovljivih izvora energije u ukupnoj potrošnji energije na razini Unije. Istaknuti energetski ciljevi su očigledno u najužoj vezi sa zaštitom okoliša. Naime, područje proizvodnje i korištenja energije ima značajan utjecaj na emisiju stakleničkih plinova, ali i druge izravne utjecaje na okoliš.

U ovom se kontekstu pojavljuje i izraz 'zeleno' gospodarstvo tj. ekološki prihvatljivo gospodarstvo koje omogućava smanjenje troškova zaštite okoliša kroz efikasniju upotrebu resursa, te time doprinosi rastu, konkurentnosti i zapošljavanju.

Financijska podrška politici zaštite okoliše se kroz financijsku perspektivu za razdoblje 2014.-2020. realizira kroz čvrstu ugrađenost ekoloških ciljeva u sve politike i aktivnosti financirane od strane EU proračuna (tj. investicijske prioritete europskih fondova), ali i posebne programe osmišljene za ovo područje.

1.3.3. Energetska politika

Europska unija u energetskom sektoru, pored energetske stabilnosti, pozitivnog učinka na zaštitu okoliša i klimatske promjene, vidi ogromnu mogućnost gospodarskog rasta i generiranja radnih mjesta. Ovo bi u idućem razdoblju trebao biti najpropulzivniji sektor, sektor inovacija i novih tehnologija, ogromnih ulaganja u infrastrukturu, proizvodne kapacitete, opremu, proizvode i usluge.

Europska je unija jedan od svjetskih lidera u području energetske učinkovitosti i obnovljive energije. Ipak, EU je ujedno i najveći svjetski uvoznik energije

i kao takva može postati iznimno ranjiva u opskrbi i dobavljanu energije.

Energetska učinkovitost je stoga uz obnovljive izvore energije, najvažnija odrednica europske energetske strategije do 2020. godine jer EU vidi energetska učinkovitost kao značajan budući izvor energije.

Naime, energetska učinkovitost kao pojam označava manji utrošak energije uz zadržavanje iste razine ekonomske aktivnosti. Energetska učinkovitost je prepoznata kao troškovno najefektniji način zadržavanja sigurnosti energetske ponude i smanjivanja emisije stakleničkih plinova i drugih zagađenja. Upravo stoga se na energetska učinkovitost može gledati i kao na najveći europski izvor energije.

Energetska učinkovitost u javnom sektoru

Javne zgrade (u vlasništvu ili u upotrebi javnog sektora) čine oko 12% europskog fonda zgrada. Unija stoga smatra da javni sektor kroz javnu nabavu, upravljanje i obnovu zgrada te boljim upravljanjem gradovima i zajednicama u području upotrebe energije treba imati ključnu ulogu u učinkovitom korištenju energije i promicanju energetske učinkovitosti. Javni sektor može stvoriti novo tržište za energetske efikasne tehnologije, usluge i poslovne modele. Europska komisija poziva zemlje članice na reformu subvencija te poticanje energetske učinkovitosti i dostupnosti energije.

Upravljanje javnom potrošnjom u smjeru energetske učinkovitih proizvoda, prijevoznih modela, zgrada, radova i usluga pomoći će u smanjenju javnih rashoda za energiju. To znači da su već učinjeni određeni koraci u smjeru određivanja energetske učinkovitosti kao kriterija u postupcima javne nabave.

Javna tijela koja su obveznici primjene Zakona o javnoj nabavi **obvezni su** prilikom nabave vozila, te uredskih uređaja i opreme primijeniti kriterije energetske učinkovitosti. Od 2019. godine ovo će biti slučaj i s novim zgradama u javnom sektoru koje će morati ispunjavati kriterij niske potrošnje energije (nisko energetske zgrade, *near zero energy*). Europska komisija predlaže da se visoki standardi energetske učinkovitosti počnu primjenjivati prilikom javne nabave svih dobara, radova i usluga.

Europska komisija, također, priprema Uredbu kojom će **obvezati javna tijela** da obnove najmanje 3% svojih zgrada godišnje i na taj način postignu da se javne zgrade svrstaju u 10% zgrada s najvišim stupnjem energetske učinkovitosti na području neke države. Isto bi se odnosilo i na zgrade koje se uzimaju u najam ili kupuju od strane javnih tijela.

1.3.4. Prometna politika

Područje prometa i prometne infrastrukture je jedno od onih u kojima će se u budućnosti realizirati značajna unapređenja i ulaganja na način koji je komplementaran s ciljevima drugih EU politika (energetska učinkovitost, zaštita okoliša, društvena i gospodarska učinkovitost, prostorna povezanost i kohezija itd.).

Ovo je važno područje i za Grad Zagreb jer Zagreb kao urbani prostor ima značajnog prostora i potrebe za unapređenje i ulaganja u promet i prometni sustav.

ZEMLJE ČLANICE KOJE BUDU SLIJEDILE NAVEDENE PREPORUKE NAJVEĆI DIO AKTIVNOSTI ZA OSTVARENJE ŽELJENIH CILJEVA MOĆI ĆE FINANCIRATI IZ FONDOVA EU. PROMIŠLJANJE I IMPLEMENTACIJA PROJEKATA IZ OVOG PODRUČJA VEĆ JE DIJELOM VIDLJIVA KROZ PROJEKTE GRADA ZAGREBA, ALI JE POTREBNO DALJE SUSTAVNO I INTEGRIRANO RAZVIJATI PROJEKTE U PODRUČJU ZAŠTITE OKOLIŠA I PROMETA.

Vršni cilj europske prometne politike u idućem razdoblju je pomoći razvoju europskog gospodarstva, jačati njegovu konkurentnost te ponuditi uslugu visokokvalitetnog prijevoza uz što učinkovitije korištenje resursa. U stvarnosti, promet treba koristiti manje energije i čišću energiju, bolje koristiti prometnu infrastrukturu i smanjiti negativan učinak na okoliš i ključne prirodne resurse kao što su voda, zemlja i ekosustavi.

Općenito, prometni razvoj u Europi pratit će slijedeće pravce:

- Poboljšanje energetske učinkovitosti kod svih vrsta prijevoznih sredstava, razvoj i korištenje održivih goriva i pogonskih sustava,
- Optimiziranje i poboljšanje kvalitete multimodalnih logističkih lanaca,
- Učinkovitija upotreba infrastrukture i prijevoza kroz uvođenje i/ili poboljšanje informacijskih sustava za upravljanje prometom, unapređenje logističkih usluga, puni razvoj integriranog europskog željezničkog tržišta i sl.

Europska komisija je kroz novu EU prometnu strategiju postavila pred zemlje članice deset ciljeva za konkurentan i učinkovit prijevozni sustav koji usmjeravaju vođenje njihove prometne politike i sukladni su ciljevima politike zaštite okoliša i energetske politike.

Održiv promet u urbanim prostorima

Jedna četvrtina od ukupne emisije CO₂ prometnog sektora događa se u gradovima, a 69% prometnih nezgoda se, također, događa u gradovima.

Europska komisija je stoga izdala niz preporuka za unapređenje prometa u urbanim prostorima. Najvažnije su:

- postupno smanjenje broja vozila na konvencionalno gorivo u gradskom prometu (prepoloviti do 2030.), a nakon toga i njihovo potpuno ukidanje (do 2050). Ovo treba biti praćeno izgradnjom infrastrukture za dobavu novih pogonskih goriva (struja, biogorivo) jer će korištenje ovakvih tehnologija, osim smanjenja CO₂, smanjiti i buku,
- poticati što veći udio prijevoza zajedničkim oblicima prijevoza,
- poduzimati mjere za olakšavanje kretanja hodanjem i prijevoza biciklom te ih učiniti integralnim dijelom planiranja ubrane mobilnosti i pripadajuće infrastrukture,
- poticati korištenje malih, lakših i specijaliziranih vozila za prijevoz putnika. Velike flote urbanih/gradskih autobusa, taksija i dostavnih vozila su posebno pogodne za uvođenje novih pogonskih sustava i goriva.

Cilj je ovih preporuka osigurati učinkovitiji gradski prijevoz u smislu smanjivanja utroška vremena i energije uz povećanje prometne sigurnosti. Ovo znači ulaganje u prometnu infrastrukturu, sustave za upravljanje prometom, prijevozna sredstva, diverzifikaciju gradskih prijevoznih sustava, interoperabilnost, sustave za smanjenje buke, infrastrukturu obnovljivih izvora energije itd.

One zemlje članice koje budu slijedile navedene preporuke najveći dio aktivnosti za ostvarenje željenih ciljeva moći će financirati iz fondova EU. Promišljanje i implementacija projekata iz ovog područja već je dijelom vidljiva kroz projekte Grada Zagreba, ali je potrebno dalje sustavno i integrirano razvijati projekte u području zaštite okoliša i prometa.

1.3.5. Područje društvenih djelatnosti

Društvene djelatnosti (obrazovanje, zdravstvo, kultura, sport itd.) na izravan i neizravan način značajno doprinose svim prioritetima strategije Europe 2020. Štoviše, bez značajnog doprinosa društvenih djelatnosti neće biti moguće postići gotovo niti jedan od zacrtanih prioriteta.

a_ Obrazovanje

Europske politike u za iduće razdoblje traže snažnu afirmaciju znanja i znanosti,

obrazovanja i obrazovnog i znanstvenog sustava koji tome trebaju pridonijeti (konkretni mjerljivi ciljevi). Traži se integracija europskog obrazovnog sustava, razmjena znanja i vještina, širenje znanja na sve europske regije i prostore, traži se znanstvena i obrazovna izvrsnost i kompetencije.

Ulaganja u obrazovanje, vještine i cjeloživotno obrazovanje putem ulaganja u obrazovnu infrastrukturu, te infrastrukturu za obuku i treninge, seminare itd. su prihvatljivi projekti ulaganja koji podupire Europski fond za regionalni razvoj.

Ulaganja u izgradnju, obnovu, rekonstrukciju i opremanje obrazovnih institucija poput predškolskih ustanova, osnovnoškolskih, srednjoškolskih i fakultetskih objekata, predavaonica, knjižnica, laboratorija, kampusa, sportskih objekata, studentskih i đачkih domova, ICT i druga oprema su također prihvatljiva ulaganja.

Jednako tako prihvatljiva su ulaganja koja kod postojećih objekata povećavaju energetske učinkovitost, prelazak na obnovljive izvore energije, štite okoliš i sl. Istovremeno, ulaganja povezana s poboljšanjem ljudskog kapitala, što znači ulaganje u razvoj i kvalitetu obrazovanja te ulaganje u pristup obrazovanju, jesu prihvatljiva ulaganja koja podupire Europski socijalni fond (ESF).

b_ Zdravstvo

Infrastrukturni projekti u području zdravstva prihvatljivi su za financiranje iz instrumenata kohezijske politike s obzirom da su projekti ulaganja u zdravstvenu infrastrukturu prepoznati kao važan čimbenik regionalnog razvoja, ali i važan čimbenik pametnog, održivog i uključivog rasta.

Pametnom rastu pridonose projekti poput e-zdravstva, telemedicine, zdravstvo okrenuto pacijentu, inovacije u zdravstvu, nove tehnologije i procesi itd. Ovakva kretanja i projekti u zdravstvu stvaraju potražnju za inovacijama i novim tehnologijama te time 'vuku' gospodarstvo prema naprijed.

Uključivom rastu pridonose projekti u području zdravog i aktivnog starenja, promidžba prevencije i suzbijanja epidemija i drugih načina oboljenja, projekti obrazovanja radne snage u zdravstvu, snaženje njihovih znanja i vještina, transformacija zdravstvenog sektora u smjeru učinkovitog korištenja resursa itd.

Ulaganja se mogu odnositi na izgradnju, obnovu i opremanje zdravstvene infrastrukture i zdravstvenih objekata poput domova zdravlja i bolnica, zahvati na objektima koji pridonose energetske učinkovitosti ili zaštiti okoliša, projekti poboljšanja kvalitete usluga u zdravstvu poput e-zdravstva, projekti obrazovanja te jačanja znanja i vještina u zdravstvu i sl.

c_ Kultura

Kao i kod obrazovne infrastrukture, podršku iz strukturnih fondova može ostvariti i područje kulture. Ulaganja u izgradnju, obnovu, rekonstrukciju i opremanje kulturnih institucija poput kulturnih centara, knjižnica, kazališta, kao i drugih kulturnih objekata prihvatljiva su područja ulaganja. Važno je da se ovakvim ulaganjima postižu ciljevi za unapređenje života zajednice.

Osim infrastrukture, financiranje mogu ostvariti i tzv. soft projekti koji se odnose na samu djelatnost kulture, kulturne sadržaje, programe u kulturi i drugo.

d_ Sport

Iako sport kao djelatnost ili područje nije posebno istaknut u fondovskim uredbama sportske aktivnosti i sportska infrastruktura ipak je prihvatljiva za financiranje iz fondova Europske unije. Naime, cilj je politike regionalnog razvoja/kohezijske politike smanjiti ekonomske i socijalne razlike te jačati koheziju europskih regija. Stoga izvori i instrumenti kohezijske politike mogu financirati aktivnosti koje će pomoći iskoristiti vrijednost i mogućnost sporta za lokalni i regionalni razvoj, obnovu i oživljavanje urbanih prostora, razvoj ruralnih krajeva te socijalnu integraciju i zapošljavanje.

Naravno, aktivnosti koje se financiraju moraju biti u skladu s djelokrugom pojedinih instrumenata, odnosno fondova te moraju imati utemeljenje u nacionalnim i regionalnim strateškim dokumentima.

EU pomaže i sportske aktivnosti koje pridonose ciljevima drugih europskih politika u području obrazovanja, mladih, zdravlja, socijalne uključenosti i već spomenute regionalne politike.

Aktivnosti povezane sa sportom, poput obnove i nadogradnje sportske infrastrukture, bazeni, sportske dvorane, sportski tereni, biciklističke staze, igrališta itd. mogu biti financirane iz Europskog fonda za regionalni razvoj (ERDF). U ovom slučaju takve aktivnosti trebaju pridonositi regionalnom razvoju, npr. u smislu povezanosti s turističkom i rekreativnom ponudom, doprinositi gospodarskom razvoju i zapošljavanju ili revitalizaciji urbanih prostora, fizičkoj aktivnosti građana (i s njom povezanom kvalitetom života, zdravim životom, socijalnom uključenosti i jednakosti i sl.)

Općenito, Europski socijalni fond može pomagati projekte povezane sa sportom koji imaju pozitivan učinak na zapošljavanje te predstavljaju ulaganja u ljudske kapacitete i pomažu jačanju vještina i prilagodbu radne snage.

2.

EUROPSKI STRUKTURNI I INVESTICIJSKI FONDOVI 2014. - 2020.

Jedan od važnih razloga zbog kojih se u ovoj financijskoj perspektivi nastoje, u što je mogućoj mjeri više, ujednačiti pravila korištenja Europskih i strukturnih fondova je pojednostavljivanje i ujednačavanje procedura i administrativnih zahtijeva koje se postavljaju pred države članice.

Strateški ciljevi i prioriteti Europske unije u programskom razdoblju isto kao i ciljevi i prioriteti pojedinih sektorskih politika ostvaruju se i financiraju putem:

- Europskih strukturnih i investicijskih fondova (ESI),
- Programa Zajednice,
- Inicijativa Zajednice.

Europski strukturni i investicijski fondovi (ESI) je termin uveden za financijsko razdoblje 2014.-2020. i označava jedinstven naziv koji obuhvaća slijedeće fondove:

- Europski fond za regionalni razvoj (ERDF)
- Europski socijalni fond (ESF)
- Kohezijski fond (CF)
- Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EARDF)
- Europski fond za pomorstvo i ribarstvo (EMFF)

Zajednička je osobina ovih fondova da na različite načine osiguravaju provedbu kohezijske politike.

Programi zajednice obuhvaćaju programe kao što su HORIZON 2020, COSME, Connecting Europe Facility (CEF), Erasmus+, Creative Europe, Life + i dr. (Prilog 1).

Inicijative se, između ostalog, odnose na inicijative koje se realiziraju u suradnji Europske komisije i Europske investicijske banke kao što su na primjer u prethodnom financijskom okviru bili: JASPERS, JESSICA, JEREMIE.

Europski strukturni i investicijski fondovi se od Programa Zajednice razlikuju po visini financijskih sredstava kojima raspolažu i sustavu upravljanja. Dominantan dio sredstava kojim raspolaže Unija (više od 40%) se usmjerava kroz Europske strukturne i investicijske fondove dok se na programe Zajednice troši nešto više od 10% ukupno raspoloživih sredstava. Dodatno, sustav upravljanja sredstvima iz Europskih investicijskih i strukturnih fondova je podijeljen između Europske komisije i država članica. Nasuprot tome programima Zajednice upravlja direktno Europska komisija (ili institucija kojoj ona to upravljanje delegira).

Europska komisija i države članice dužne su osigurati koordinaciju između Europskih investicijskih i strukturnih fondova, ali i koordinaciju između tih fondova i drugih politika Unije. U višegodišnjem financijskom razdoblju 2014.-2020. uveden je jedinstven naziv (ali i standardizacija pravila) koji obuhvaća

EUROPSKA KOMISIJA UOČILA JE DA SU TIJEKOM PROTEKLE FINACIJSKE PERSPEKTIVE UPRAVO NAJNERAZVIJENIJE ZEMLJE ČLANICE NAJSLABIJE POVLAČILE SREDSTVA ZBOG NEUJEDNAČENOSTI FONDOVSKIH UREDBI, SLOŽENOSTI I ZAHTJEVNOSTI PROPISANIH PROCEDURA, NERAZMJERU IZMEĐU STUPNJA KONTROLE I VELIČINE PROJEKTNIH RIZIKA I SL.

sve europske fondove upravo kako bi se, između ostalog, i naglasila potreba da upotreba sredstava iz svakog od tih fondova mora podupirati ciljeve i prioritete unije kao cjeline.

U cilju harmonizacije i koordinacije korištenja sredstava, u ovoj je financijskoj perspektivi uređen skup zajedničkih pravila o tematskim ciljevima, planiranju (programiranju), financijskom upravljanju, nadzoru, izvještavanju te pravima i obvezama država članica i regija koji se odnosi na sve fondove uključene u Europske investicijske i strukturne fondove. Jedan od važnih razloga zbog kojih se u ovoj financijskoj perspektivi nastoje, u što je mogućoj mjeri više, ujednačiti pravila korištenja Europskih i strukturnih fondova je pojednostavljivanje i ujednačavanje procedura i administrativnih zahtjeva koje se postavljaju pred države članice.

Naime, Europska komisija je uočila da su tijekom protekle financijske perspektive upravo najnerazvijenije zemlje članice, kojima su sredstva kohezijske politike najpotrebnija, najslabije povlačile ova sredstva. Razloge takvog stanja Komisija je prepoznala u neujednačenosti fondovskih uredbi, složenosti i zahtjevnosti propisanih procedura, nerazmjeru između stupnja kontrole i veličine projektnih rizika i sl. Zbog toga se fondovske uredbe u ovoj financijskoj perspektivi sastoje od zajedničke uredbe koja potpuno (ili djelomično) standardizira pojedince procese i pojedinačnih uredbi koje se odnose na svaki od fondova. Pojedinačne uredbe imaju ograničen opseg u kojem se za svaki fond uređuje njegov djelokrug, prioritete koje financira, visine sufinanciranja i sl.

2.1. Zajednička pravila i okvir za korištenje fondova

U nastavku riječ **‘Fond’** označava Europski fond za regionalni razvoj (ERDF), Europski socijalni fond (ESF) i Kohezijski fond (CF) dok se izraz **‘strukturni fondovi’** odnosi samo na Europski fond za regionalni razvoj (ERDF) i Europski socijalni fond (ESF). **‘Zajednička uredba’** označava uredbu koja utvrđuje

Slika 1: Regije prihvatljive za financiranje iz ERDFa i ESFa

zajednička pravila, procedure i postupke koji vrijede za sva tri Fonda kojima se ovdje bavimo.

Zajednička pravila definiraju brojne aktivnosti koje se, u procesu korištenja sredstava iz Europskih strukturnih i investicijskih fondova, odvijaju u međusobnoj interakciji između Europske komisije i države članice, a koje se mogu sažeti u slijedeće grupe procesa:

- Planiranje koje se u fondovskom 'žargonu' naziva programiranje
- Evaluacija programa definiranih u fazi programiranja
- Praćenje uspješnosti provedbe i nadzor provedbe programa i projekata
- Financijsko upravljanje i kontrola
- Nadzor i izvještavanje

U nastavku donosimo kratak pregled najvažnijih zajedničkih odredbi za svaki od prethodno navedenih procesa.

a_ Podijeljeno upravljanje (*eng. shared management*)

Prava i obveze u upravljanju sredstvima iz Fondova podijeljeno je između države članice i Komisije kroz tzv. podijeljeno upravljanje. Podijeljeno upravljanje se odvija u kontinuiranoj interakciji između države članice i EK u svim fazama pripreme i provedbe operativnog programa. Podijeljeno upravljanje se ostvaruje na način da Komisija zadržava pravo odobravanja pojedinih procesa koje provodi država članica (Partnerski sporazum, operativni programi, sposobnost nacionalnih institucija da upravljaju EU sredstvima) dok je država članica samostalna u definiranju zadaća pojedinih institucija (u okviru odredaba Zajedničke uredbe) i izboru projekata.

b_ Tematski ciljevi

Zajednička uredba definira listu od jedanaest tematskih ciljeva u koje se mogu ulagati sredstva iz fondova. Izbor ovih tematskih ciljeva osigurava da će upotreba sredstava biti sukladna ciljevima strategije Europa 2020. Prioriteti unutar ovih jedanaest tematskih ciljeva, isto kao i određenje u koje ciljeve može ulagati pojedini fond utvrđuje se u pojedinačnim uredbama za svaki fond posebno.

Tematski ciljevi su:

1. Jačanje istraživanja i tehnološkog razvoja i inovacija:
2. Jačanje pristupa, korištenja i kvalitete ICT-a:
3. Jačanje konkurentnosti malih i srednjih poduzetnika:
4. Potpora prelasku na zeleno, 'niskougljično' gospodarstvo u svim sektorima:
5. Promocija prilagodbe klimatskim promjenama, prevencije rizika i upravljanje:
6. Zaštita okoliša i jačanje efikasnosti korištenja resursa:
7. Poticanje održivog prijevoza i uklanjanja uskih grla na ključnoj prometnoj infrastrukturi:
8. Poticanje zaposlenosti i potpora radne mobilnosti:
9. Poticanje socijalne uključenosti i borbe protiv siromaštva:
10. Ulaganja u obrazovanje, vještine i cjeloživotno učenje kroz razvoj obrazovne infrastrukture.

11. Jačanje institucionalnih kapaciteta i učinkovitosti javne administracije i javnih službi koje sudjeluju u provedbi ERDF-a.

Koje od ovih prioriteta pokriva pojedini Fond utvrđuje se u njegovoj individualnoj uredbi. Međutim, niti jedan Fond individualno ne može izaći izvan okvira zadanog s ovih jedanaest tematskih cjelina.

c_ Proces planiranja (*programiranja*)

Proces planiranja korištenja sredstava iz Fondova započinje Europska komisija izradom dokumenta pod nazivom Strateški okvir za usklađenost (*eng. Strategic Coherence Framework*) čija je zadaća ponuditi smjernice državama članicama za proces programiranja kako bi se osiguralo da korištenje Fondova pridonosi strateškim ciljevima Unije, ali i realizaciji preporuka koje države članice primaju u okviru Europskog semestra.

Temeljem Strateškog okvira za usklađenost i odredaba Zajedničke uredbe svaka država članica priprema Partnerski sporazum koji se odnosi na sve Europske strukturne i investicijske fondove. O sadržaju Partnerskog sporazuma detaljnije se govori u poglavlju 3.1. u kojem se obrazlažu poslovi koje obavljaju hrvatske institucije.

Fondovi se usmjeravaju u konkretne projekte kroz operativne programe koje su države članice predložile u Partnerskom sporazumu. Ne može se pripremiti operativni program koji nije naveden u Partnerskom sporazumu. Operativne programe priprema država članica, a odobrava Europska komisija. Usvajanje operativnih programa je preduvjet za raspisivanje natječaja za korištenje sredstava.

Svi planski dokumenti moraju se donijeti u procesu partnerskih konzultacija i uz sudjelovanje predstavnika lokalne i regionalne samouprave, socijalnih partnera i predstavnika civilnog društva i nevladinih udruga uključujući i

one koje se bave pitanjima zaštite okoliša, promocije socijalne uključenosti, jednakosti spolova i nediskriminacije.

d_ Veliki projekti (eng. *major projects*)

Pravo države članice da samostalno ocjenjuje i odabire projekte koji će se financirati iz Fondova, a sukladno ciljevima, prioritetima i drugim uvjetima utvrđenim u operativnom programu, je ograničeno u slučaju velikih projekata.

Veliki projekti su projekti čija vrijednost prihvatljivih troškova prelazi iznos od 50 milijuna eura u području zaštite okoliša, odnosno 75 milijuna eura u slučaju projekata iz područja prometa. Velike projekte u posebnoj proceduri, koja uključuje i provjeru njihove kvalitete od strane nezavisnih eksperata, odobrava Europska komisija. Lista velikih projekata sastavni je dio Operativnog programa u okviru kojeg država članica planira provoditi veliki projekt.

DA BI DRŽAVA ČLANICA MOGLA PREDVIDJETI KORIŠTENJE FINACIJSKIH INSTRUMENTATA MORA PRETHODNO IZRADITI ANALIZU KOJA POKAZUJE OPRAVDANOST KORIŠTENJA FINACIJSKIH INSTRUMENTATA, A UKLJUČUJE ANALIZU I OCJENU TRŽIŠNIH NEUSPJEHA ILI NEPOVOLJNE INVESTICIJSKE SITUACIJE, ANALIZU MOGUĆNOSTI SUDJELOVANJA PRIVATNOG SEKTORA I OCJENU DODANE VRIJEDNOSTI KOJU MOGU DATI FINACIJSKI INSTRUMENTI.

e_ Uvjetovanost (eng. *conditionality*)

Osim samog procesa odobravanja operativnih programa (prije kojeg nije moguće pokrenuti natječajne postupke) Europska komisija propisuje i niz dodatnih uvjeta kojima država članica mora udovoljiti da bi se operativni program mogao provoditi. Ti se uvjeti mogu podijeliti u prethodne (ex-ante) i naknadne (ex-post) uvjete.

Prethodni uvjeti su oni bez čijeg ispunjavanja neće biti povlačenja sredstava (npr. zakonodavni i institucionalni okvir, strategije pametne specijalizacije, odgovarajući pravni okvir za potpore gospodarstvu itd.).

Naknadni uvjeti su oni koji mjere uspješnost i učinkovitost zemlje u postizanju ciljeva definiranih u Partnerskom sporazumu i operativnim programima. Naime, 6% sredstava koja su državi članici dodijeljena za Fondove bit će

zadržano u rezervi za učinkovitost (eng. performance reserve). U 2019. godini Komisija će provesti reviziju učinkovitosti na način da će analizirati planirane i ostvarene vrijednosti pokazatelja koji su u procesu programiranja odabrani kao pokazatelji uspješnosti. Sredstva zadržana u rezervi za učinkovitost bit će dodijeljena onim prioritetima iz operativnih programa koji su ostvarili planirane rezultate (mjereno pokazateljima uspješnosti).

Dodatno, korištenje sredstava se može uvjetovati i ekonomskim rezultatima države članice odnosno ispunjavanjem kriterija iz Procedure za sprečavanje prekomjernog deficita ili Procedure za sprečavanje prekomjernih makroekonomskih neravnoteža (koje su sastavni dio Europskog semestra). Ukoliko država članice ne bi ispunjavala svoje obveze iz Europskog semestra može doći do suspenzije sredstava iz Fondova. Suspenzija će biti ukinuta i sredstva iz fondova ponovno dostupna kada zemlja članica poduzme odgovarajuće ekonomske mjere.

f_ Oblici dodjele sredstava iz Fondova

Fondovi će potporu aktivnostima i projektima dodjeljivati u obliku bespovratnih sredstava (eng. grants), povratnih sredstava pomoći, financijskih instrumenata, te kombinacije navedenih oblika.

Bespovratna sredstva mogu biti u obliku:

- Naknade isplaćenih prihvatljivih troškova
- Naknade jediničnog troška
- Isplate paušalnog iznosa koji ne prelazi 100.000 eura javnog doprinosa
- Isplate postotnog dijela troškova (eng. *flat rate*) – isplata unaprijed utvrđenog postotnog dijela neke kategorije troškova (najčešće se odnosi na razne indirektne troškove koji se izražavaju kao postotak prihvatljivih troškova – npr. najviše do 25% prihvatljivih direktnih troškova).

g_ Financijski instrumenti

Financijski instrumenti su instrument za provođenje kohezijske politike koji osigurava potporu investicijama kroz ulaganja u kapital, zajmove, garancije i druge rizične financijske proizvode. Cilj je financijskih instrumenata uvećati učinak europskih sredstava, ali i mobilizirati dodatna sredstva privatnog i javnog sektora u smanjivanju tržišnog neuspjeha koji se ogleda u nemogućnosti pristupa financijskim sredstvima, u prvom redu, malih i srednjih poduzeća.

Financijski instrumenti su prvi puta korišteni za podršku investicijama iz strukturnih fondova u financijskom razdoblju 1994.-1999. S vremenom

je njihov značaj rastao tako da je njihova veličina u financijskom razdoblju 2007.-2013. dosegla 5% ukupnih sredstava ERDFa.

U financijskom razdoblju 2014.-2020. predlaže se dodatno jačanje i dostupnost financijskih instrumenata. Za razliku od prethodnog razdoblja, u razdoblju 2014.-2020. države članice i njihova upravljačka tijela mogu koristiti financijske instrumente za ostvarivanje bilo kojeg od jedanaest tematskih ciljeva i za bilo koji Fond. Zajednička uredba jasno dopušta kombiniranje financijskih instrumenata s drugim oblicima potpore iz fondova uključujući i nepovratna sredstva. Da bi država članica mogla predvidjeti korištenje financijskih instrumenata u svom operativnom programu mora prethodno izraditi analizu koja pokazuje opravdanost korištenja financijskih instrumenata, a uključuje analizu i ocjenu tržišnih neuspjeha ili nepovoljne investicijske situacije, analizu mogućnosti sudjelovanja privatnog sektora i ocjenu dodane vrijednosti koju mogu dati financijski instrumenti.

Načini provedbe financijskih instrumenata uključuju financijske instrumente koji se uspostavljaju na razini Unije i kojima direktno ili indirektno upravlja Komisija te financijske instrumente koji se uspostavljaju na nacionalnoj ili regionalnoj razini pod uvjetima podijeljenog menadžmenta i u okviru odgovornosti upravljačkog tijela. Ako Komisija (direktno ili indirektno) upravlja financijskim instrumentom tada to mora biti predviđeno kao prioritetna os u operativnom programu i u tom slučaju je stopa sufinanciranja iz europskih fondova 100%. U protekloj financijskoj perspektivi Komisija je za ovaj oblik financijskog instrumenta svoje ovlasti dijelom prenijela na EIB i KfW te su uspostavljene inicijative JEREMIE (za ulaganja u SME) i JESSICA (za ulaganja u projekte urbanog razvoja).

Ukoliko se financijski instrument uspostavlja na nacionalnoj ili regionalnoj razini tada upravljačko tijelo može zadaću upravljanja tim instrumentom povjeriti EIBu, međunarodnoj financijskoj instituciji u kojoj je država članica dioničar (npr. EBRD) ili javnoj odnosno privatnoj instituciji uz zadržavanje odgovornosti upravljačkog tijela. Ako se financijski instrument sastoji isključivo od garancija i zajmova tada ga može implementirati samo upravljačko tijelo.

Ukoliko se neka prioritetna os operativnog programa provodi isključivo kroz financijske instrumente tada se maksimalne stope sufinanciranja (85% za manje razvijene regije) iz fondova mogu povećati za 10 postotnih bodova.

h_ Prihvatljivi troškovi

Prihvatljiv trošak za financiranje iz Fondova je trošak koji postoji kod krajnjeg korisnika i koji je plaćen nakon datuma podnošenja Operativnog programa Komisiji.

Prihvatljivi troškovi se dijele na ukupne prihvatljive troškove (suma javnih i privatnih prihvatljivih troškova) i javne prihvatljive troškove (prihvatljivi troškovi koji se financiraju iz državnog proračuna, proračuna JLS ili proračuna unije).

Prihvatljivi troškovi mogu uključivati i trošak kupovine zemlje pod uvjetom da ne prelazi 10% ukupnih prihvatljivih troškova. U slučaju bivših industrijskih područja na kojima postoje zgrade taj limit ne može prelaziti 15%.

Porez na dodanu vrijednost je prihvatljiv trošak samo kod korisnika koji nemaju pravo na povrat pretporeza. Dakle, u slučaju projekata za koje je krajnji korisnik Grad Zagreb PDV je prihvatljiv trošak.

Troškovi operacija koje su fizički dovršene ili u potpunosti implementirane prije nego se korisnik javio na natječaj za dodjelu sredstava (neovisno o tome da li ih je krajnji korisnik stvarno i platio prije javljanja na natječaj) nisu prihvatljiv trošak. Kamate na kredite nisu prihvatljiv trošak.

i_ Prihvatljivi troškovi projekata koje generiraju prihod nakon dovršetka

U slučaju investicija koje, po dovršetku, generiraju neto prihod taj se neto prihod mora uzeti u obzir prilikom utvrđivanja prihvatljivih troškova. Neto prihod nakon dovršetka investicije može nastati na primjer zbog toga što se u korištenju izgrađenih objekata ili kapaciteta zaračunavaju naknade koje snose krajnji korisnici.

U pravilu u ovakvim se slučajevima prihvatljivi troškovi umanjuju za očekivani neto prihod koji se utvrđuje unaprijed prema unaprijed propisanoj metodologiji (koju navodi Zajednička uredba i koju će Komisija detaljno propisati svojom odlukom).

Ukoliko neto prihod nije moguće utvrditi unaprijed tada će se neto prihod stvarno ostvaren u razdoblju od 3 godine nakon dovršetka projekta odbiti prilikom zatvaranja programa od ukupnog iznosa koji EK treba isplatiti po tom operativnom programu.

j_ Trajnost operacija i projekata financiranih iz Fondova

U slučaju projekata koji predstavljaju ulaganje u infrastrukturu ili proizvodne investicije doprinos iz Fondova se mora vratiti ako u roku od x godina (uobičajeno 3, 5 ili 7 godina - definirano u okviru programa ili natječaja) dođe do promjene vlasništva nad infrastrukturom ili se proizvodna aktivnost izmjesti iz programskog područja u okviru kojeg je primila pomoć. U slučaju izmještanja izvan Unije ovaj rok je 10 godina.

k_ Stope sufinanciranja iz Fondova

Stope sufinanciranja iz Fondova, odnosno maksimalni postotak prihvatljivih troškova koji se mogu financirati iz Fondova, određuju se u operativnom programu - i u određenoj je mjeri predmet pregovora između države članice i Europske komisije.

U operativnom programu se također utvrđuje odnose li se stope na ukupne prihvatljive troškove ili na javne prihvatljive troškove.

Zajednička uredba utvrđuje da stope sufinanciranja iz Kohezijskog fonda (čiji je korisnik NUTS1 regija tj. država članica) ne mogu biti više od 85% vrijednosti prihvatljivih troškova.

Općenito, stope sufinanciranja za manje razvijene regije (BDP po stanovniku manji od 75% prosjeka EU-27) iznose maksimalno 85%.

Stopa sufinanciranja se međutim može povećati za svaku prioritetnu os koja uključuje provođenje Inicijative za zapošljavanje mladih i ako u operativnom programu postoji prioritetna os koja se u cjelini odnosi na socijalne inovacije ili transnacionalnu suradnju.

Stopa sufinanciranja se također može povećati do 10 postotnih bodova za prioritetne osi koje se u cijelosti provode kroz financijske instrumente.

Stopa sufinanciranja po pojedinoj prioritetnoj osi ne može biti manja od 20% prihvatljivih javnih troškova.

l_ Plaćanja

Stvarne isplate financijskih sredstava iz proračuna Unije odvijaju se u obliku predfinanciranja, međuplaćanja i finalnih isplata.

Predfinanciranje označava inicijalnu isplatu iz Fondova koju će država članica primiti neposredno po odobrenju operativnog programa. U 2014. svaka država članica će primiti iznos predfinanciranja u visini 1% ukupnih sredstava koja joj pripadaju iz Fondova za cijelo programsko razdoblje. Za sve ostale godine postotak predfinanciranja utvrđen je Uredbom.

Međuplaćanja označavaju periodične zahtjeve država članica za isplatom sredstava iz Fondova. Najveći dio sredstava koja pripadaju državi članici (točnije 90%) Komisija isplaćuje upravo kroz međuplaćanja. Zahtjevi država članica za plaćanjem moraju biti potkrijepljeni odgovarajućom dokumentacijom – u prvom redu računima koji dokazuju da su prihvatljivi troškovi stvarno nastali i stvarno plaćeni od strane krajnjeg korisnika. U slučaju plaćanja koja imaju karakter subvencija (npr. poticaji za samozapošljavanje predviđeni u okviru odgovarajućeg operativnog programa) moguće su i

isplate predujmova koji ne mogu biti veći od 40% ukupnog iznosa pomoći koja se daje nekom korisniku.

Država članica ne može podnijeti zahtjev za prvim međuplaćanjem prije nego je dobila pozitivno mišljenje nezavisnog revizora da njezine institucije zadužene za upravljanje sredstvima Fondova udovoljavaju kriterijima kvalitetnog financijskog upravljanja i kontrole (tj. prije nego li je obavljen proces akreditacije).

Komisija će izvršiti međuplaćanje najkasnije 60 dana od dana kada je zaprimila pravovaljan zahtjev za plaćanjem.

Krajnji korisnik mora primiti ukupan iznos prihvatljivih troškova najkasnije u roku od 90 dana od dana kada je odgovarajućem tijelu države članice podnio valjan zahtjev za plaćanjem (zahtjev za plaćanjem koji sadrži svu propisanu dokumentaciju).

m_ Gubitak sredstava (eng. *decommitement*)

Gubitak sredstava utvrđuje se prema tzv. pravilu n+3. Naime, u operativnom programu je utvrđen raspored sredstva za financiranje prioriternih osi i cijelog operativnog programa po godinama. Sukladno tom rasporedu Komisija obavlja rezervacije u proračunu Unije. **Pravilo n+3 znači da se sredstva koja je Komisija za pojedinu državu članicu rezervirala u godini „n“ moraju u cijelosti isplatiti ili mora biti podnesen pravovaljan zahtjev za plaćanje najkasnije do 31. prosinca treće financijske godine koja slijedi nakon godine u kojoj su sredstva rezervirana.** Sredstva koja do toga datuma nisu utrošena ili za njih nije podnesen pravovaljan zahtjev za plaćanje su izgubljena i država članica ih više nema pravo koristiti.

Drugim riječima, sredstva koja Komisija rezervira za Hrvatsku u 2014. moraju se potrošiti do 31.12. 2017. godine.

n_ Institucionalni aranžmani

Država članica mora za svaki operativni program utvrditi upravljačko tijelo, tijelo za certificiranje, tijelo koje obavlja reviziju i tijelo koje je zaduženo za nepravilnosti. Ove su institucije nužni sudionici institucionalnog sustava za upravljanje Fondovima.

Upravljačko tijelo (na nacionalnoj, regionalnoj ili lokalnoj razini) upravlja operativnim programom i nosi odgovornost za njegovu provedbu. U Hrvatskoj to znači ministarstvo koje upravlja cijelim ili dijelom operativnog programa i koje je u cijelosti odgovorno za njegovu pripremu, provedbu i rezultate ostvarene provedbom.

Tijelo za certificiranje je odgovorno za plaćanja, provjeru točnosti računa i općenito održavanje primjerenog sustava financijskog upravljanja.

Tijelo za reviziju mora biti nezavisno od upravljačkog tijela i tijela za certificiranje i obavlja reviziju funkcioniranja cjelokupnog sustava za upravljanje sredstvima iz Fondova sukladno međunarodnim revizorskim standardima.

Tijelo zaduženo za nepravilnosti je institucija kojoj se prijavljuju sve opažene nepravilnosti u upotrebi Fondova i koje te nepravilnosti provjerava.

Država članica može, sukladno svojim potrebama i strukturi državnih institucija, odrediti i tzv. posrednička i koordinacijska tijela. Međutim, za poslove koji su preneseni posredničkim tijelima puno odgovornost zadržava institucija (tijelo) koje je posredničkom tijelu delegiralo poslove (više o institucionalnom okviru upravljanja EU fondovima u nastavku).

U svakom slučaju, institucionalni aranžman koji uredi država članica mora na zadovoljavajući način udovoljiti kriterijima razumnog financijskog upravljanja i kontrole koje utvrđuju odgovarajuće uredbe EU. Provjeru ove sposobnosti periodično obavlja nezavisna revizija, a njihove nalaze može provjeriti i sama EK. Institucionalni sustav države članice mora dobiti pozitivnu ocjenu nezavisnog revizora (koju je prihvatila i EK) prije nego li podnese prvi zahtjev za prvim međuplaćanjem. Drugim riječima, institucionalni sustav države članice mora udovoljiti svojevrsnom procesu akreditacije prije nego krene stvarni tijek sredstava iz proračuna EU prema proračunu države članice.

o_ Izvještavanje

Država članica je dužna godišnje izraditi izvješće o provedbi operativnih programa u prethodnoj financijskoj godini. Prvo godišnje izvješće treba dostaviti do svibnja 2016. i zatim svake godine sa zaključno 2023. godinom. Sadržaj ovih izvješća je utvrđen zajedničkom uredbom, a uredba za ESF uređuje još neke dodatne detalje koje takav izvještaj mora obuhvatiti. Za Europski socijalni fond, Europski fond za regionalni razvoj i Kohezijski fond država članica mora dostaviti i konačan izvještaj po završetku provedbe.

Dva puta tijekom financijskog razdoblja (do kraja kolovoza 2017. i do kraja kolovoza 2019.) država članica mora dostaviti izvještaj o napretku na provedbi Partnerskog sporazuma. Sadržaj ovog izvješća je uređen zajedničkom uredbom.

Tri puta godišnje država članica treba elektronički dostaviti sve financijske podatke (po svakom operativnom programu i svakoj prioritetnoj osi) Komisiji radi praćenja i nadzora.

Sukladno Ugovoru o funkcioniranju Europske unije država članica sastavlja

i dostavlja Kohezijski izvještaj u kojem se sveobuhvatno ocjenjuje uspjeh kohezijske politike i uloga fondova u njezinom provođenju.

p_ Praćenje i nadzor

U roku od tri mjeseca od dana kada Komisija odobri operativni program država članica mora osnovati Nadzorni odbor koji će pratiti provedbu operativnog programa. Nadzorni odbor može nadzirati provođenje više od jednog operativnog programa.

Sastav Nadzornog odbora određuje država članica uz uvjet da on mora biti sastavljen od relevantnih predstavnika upravljačkih tijela, posredničkih tijela i predstavnika partnera koji sudjeluju u partnerskim konzultacijama. U radu nadzornog odbora sudjeluje Komisija u savjetodavnom svojstvu. Ako u provođenju operativnog programa sudjeluje EIB tada i njegov predstavnik sudjeluje u radu nadzornog odbora.

Nadzorni odbor se sastaje najmanje jedan puta godišnje i analizira provedbu programa i napredak prema ostvarivanju ciljeva programa s obzirom na pokazatelje uspješnosti koji su definirani u operativnom programu.

q_ Tehnička pomoć

Sredstva fondova se mogu koristiti za financiranje tehničke pomoći koja će pomoći državi članici u realizaciji aktivnosti koje zahtijeva zajednička uredba (priprema projekata, nadzor, upravljanje, revizija, evaluacija i sl.). Tehnička pomoć se može realizirati na inicijativu Komisije (i tada može iznositi do 0,35% ukupne godišnje alokacije iz fondova) ili na inicijativu države članice. Ako se tehnička pomoć realizira na inicijativu države članice tada njezin iznos može biti do 4% iznosa sredstava alociranih za operativne programe u državi članici. Hrvatska je za tehničku pomoć predvidjela zaseban operativni program, no kako struktura operativnih programa još nije konačna, ostaje za vidjeti kako će izgledati nakon odobrenja od strane Europske komisije (postoje naznake da će se predviđeni Operativni program tehničke pomoći integrirati u preostala dva operativna programa – o.a. na dan 11. ožujak 2014.).

2.2.

EUROPSKI FOND ZA REGIONALNI RAZVOJ

Europski fond za regionalni razvoj (*European Regional Development Fund - ERDF*) podupire jačanje ekonomske, socijalne i teritorijalne kohezije u Europskoj uniji kroz smanjenje ekonomskih razlika među regijama (NUTS2 regije).

U ostvarivanju ove zadaće ERDF ima dva cilja:

- Potpora investicijama za rast i zapošljavanje
- Potpora europskoj teritorijalnoj suradnji.

U ostvarivanju cilja 'Potpora investicijama za rast i zapošljavanje' sredstva ERDFa mogu koristiti sve europske regije: manje razvijene, tranzicijske i razvijene regije.

S porastom stupnja razvijenosti smanjuje se stopa sufinanciranja. Kao što je već rečeno, s obzirom da obje hrvatske NUTS2 regije ulaze u kategoriju manje razvijenih regija stopa sufinanciranja iz ERDFa može biti maksimalno 85% prihvatljivih troškova.

U ostvarivanju cilja 'Potpora europskoj teritorijalnoj suradnji' sredstva koriste NUTS3 regije koje se nalaze na vanjskim granicama Unije i unutarnjim granicama pojedine države članice.

U razdoblju 2014.-2020. ERDF na raspolaganju ima 185 mlrd. eura, a slika 1 prikazuje europske regije prihvatljive za financiranje iz ERDFa.

ERDF pomaže regionalni i lokalni razvoj te, s obzirom na financijski kapacitet i mogući raspon ulaganja ovog fonda, najznačajnije treba doprinijeti svim prioritetima Europe 2020 za pametan održiv i uključiv rast.

U programskom razdoblju 2014.-2020. ERDF je jedini fond koji financira aktivnosti i projekte u okviru svih jedanaest tematskih cjelina koje predviđa Zajednička uredba.

Investicijski prioriteti na koje se, u okviru svake od jedanaest tematskih cjelina, mogu usmjeriti sredstva iz Europskog fonda za regionalni razvoj su:

AKTIVNOSTI KOJE ĆE SE FINANCIRATI IZ EUROPSKOG FONDA ZA REGIONALNI RAZVOJ MORAJU BITI POVEZANE S PRIORITETIMA ČIJA JE LISTA KONAČNA. MEĐUTIM, NAVEDENI PRIORITETI ULAGANJA SU UJEDNO I CILJEVI ŠTO ZNAČI DA TO OSTAVLJA PROSTOR DRŽAVAMA ČLANICAMA, ODNOSNO UPRAVLJAČKIM TIJELIMA, DA KREIRANJU MJERE I AKTIVNOSTI ZA SVAKI OD OVIH PRIORITETA KOJE NAJBOLJE ODGOVARAJU NJIHOVIM SPECIFIČNIM POTREBAMA.

1. Jačanje istraživanja i tehnološkog razvoja i inovacija:

- a. Jačanje infrastrukture i kapaciteta za istraživanje i inovacije, razvoj izvrsnosti u istraživanju i inovacijama i promoviranje centara kompetencija, posebice onih od europskog interesa,
- b. Promicanje poslovnog ulaganja u istraživanje i inovacije (R&I), razvoj veza i sinergija između poduzeća, istraživačkih centara i sveučilišta kroz razvoj proizvoda i usluga, transfer tehnologije, inovacije, primijenjena istraživanja, pilot projekte, prvu proizvodnju i sl.

2. Jačanje pristupa informacijsko komunikacijskoj tehnologiji (ICT) njezinom korištenju i kvaliteti:

- a. Razvijanje širokopojasnog pristupa te uvođenje super brzih mreža,
- b. Razvoj ICT proizvoda i usluga, e-trgovine i jačanje potražnje za ICT-jem,
- c. Jačanje korištenja ICT za e-upravljanje, e-učenje, e-zdravstvo, e-uključenost

3. Jačanje konkurentnosti malih i srednjih poduzetnika (MSP):

- a. Promocija poduzetništva osobito kroz olakšavanje ekonomske eksploatacije i olakšavanje pokretanja novih tvrtki uključujući i poslovne inkubatore,
- b. Razvoj novih poslovnih modela za MSP, posebice internacionalizacija,
- c. Potpora MSP za rast na regionalnom nacionalnom i međunarodnom tržištu.

4. Potpora prelasku na zeleno, 'niskouglišno' gospodarstvo:

- a. Promicanje proizvodnje i distribucije obnovljive energije,
- b. Promicanje energetske učinkovitosti i korištenja obnovljive energije u poduzećima,
- c. Potpora energetske učinkovitosti i korištenja obnovljive energije u javnoj infrastrukturi uključujući javne zgrade i domaćinstva,

- d. Promocija 'niskougličnih' strategija za urbana područja uključujući i multimodalnu urbanu pokretljivost,
- e. Promocija korištenja visokoučinkovite ko-generacije topline i energije.

5. Promocija prilagodbe klimatskim promjenama, prevencije rizika i upravljanje:

- a. Potpora ulaganjima za prilagodbu klimatskim promjenama
- b. Poticanje ulaganja namijenjenih upravljanju specifičnim rizicima, osiguravanje otpornosti na nepogode i razvoj sustava za upravljanje prirodnim i drugim nepogodama

6. Zaštita okoliša i jačanje efikasnosti korištenja resursa:

- a. Investiranje u sektor zbrinjavanja otpada,
- b. Investiranje u vodni sektor,
- c. Zaštita, promocija i razvoj kulturne i prirodne baštine,
- d. Zaštita biološke raznolikosti, zaštita tla i promicanje usluga ekosustava uključujući NATURA 2000 i zelene infrastrukture,
- e. Aktivnosti za poboljšanje urbanog okoliša, uključujući sanaciju zagađenih područja i smanjenje zagađenja zraka.

7. Promocija održivog prijevoza i uklanjanja uskih grla na ključnoj prometnoj infrastrukturi:

- a. Ulaganja u osnovnu prometnu mrežu Europe – TEN-T mrežu,
- b. Poboljšanje regionalne mobilnosti povezivanjem sekundarnih i tercijarnih prometnih čvorova i infrastrukture (regionalna i lokalna prometna mreža) na TEN-T infrastrukturu (mrežu),
- c. Razvoj prometnog sustava koji emitira niske razine CO₂ i koji ne zagađuje okoliš te promocija održive gradske mobilnosti,
- d. Razvoj sveobuhvatnog, visokokvalitetnog i interoperabilnog željeznickog sustava.

8. Poticanje zaposlenosti i potpora radne mobilnosti:

- a. Razvoj poslovnih inkubatora i potpore samozapošljavanju i pokretanju poslovanja
- b. Inicijative lokalnog razvoja i pomoć objektima i uslugama koje pomažu stvaranju novih radnih mjesta
- c. Ulaganja u javnu infrastrukturu koja služi jačanju zapošljavanja.

9. Poticanje socijalne uključenosti i borbe protiv siromaštva:

- a. Ulaganja u zdravstvenu i socijalnu infrastrukturu koja doprinosi nacionalnom, regionalnom i lokalnom razvoju, smanjenju nejednakosti u području zdravstvenog statusa i poboljšanom pristupu društvenim, kulturnim i rekreacijskim centrima,
- b. Potpora fizičkoj, ekonomskoj i socijalnoj obnovi zakinutih (*eng. deprived*) zajednica unutar urbanih i ruralnih područja infrastrukturnom i gospodarskom jačanju urbanih i ruralnih zajednica

10. Ulaganja u obrazovanje, vještine i cjeloživotno učenje kroz razvoj obrazovne infrastrukture.

11. Jačanje institucionalnih kapaciteta i učinkovitosti javne administracije i javnih službi koje sudjeluju u provedbi ERDF-a.

Aktivnosti koje će se financirati iz Europskog fonda za regionalni razvoj moraju biti povezane s ovim prioritetima čija je lista konačna. Međutim, navedeni prioriteti ulaganja su ujedno i ciljevi što znači da to ostavlja prostor državama članicama, odnosno upravljačkim tijelima, da kreiranju mjere i aktivnosti za svaki od ovih prioriteta koje najbolje odgovaraju njihovim specifičnim potrebama. U tematskim područjima u kojima se preklapaju ERDF i Kohezijski fond (tematska područja navedena pod rednim brojem 4 do 7) investicijski prioriteti definirani u okviru ta dva fonda se moraju međusobno uskladiti kako bi se povećala fleksibilnost i smanjilo administrativno opterećenje.

Investicijski prioriteti predviđeni u svakoj pojedinoj tematskoj cjelini se mogu ostvarivati kroz slijedeće investicijske aktivnosti:

- a. Proizvodne investicije koje se realiziraju putem izravne pomoći malim i srednjim poduzetnicima,
- b. Proizvodne investicije, **bez obzira na veličinu poduzeća**, kojima se ostvaruju investicijski prioriteti navedeni pod točkama 1. do 4.,
- c. Investicije u infrastrukturu koja osigurava osnovne usluge za građane u

- području energije, zaštite okoliša, prometa te informacijske i komunikacijske tehnologije,
- d. Investicije u društvenu, zdravstvenu, obrazovnu i poslovnu infrastrukturu
 - e. Jačanje razvojnih potencijala kroz ulaganja u opremu i 'malu' infrastrukturu, infrastrukturu za održivi turizam i kulturu, usluge poduzećima, podršku centrima za istraživanje i razvoj te investicijama u tehnologiju i primijenjena istraživanja u poduzećima,
 - f. Povezivanje, suradnju i razmjenu iskustava između regija, gradova, drugih javnih tijela, relevantnih ekonomskih i socijalnih partnera te predstavnika civilnog društva,
 - g. Tehničku pomoć (studije, jačanje kapaciteta, pripremne aktivnosti).

Napor država članica u ostvarivanju investicijskih prioriteta mora biti koncentriran. To znači da u slučaju manje razvijenih regija (što su obje hrvatske NUTS2 regije) minimalno 50% ukupnih sredstava primljenih iz ERDFa mora biti usmjereno u tematske cjeline navedene pod točkama 1. do 4.

Najmanje 12% sredstava mora biti usmjereno u prioritet naveden pod točkom 4. *Potpora prelasku na zeleno 'niskouglično' gospodarstvo*. Ova ograničenja ipak donekle, indirektno, signaliziraju kojim tematskim ciljevima okviru ERDFa Komisija daje nešto veći prioritet.

Dodatno, svaka zemlja članica mora, minimalno 5% sredstava koja joj pripadaju iz ERDFa usmjeriti u integrirane aktivnosti za održivi urbani razvoj.

Sukladno svojim teritorijalnim specifičnostima, svaka država članica mora u svom Partnerskom sporazumu definirati kriterije za izbor urbanih područja u kojima će se provoditi integrirane aktivnosti za održiv urbani razvoj. U svakom slučaju održivi urbani razvoj se mora realizirati ili kao zaseban operativni program ili kao prioritetna os unutar operativnog programa ili kao integrirana teritorijalna investicija. Integrirana teritorijalna investicija je oblik implementacije strategije urbanog razvoja koja se financira iz sva tri fonda (ERDF, CF i ESF).

2.3.

EUROPSKI SOCIJALNI FOND

Europski socijalni fond (*European Social Fund – ESF*) je najvažniji europski financijski instrument za ulaganje u ljudski potencijal. Fond povećava mogućnost zapošljavanja europskih građana, pomaže bolje obrazovanje i poboljšava položaj najranjivijih društvenih skupina izloženih riziku siromaštva.

Regije prihvatljive za financiranje iz ESFa se utvrđuju prema razini razvijenosti na isti način kao i regije prihvatljive za financiranje iz ERDFa (slika 1.). ESF će u idućem programskom razdoblju na raspolaganju imati 74 mlrd eura.

ESF promovira visoku razinu zaposlenosti i kvalitete radnih mjesta, pomaže geografsku i profesionalnu mobilnost radnika, brine o njihovoj prilagodbi promjenama, potiče i pomaže dostizanje visoke razine obrazovanja i obuke, promovira jednakost spolova, jednake mogućnosti i nediskriminaciju, jača društvenu uključenost i pomaže borbu protiv siromaštva čime doprinosi prioritetima Europske unije u smjeru jačanja ekonomske, socijalne i prostorne kohezije.

ESF posebnu pozornost pridaje ugroženim skupinama kao što su dugotrajno nezaposleni, osobe s invaliditetom, migranti, etničke manjine, marginalizirane zajednice i ljudi koji se suočavaju s rizikom socijalne isključenosti.

Sredstva ESFa namijenjena su također poduzećima i drugim sustavima s ciljem olakšavanja njihove prilagodbe (restrukturiranja), promicanja dobrog upravljanja i provedbe reformi, posebno u području zapošljavanja, obrazovanja i socijalne politike.

U odnosu na jedanaest tematskih cjelina koje se općenito mogu financirati iz Europskih strukturnih i investicijskih fondova, Europski socijalni Fond financira prioritete u okviru sljedećih tematskih cjelina:

1. Poticanje zapošljavanja i potpora mobilnosti radne snage:

- a. Zapošljavanje onih koji traže posao, neaktivnih i dugotrajno nezaposlenih kroz lokalne inicijative zapošljavanja i potporu mobilnosti radne snage

- b. Uključivanje na tržište rada mladih ljudi, posebno onih koji nisu niti zaposleni, niti u procesu školovanja uključujući i one kojima prijeti rizik socijalne isključenosti
- c. Samozapošljavanje, poduzetništvo i pokretanje poslova
- d. Jednakost između spolova kao i ravnoteže između privatnog i poslovnog života
- e. Prilagodba radnika, poduzeća i poduzetnika promjenama
- f. Aktivno i zdravo starenje
- g. Modernizacija i jačanje institucija tržišta rada, uključujući i jačanje međunarodne mobilnosti radne snage

2. Poticanje socijalne uključenosti, borba protiv siromaštva i diskriminacije

- a. Aktivna uključenost uključujući jačanje jednakosti šansi i poboljšanje zapošljivosti
- b. Integracija marginaliziranih društvenih skupina (poput Roma)
- c. Borba protiv diskriminacije na rasnoj, etničkoj, spolnoj, vjerskoj, dobnoj ili seksualnoj orijentaciji
- d. Poboljšanje pristupa održivim i visoko kvalitetnim uslugama uključujući zdravstvenu zaštitu i socijalne usluge od općeg interesa
- e. Promocija socijalnog poduzetništva
- f. Razvojne strategije predvođene zajednicom (*eng. community led local development*)

3. Ulaganje u obrazovanje, vještine i cjeloživotno učenje

- a. Smanjenje ranog napuštanja školovanja i promocija jednakog pristupa kvalitetnom predškolskom, osnovno i srednjoškolskom obrazovanju,

- b. Povećanje kvalitete, učinkovitosti i otvorenosti visokog obrazovanja s ciljem povećanja participacije u tercijarnom obrazovanju i povećanja ostvarenog obrazovnog stupnja,
- c. Unapređenje pristupa cjeloživotnom obrazovanju za sve dobne skupine, jačanje vještina i kompetencija radne snage te povećanje obrazovne relevantnosti obrazovanja i obuke za tržište rada.

4. Jačanje institucionalnih kapaciteta i učinkovitosti javne administracije kroz:

- a. Ulaganje u institucionalne kapacitete i učinkovitost javne uprave na državnoj, regionalnoj i lokalnoj razini s naglaskom na reforme, bolju regulativu i bolje upravljanje.
- b. Jačanje kapaciteta i kompetencija svih dionika koji sudjeluju u obrazovanju, cjeloživotnom učenju i oblikovanju socijalnih politika i politika zapošljavanja kako bi se potaknule reforme na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini.

Načinom realizacije navedenih prioriteta ESF treba pridonijeti realizaciji i ostalih tematskih ciljeva koji nisu u fokusu njegova djelovanja – jačanje upotrebe ICT-a, jačanje inovacija, jačanje malih i srednjih poduzetnika, energetska učinkovitost i dr.

Kao i u slučaju ostalih Fondova, u korištenju sredstava iz Europskog socijalnog fonda potrebno je voditi računa o koncentraciji upotrebe sredstava.

Najmanje 20% sredstava ESFa država članica mora usmjeriti na prioritete iz tematske cjeline *Poticanje socijalne uključenosti, borba protiv siromaštva i diskriminacije*.

SPECIFIČNA JE OSOBINA INICIJATIVE ZA ZAPOSŁJAVANJE MLADIH DA JE USMJERENA NA POJEDINCE, A NE NA INSTITUCIONALNE STRUKTURE I ZATO JE OVA INICIJATIVA KOMPLEMENTARNA DRUGIM AKTIVNOSTIMA KOJE SE FINANCIRAJU IZ ESFA (UKLJUČUJUĆI I GARANCIJU ZA MLADE KOJA ZAHTIJEVA DA MLADI LJUDI U ROKU OD 4 MJESECA OD KADA SU POSTALI NEZAPOSLENI ODNOSNO ZAVRŠILI ŠKOLOVANJE TREBAJU PRIMITI PONUDU ILI ZA ZAPOSŁJAVANJE ILI ZA NASTAVAK OBRAZOVANJA ILI ZA NAUKOVANJE).

Dodatno, u manje razvijenim regijama (obje hrvatske NUTS regije) u svakom operativnom programu koji planira korištenje sredstava iz ESFa najmanje 60% sredstava mora biti koncentrirano na najviše pet gore pojedinačnih investicijskih prioriteta. Drugim riječima, svi gore navedeni prioriteti (unutar

svake od četiri tematske cjeline koje podupire EFS) jesu prihvatljivi, ali se u planiranju i korištenju sredstava ona moraju dominantno usmjeriti na njih pet kako bi se ESF sredstvima postigao vidljiv i jasno mjerljiv učinak i napredak.

U cilju olakšavanja korištenja sredstava i smanjivanja administrativnog tereta, ESF omogućava pojednostavljeno prikazivanje troškova o čemu će Komisija donijeti pravilnik. Ovakvi postupci bi trebali smanjiti administrativni teret za oko 50% projekta što je posebno važno jer se iz ovoga Fonda financira velik broj aktivnosti koje se usmjerena na pojedince.

Uredba o Europskom socijalnom fondu posebno naglašava potrebu aktivnog sudjelovanja socijalnih partnera i nevladinog sektora u ESF investicijama. Uredba stoga poziva da se primjeren dio ESF sredstava iskoristi za jačanje kapaciteta socijalnih partnera i nevladinog sektora, posebice u slabije razvijenim regijama.

Inicijativa za zapošljavanje mladih

Europski socijalni fond financira i aktivnosti u okviru Inicijative za zapošljavanje mladih. Inicijativa za zapošljavanje mladih ima za cilj borbu protiv nezaposlenosti mladih ljudi i usmjerena je na sve osobe mlađe od 25 godina koje nisu zaposlene i koje se ne nalaze u procesu obrazovanja. Države članice mogu povećati ovu dobnu granicu pa je dobnu granicu za provedbu Inicijative za zapošljavanje mladih Hrvatska povećala na 29 godina.

Ukupna sredstva, na razini Unije, dostupna za Inicijativu, za sada, iznose

najmanje 6 mlrd eura u razdoblju 2014.-2020. Pri tome je 3 mlrd eura osigurano u 2014. i 2015. iz sredstava posebno planiranih za tu namjenu u financijskoj perspektivi, a najmanje 3 mlrd treba doći iz sredstava ESFa. Za financiranje aktivnosti u okviru Inicijative za zapošljavanje mladih bit će, u 2014-2015, prihvatljive one regije u kojima je nezaposlenost osoba između 15 i 24 godine u 2012. bila veća od 25%. Za razdoblje 2016.-2020. sredstva dostupna za Inicijativu se mogu i povećati, a prihvatljive regije će biti određene ovisno o kretanju pokazatelja nezaposlenosti mladih u posljednjoj dostupnoj godini.

Specifična je osobina Inicijative za zapošljavanje mladih da je usmjerena na pojedince, a ne na institucionalne strukture i zato je ova Inicijativa komplementarna drugim aktivnostima koje se financiraju iz ESFa (uključujući i garanciju za mlade koja zahtijeva da mladi ljudi u roku od 4 mjeseca od kada su postali nezaposleni odnosno završili školovanje trebaju primiti ponudu ili za zapošljavanje ili za nastavak obrazovanja ili za naukovanje).

Planiranje aktivnosti i sredstava za provođenje Inicijative integrirano je u programiranje korištenja sredstava iz ESFa. Konkretna rješenja za provođenje Inicijative države članice će detaljno razraditi u Partnerskom sporazumu i operativnim programima. Sredstva usmjerena u financiranje aktivnosti za provođenje Inicijative za zapošljavanje mladih ne zahtijevaju nacionalno sufinanciranje tj. u cijelosti (u 100% iznosu) se financiraju iz sredstava EU - bilo kroz ESF bilo direktno iz EU proračuna.

2.4.

KOHEZIJSKI FOND

Sredstva iz Kohezijskog fonda (*Cohesion Fund*) namijenjena su državama članicama čiji je bruto nacionalni dohodak po stanovniku (prema paritetu kupovne moći) u razdoblju 2008.-2010. bio niži od 90% prosjeka EU 27. Kohezijski fond raspolaže ukupnim iznosom od 66,4 mlrd eura.

Za razliku od ESF-a i ERDF-a čije su korisnice NUTS2 regije, korisnica sredstava iz Kohezijskog fonda je NUTS1 regija (što za manje države članice znači sama država). Međutim, kako se ovdje radi o infrastrukturnim projektima (a vrlo često i velikim projektima) koji se realiziraju radi rješavanja nekih lokalnih problema (zbrinjavanje otpada, vode) njihova realizacija nužno zahtijeva i angažman i sudjelovanje lokalne samouprave.

Zadaća je Kohezijskog fonda⁴ financiranje investicija u TEN-T prometnu mrežu i zaštitu okoliša uključujući i investicije u energetske sektor koje imaju pozitivan učinak na zaštitu okoliša (npr. investicije u energetske učinkovitost i obnovljive izvore energije).

U odnosu na jedanaest tematskih cjelina koje se mogu podupirati iz Europskih strukturnih i investicijskih fondova, Kohezijski fond može financirati prioritete u okviru njih četiri.

Prioriteti ulaganja po tematskim cjelinama koje podupire Kohezijski fond su:

1. Potpora prelasku na gospodarstvo s niskom emisijom CO₂ u svim sektorima:

- a. Poticanje proizvodnje i distribucije obnovljivih izvora energije,
- b. Promoviranje energetske učinkovitosti i obnovljive energije u poduzećima,
- c. Potpora projektima energetske učinkovitosti, pametnog upravljanja energijom, i korištenja obnovljive energije u javnoj infrastrukturi,
- d. Razvoj pametnih distribucijskih sustava na niskim razinama napona,
- e. Promoviranje strategija niske emisije CO₂ u urbanim područjima,
- f. Promoviranje upotrebe visoko efikasne kogeneracije topline i energije.

⁴ Regulation (EU) No 1300/2013 of the European Parliament and of the Council of 17 December 2013 on the Cohesion Fund and repealing the Regulation (EC) 1084/2006.

2. Promoviranje prilagodbe klimatskim promjenama, prevencije rizika i upravljanje:

- a. Potpora ulaganjima za prilagodbu klimatskim promjenama,
- b. Poticanje ulaganja namijenjenih upravljanju specifičnim rizicima, osiguravanje otpornosti na nepogode i razvoj sustava za upravljanje prirodnim i drugim nepogodama.

3. Zaštita okoliša i promoviranje učinkovitog korištenja resursa

- a. Investiranje u sektor zbrinjavanja otpada,
- b. Investiranje u vodni sektor,
- c. Zaštita biološke raznolikosti, zaštita tla i promicanje usluga ekosustava uključujući NATURA 2000 i zelene infrastrukture,
- d. Aktivnosti za poboljšanje urbanog okoliša, uključujući sanaciju zagađenih područja i smanjenje zagađenja zraka,

4. Razvoj održivog prijevoza i uklanjanja uskih grla na ključnoj infrastrukturi kroz:

- a. Ulaganja u TEN-T mrežu,
- b. Razvoj ekološki prihvatljivog i niskougliječnog prijevoznog sustava uključujući promoviranje održivog urbanog prijevoza,
- c. Razvoj sveobuhvatnog, kvalitetnog i interoperabilnog željezničkog sustava.

5. Jačanje institucionalnih kapaciteta i učinkovitosti javne administracije povezane s provedbom projekata iz Kohezijskog fonda.

Instrument za povezivanje Europe (eng. *Connecting Europe Facility - CEF*)

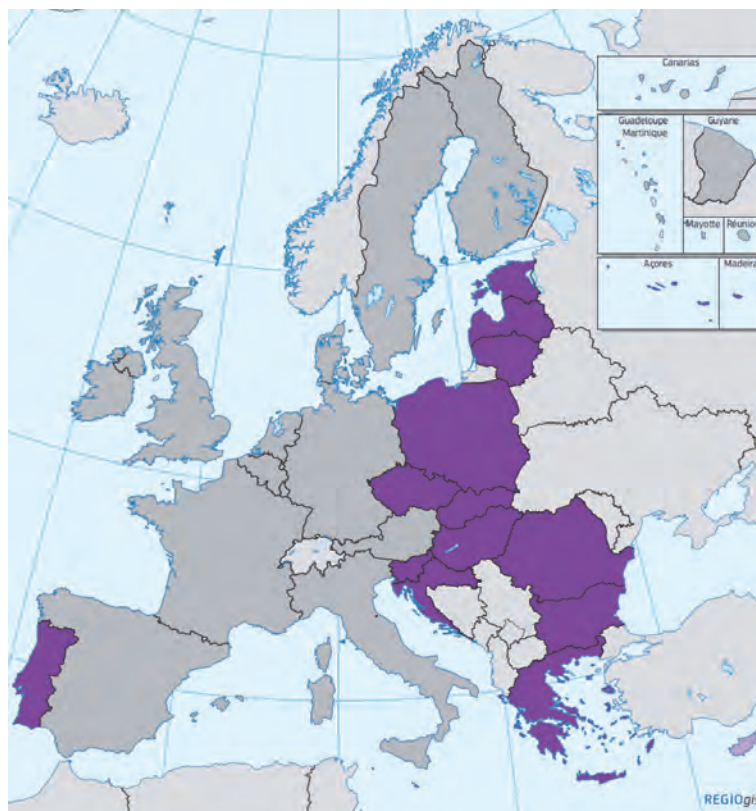
CEF je novi financijski mehanizam (nije postojao u prethodnoj financijskoj perspektivi) čiji je cilj ulaganje u transeuropske mreže u području prometnih, energetske i digitalnih usluga. Drugim riječima, zadaća CEFa je ulaganje u prometnu, energetske i ICT infrastrukturu (širokopojasnu mrežu) od EU značaja.

Prioriteti za ulaganja iz CEF-a su infrastrukturni projekti od EU interesa i značaja, a bit će određeni na EU razni. Ovim će instrumentom upravljati izravno Europska komisija ili agencija koju ona ovlasti. S obzirom na centralno i jedinstveno upravljanje očekuje se i postizanje određene sinergije i pozitivnih učinka ekonomije obujma kroz radove i ulaganja u različite oblike infrastrukture.

Financijska sredstva raspoloživa za CEF iznose ukupno 29,3 mlrd eura. Ovih

29,3 mlrd eura se sastoji od 19,3 mlrd eura planiranih u financijskoj perspektivi za 2014.-2020. plus 10 mlrd eura koji će se transferirati iz sredstava Kohezijskog fonda. Odluku o načinu raspodjele ovih 10 mlrd eura iz Kohezijskog fonda na alokacije koje pripadaju država članicama donijet će Komisija i bit će utrošene u državama koje su prihvatljive za financiranje iz Kohezijskog fonda.

Slika 2: Države (NUTS1 regije) prihvatljive za Kohezijski fond

2.5.

EUROPSKI POLJOPRIVREDNI FOND ZA RURALNI RAZVOJ

Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (*European Agricultural Fund for Rural Development – EAFRD*) instrument je koji podupire europsku politiku ruralnog razvoja, a koja čini drugi stup Zajedničke poljoprivredne politike. Slijedom toga, dugoročni cilj politike ruralnog razvoja je povećanje konkurentnosti poljoprivrede, održivo upravljanje prirodnim resursima i klimatske promjene te uravnotežen razvoj ruralnih krajeva. Politika ruralnog razvoja treba značajno doprinijeti i ciljevima strategije *Europe 2020* za pametan, održiv i uključiv rast.

Da bi to postigla europska politika ruralnog razvoja za iduće je razdoblje odredila šest prioriteta ruralnog razvoja:

1) Transfer znanja i inovacije u poljoprivredi, šumarstvu i ruralnim prostorima s naglaskom na:

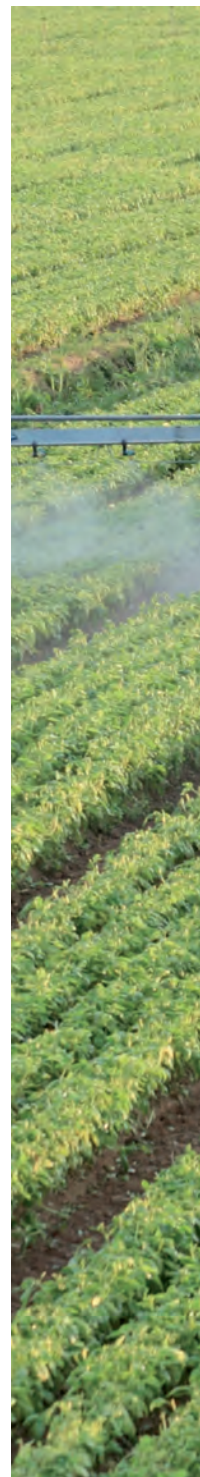
- a. Poticanje inovacija i jačanje baze znanja u ruralnim područjima
- b. Jačanje povezanosti između poljoprivrede i šumarstva te istraživanja i inovacija
- c. Jačanje cjeloživotnog obrazovanja i strukovnih obuka u poljoprivrednom i šumarskom sektoru.

2) Konkurentnost svih oblika poljoprivrede i održivosti farmi

- a. Poticanje restrukturiranja farmi suočenih sa strukturnim problemima, posebice farmi sa slabom tržišnom pozicijom, tržišno orijentiranih farmi s potrebom za poljoprivrednom diverzifikacijom
- b. Briga o generacijskom podmlađivanju poljoprivrednog sektora

3) Organizacija proizvodnog lanca i upravljanje rizicima

- a. Bolje integriranje primarnih poljoprivrednih proizvođača u proizvodni lanac u proizvodnji hrane kroz valoriziranje kvalitete i promidžbu na lokalnom tržištu
- b. Potpora upravljanju rizicima na farmama

ZEMLJE ČLANICE MOGU, UNUTAR SVOG RURALNOG RAZVOJA, UKLJUČITI RAZNE TEMATSKE POTPROGRAME KOJI DOPRINOSU EU PRIORITETIMA RURALNOG RAZVOJA KAO ŠTO SU PROGRAMI ZA MLADE FARMERE, PROGRAMI ZA NOVE FARMERE, PLANINSKA PODRUČJA, POTREBE RESTRUKTURIRANJA POLJOPRIVREDNOG SEKTORA SA ZNAČAJNIM UČINKOM NA RURALNI RAZVOJ, ULAGANJE U NEPOLJOPRIVREDNE AKTIVNOSTI NA RURALNIM PODRUČJIMA I SLIČNO.

4) Zaštita, obnova i unapređenje ekosustava

- a. Zaštita i obnova bioraznolikosti, uključujući područja Natura 2000 i HNV proizvodnju (High Nature Value Farming), i stanje europskih krajobrazu
- b. Poboljšanje upravljanja vodama
- c. Poboljšanje upravljanja tlom

5) Učinkovito korištenje resursa te kretanje prema smanjenju emisije CO₂ i climate resilient economy gospodarstvu osjetljivom na klimu

- a. Povećanje učinkovitosti korištenja vode u poljoprivredi
- b. Povećanje učinkovitosti korištenja energije u poljoprivredi i proizvodnji hrane
- c. Poticanje proizvodnje i korištenja energije iz obnovljivih izvora, nusproizvoda, otpada, ostataka i drugih sirovina u svrhu bio ekonomije
- d. Smanjenje emisije nitrata oksida i metana iz poljoprivrede

6) Socijalna uključenost, smanjenje siromaštva i ekonomski razvoj ruralnih prostora

- a. Poticanje gospodarske raznolikosti, osnivanja novih malih poduzeća i povećanje zaposlenosti
- b. Jačanje lokalnog razvoja u ruralnim područjima
- c. Jačanje dostupnosti, kvalitete i korištenja informacijskih i komunikacijskih tehnologija u ruralnim područjima.

Zemlje članice mogu, unutar svog ruralnog razvoja, uključiti razne tematske potprograme koji doprinose EU prioritetima ruralnog razvoja kao što su programi za mlade farmere, programi za nove farmere, planinska područja, potrebe restrukturiranja poljoprivrednog sektora sa značajnim učinkom na ruralni razvoj, ulaganje u nepoljoprivredne aktivnosti na ruralnim područjima i slično.

U slučaju nabrojanih tematskih potprograma udio sufinanciranja od strane EARDF-a može biti povećan za 10 postotnih bodova.

Osim navedenog EARDF će pomagati razvoj i unapređenje osnovnih usluga kao i aktivnosti obnove sela kao što su:

- Pisanje i ažuriranje planova razvoja općina u ruralnim prostorima, njihovih osnovnih usluga, planova zaštite i upravljanja povezanih s Natura 2000 programom i drugim područjima povezanim s velikom prirodnom vrijednošću prostora
- Ulaganja u izgradnju, obnovu i širenje svih vrsta lokalne infrastrukture uključujući ulaganja u obnovljivu energiju
- Širokopojasna infrastruktura uključujući izgradnju, poboljšanje, širenje i jačanje pristupa širokopojasnoj infrastrukturi kao i javnim e-upravljanje rješenja
- Ulaganja u uspostavu, poboljšanje i širenje osnovnih usluga za ruralno stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i kulturu, i s tim povezanu infrastrukturu
- Javna ulaganja u infrastrukturu za rekreaciju, turističke informacije i označavanje turističkih mjesta
- Studije i ulaganja povezana s održavanjem, obnovom i nadogradnjom kulturnog i prirodnog bogatstva sela i ruralnog krajolika

Zemlja članica treba odrediti područja prihvatljiva za plaćanja prema sljedećim kategorijama:

- Planinska područja
- Područja, osim planinskih, koja su suočena s značajnim prirodnim ograničenjima (koja otežavaju poslovanje, povećavaju troškove i sl.)
- Druga područja pogođena specifičnim ograničenjima.

U okviru danih prioriteta i aktivnosti u nastavku se daje pregled mjera te prihvatljivih ulaganja i troškova u području ruralnog razvoja i poljoprivrede:

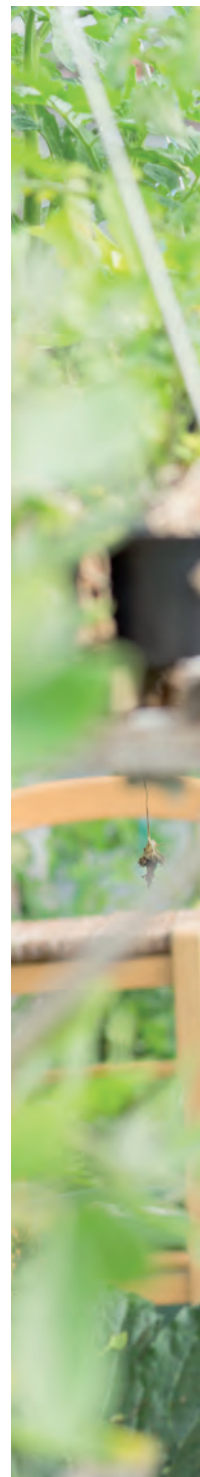
- treninzi, radionice, podučavanje, demonstriranja, informiranje, razmjene i posjete drugim farmama, savjetovanje vezano za višestruku sukladnost,
- savjetovanje vezano za povezanost zaštite okoliša i izravnih plaćanja, druge

savjetodavne aktivnosti vezane za poljoprivredne, ekonomske i teme zaštite okoliša,

- ulaganja vezana uz opće poboljšanje poslovanja farmi (ekonomske, zaštita okoliša), razvoj, marketing i prerada poljoprivrednih proizvoda, infrastruktura povezana s razvojem poljoprivrede,
- uspostava pomoći za mlade farmere, nepoljoprivredne aktivnosti u ruralnim područjima, razvoj malih farmi, investicije u nepoljoprivredne aktivnosti (diverzifikacija djelatnosti, promidžba malih poduzeća), potpore za restrukturiranje farmi,
- razvoj osnovnih aktivnosti i obnova sela, razvoj lokalnih usluga, lokalne infrastrukture, obnovljive energije, širokopojasne mreže, infrastrukture za rekreaciju, turističke informacije, ulaganje i zaštita u kulturna i prirodna bogatstva sela i kraja
- razvoj novih proizvoda, nove prakse, procesa i tehnologija, razvoj vertikalne i horizontalne suradnje sudionika u proizvodnom lancu te promidžba lokalnih tržišta – geografskih obilježja, strategije lokalnog razvoja, pilot projekti, zajednički pristup projektima zaštite okoliša,
- mjere i potpora zaštiti bioraznolikosti i ekosustava, klimatske promjene, upravljanje vodama, upravljanje tlama, zaštita genetskih resursa itd.
- potpore organskoj proizvodnji, potpore promidžbi ovakvoj proizvodnji i proizvodima
- mjere i potpore za dobrobit životinja
- potpore proizvodnji usklađenoj s Natura 2000 i direktivom Water framework
- potpore razvoju šumskih krajeva i unapređenje održivosti šuma, pošumljavanje, uspostava agro-šumskih sustava, zaštita i obnova šuma od požara i prirodnih katastrofa, ulaganja u šumske ekosustave, ulaganja u nove tehnologije u šumarstvu, preradu i marketing šumskih proizvoda
- razvoj alata za upravljanje rizicima, doprinosi premijama na usjeve, osiguranje za nasade i životinje od rizika povezanih s nevremenom i bolestima, doprinosi zajedničkim fondovima koji osiguravaju od spomenutih rizika te prirodnih i ekoloških incidenata, alat za ‘stabiliziranje’ prihoda koji bi nudio kompenzaciju u slučaju značajnijeg pada prihoda.

Neki od ključnih modela putem kojih će se provoditi politika ruralnog razvoja su suradnja, klasteri, proizvodne grupe, umrežavanje, LAG-ovi, EIP (*European Innovation Partnership*) i ENRD (*European Network for Rural Development*).

3.

NACIONALNI OKVIR I NACIONALNA STRUKTURA ZA PROVEDBU PROJEKATA

Svaka zemlja članica, kao osnovu za dodjelu sredstava Europske unije, mora izraditi nacionalne strateške i programske dokumente.

Dvije su važne skupine zadataka koje mora obaviti država članica da bi stvorila uvjete za efektivno korištenje sredstava iz Fondova. Prva skupina tih zadataka se odnosi se na izradu planskih dokumenata koji će usmjeravati efektivan tijek fondova do konkretnih projekata. Drugu skupinu zadataka čini izgradnja funkcionirajućeg institucionalnog sustava za upravljanje i nadzor nad korištenjem financijskih sredstava koja dolaze iz fondova (tj. proračuna unije). Ispunjavanje ovih zadaća odvija se istodobno i obje skupine zadaća moraju biti uspješno dovršene prije početka efektivnog korištenja sredstava fondova.

3.1. Nacionalni propisi i planski dokumenti

Svaka zemlja članica, kao osnovu za dodjelu sredstava Europske unije, mora izraditi nacionalne strateške i programske dokumente.

Kao što je istaknuto u poglavlju 2, u kojem su prikazani temeljeni zahtjevi zajedničke uredbe, okvir za izradu nacionalnih plansko-programskih dokumenata definiran je na razini Europske unije u fondovskim uredbama i dokumentu pod nazivom Zajednički strateški okvir kojeg izrađuje Komisija. Programsko planski okvir jednak je za sve države članice. Unutar zadanih okvira, svaka država članica određuje svoje specifične ciljeve i prioritete ulaganja prema jedanaest tematskih cjelina propisanih Zajedničkom uredbom i specifičnih investicijskih prioriteta detaljnije utvrđenih u pojedinačnim uredbama koje reguliraju pojedini fond.

Nacionalni plansko-programski dokumenti utvrđeni Zajedničkom uredbom su Partnerski sporazum i operativni programi.

Partnerski sporazum je krovni plansko-programski dokument u kojem Republika Hrvatska kao država članica obrazlaže svoju strategiju i opravda-

UNUTAR ZADANIH OKVIRA, SVAKA DRŽAVA ČLANICA ODREĐUJE SVOJE SPECIFIČNE CILJEVE I PRIORITETE ULAGANJA PREMA JEDANAEST TEMATSKIH CJELINA PROPISANIH ZAJEDNIČKOM UREDBOM I SPECIFIČNIH INVESTICIJSKIH PRIORITETA DETALJNIJE UTVRĐENIH U POJEDINAČNIM UREDBAMA KOJE REGULIRAJU POJEDINI FOND.

nje za korištenje europskih strukturnih i investicijskih fondova. Programski sporazum mora, također, pokazati povezanost s obvezama koje Hrvatska ima u okviru procesa koordinacije ekonomske politika (Europski semestar, procedura za sprečavanje prekomjernog deficita i sl.).

Partnerski sporazum priprema se u dijalogu s Europskom komisijom, uz sudjelovanje sljedećih partnera:

- predstavnika regionalne (lokalne) samouprave,
- gospodarskih i socijalnih partnera, te
- organizacija civilnog društva, odnosno nevladinih organizacija.

Partneri će također sudjelovati u pripremi, provedbi, nadzoru i vrednovanju programa.

Partnerski sporazum se odnosi na cjelokupno programsko razdoblje 2014.-2020. i između ostalog sadrži:

- obrazloženje mehanizama koji će osigurati potpunu usklađenost sa strategijom *Europe 2020*,
- analizu razlika i razvojnih potreba zemlje u skladu s tematskim ciljevima, Zajedničkim strateškim okvirom (CSF) i specifičnim potrebama zemlje,
- odabrane tematske ciljeve (između njih jedanaest) i za svaki od njih opis očekivanih rezultata te pokazatelja za mjerenje postavljenih ciljeva,
- investicijske prioritete za svaki od tematskih ciljeva,
- indikativni iznos sredstava za svaki od tematskih ciljeva i svaki od fondova,
- listu operativnih programa,
- način ostvarivanja partnerskih konzultacija,
- integrirani pristup regionalnom razvoju uključujući identificiranje prioritetnih osi i načela za utvrđivanje urbanih područja u kojima će se provoditi aktivnosti integriranog urbanog razvoja,
- opis institucionalnih aranžmana kojima će se osigurati učinkovita provedba,
- prethodne uvjete koje su nužni da bi se povukla sredstva i dr.

Krajnji rok za predaju finalne verzije Partnerskog sporazuma Europskoj komisiji je 22. travanj 2014. Komisija ocjenjuje konzistentnost Partnerskog sporazuma s Fondovskom regulativom i obvezama koje članica ima u kontekstu Europskog semestra. Komisija je dužna dati svoje mišljenje najkasnije u roku od tri mjeseca od dana podnošenja Partnerskog sporazuma. Komisija donosi odluku o prihvatanju Partnerskog sporazuma najkasnije 4 mjeseca od dana podnošenja uz uvjet da su na odgovarajući način uzete u obzir sve njezine primjedbe. Kao opće pravilo Komisija očekuje da će Partnerski sporazumi svih država biti prihvaćeni do kraja kolovoza 2014.

Operativni programi proizlaze iz zaključaka Partnerskog sporazuma i detaljno opisuju i razrađuju mjere i aktivnosti za učinkovitu provedbu i korištenje europskih strukturnih i investicijskih fondova. Proces izrade operativnih programa odvija se, kao i izrada Partnerskog sporazuma, u kontekstu partnerskih konzultacija i uključenosti partnera s lokalne i regionalne razine, predstavnika poduzetnika, nevladinog sektora, sindikata i drugih zainteresiranih strana.

Svaki operativni program sadržava:

- Obrazloženje načina na koji sam program pridonosi realizaciji strategije Europa 2020 za pametan, održiv i uključiv rast,
- Prioritetne osi. Prioritetne osi se odnose na jedan Fond osim u slučaju Kohezijskog fonda i korespondiraju tematskim ciljevima u jednom ili više investicijskih prioriteta unutar tematskog cilja. U iznimnim slučajevima prioriteta os može kombinirati investicijske prioritete sva tri fonda,
- Pripadajuće specifične ciljeve i očekivane rezultate,
- Pokazatelje (kvalitativne i kvantitativne) i njihove ciljane vrijednosti kojima će se pratiti ostvarivanje planiranih ciljeva i rezultata,
- Financijske iznose iz strukturnih fondova i nacionalnog su-financiranja kojima će se poduprijeti proveda svake od prioriternih osi,
- Listu velikih (*major*) projekata
- Financijske planove po godinama i fondovima
- Iznos sredstava za financiranje integriranog održivog urbanog razvoja
- Popis institucija nadležnih za provedbu operativnog programa (upravlačkog tijela, tijela nadležnog za ovjeravanje, tijela nadležnog za plaćanje, te tijela nadležnog za reviziju) i jasan opis njihovih obveza, odgovornosti i međusobnih odnosa.
- Dokaze o ispunjenosti prethodnih uvjeta za povlačenje sredstava

Partnerski sporazum i operativni programi su planski dokumenti koje zahtijevaju fondovske uredbe. Međutim, uspješna izrada tih dokumenta, isto kao i ispunjavanje prethodnih uvjeta (eng. *ex ante conditionality*) za početak provođenja operativnog programa zahtijeva postojanje niza (sektorskih) nacionalnih planskih dokumenata koji su doneseni bilo nacionalno, bilo stoga što to od države članice zahtijevaju neki drugi dijelovi pravne stečevine (npr. strategije pametne specijalizacije, nacionalna energetska strategija, prometna strategija, strategija digitalnog rasta, strategija smanjivanja siromaštva, strategija razvoja zdravstva i sl.).

Za razdoblje 2014. - 2020. godine Hrvatska priprema tri operativna programa za provedbu Kohezijske politike:

- Operativni program za konkurentnost i koheziju,
- Operativni program za učinkovite ljudske resurse
- Operativni program za tehničku pomoć.⁵

Država članica mora predati svoje operativne programe u roku od tri mjeseca od predaje Partnerskog sporazuma. Komisija će ocijeniti operativne programe i svoja opažanja dostaviti u roku tri mjeseca od dana predaje operativnih programa. Komisija odobrava operativni program u roku od 6 mjeseci od njegove predaje uz uvjet da su eventualne primjedbe Komisije na primjeren način uzete u obzir. Kao generalno pravilo Komisija očekuje da će svi operativni programi biti odobreni najkasnije do siječnja 2015. godine.

3.2.

Institucionalni okvir za upravljanje fondovima u Hrvatskoj

Republika Hrvatska je, kao zemlja članica, dužna uspostaviti i trajno održavati učinkovit i transparentan institucionalnog okvir za korištenje strukturnih instrumenata Europske unije u Republici Hrvatskoj.

Zajednička uredba propisuje koje to institucije Hrvatska (kao i svaka druga članica) mora uspostaviti za upravljanje sredstvima Fondova, njihove zadaće i međusobne odnose.

⁵ U trenutku pisanja ovog materijala (ožujak 2014.) u okviru sustava za upravljanje preispituje se opravdanost postojanja tri operativna programa, te je moguće da se OP za tehničku pomoć integrira u prethodna dva operativna programa.

Važno je naglasiti da zahtjev Zajedničke uredbe o uspostavljanju institucionalnog okvira za upravljanje sredstvima iz Fondova ne znači nužno zahtjev za osnivanje nekih novih institucija. Poslovi koji se zahtijevaju mogu se obavljati (i predviđeno je da se obavljaju) unutar postojećih institucija i agencija, ali s opsegom prava, obveza i odgovornosti koje definira Uredba. Hrvatske institucije su se u velikoj mjeri izgradile (ili su se trebale izgraditi) za upravljanje Fondovima u razdoblju korištenja pretpristupnih sredstava tako da zahtjevi sadašnjih fondovskih uredbi dolaze tek kao nadogradnja i proširenje poslova koji su se obavljali na upravljanju pretpristupnom pomoći tijekom razdoblja pristupanja u članstvo.

Obveze različitih hrvatskih državnih tijela u procesu upravljanja sredstvima

ZAJEDNIČKA UREDBA PROPISUJE TIJELA (ODNOSNO NJIHOVE ZADAĆE) KOJA DRŽAVA ČLANICA MORA USPOSTAVITI. NUŽNO SE MORAJU USPOSTAVITI UPRAVLJAČKA TIJELA, TIJELO ZA OVJERAVANJE, TIJELO ZA REVIZIJU I TIJELO ZA UPRAVLJANJE NEPRAVILNOSTIMA. DRŽAVA ČLANICA MOŽE ALI I NE MORA IMATI KOORDINACIJSKO TIJELO I POSREDNIČKA TIJELA.

europskih strukturnih i investicijskih fondova su utvrđene Zakonom o uspostavi institucionalnog okvira za korištenje strukturnih instrumenata Europske unije u Republici Hrvatskoj⁶ (*daljnjem tekstu Zakon*). Raspodjela dužnosti i odgovornosti utvrđena ovim Zakonom se primjenjuje na prvih šest mjeseci članstva u kojima Hrvatska ima pravo na korištene fondove iz perspektive 2007.-2013. Međutim, ista ili vrlo slična institucionalna struktura primjenjivati i na novu financijsku perspektivu.

Kao što je već istaknuto Zajednička uredba propisuje tijela (odnosno njihove zadaće) koja država članica mora nužno uspostaviti. Nužno se moraju uspostaviti upravljačka tijela, tijelo za ovjeravanje, tijelo za reviziju i tijelo za upravljanje nepravilnostima. Država članica može ali i ne mora imati koordinacijsko tijelo i posrednička tijela.

Slijedom toga, institucije koje su odgovorne za upravljanje fondovima u RH su:

Koordinacijsko tijelo - Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU koje je nadležno za koordinaciju svih aktivnosti u procesu upravljanja sredstvima iz fondova. Ministarstvo regionalnog razvoja, kao koordinacijsko

⁶ NN 78/12 i 143/13

tijelo, snosi ukupnu odgovornost za programiranje, uspostavu cijelog sustava, donošenje pravila, praćenje provedbe na nacionalnoj razini te koordinaciju s Europskom komisijom.

Tijelo za ovjeravanje - Ministarstvo financija - Nacionalni fond.

Ministarstvo financija je zaduženo za verificiranje (ovjeravanje) zahtjeva za plaćanje koje podnose korisnici, provjeru njihove točnosti i ispravnosti, podnošenje zahtjeva za plaćanje Komisiji i druge poslove vezano uz financijsko upravljanje sredstvima iz fondova. Ministarstvo financija – državna riznica je odgovorno za plaćanja Sveukupno, Ministarstvo financija je odgovorno za financijsko upravljanje sredstvima fondova.

Upravljačko tijelo (Managing authority) je ministarstvo koje upravlja Operativnim programom ili dijelom operativnog programa. Upravljačko tijelo je stoga odgovorno za sve poslove vezane uz pripremu, provođenje i nadzor nad provođenjem operativnih programa (definiranje uvjeta i kriterija za odabir projekata, odabir projekata, nadzor nad provedbom, kontrola isporuka, uspostavljanje odgovarajućeg računovodstvenog sustava kod korisnika, izvještavanje prema Komisiji, nadzor nad radom posredničkih tijela ako im je upravno tijelo delegiralo neki od poslova iz svoje nadležnosti i dr.). Ministarstva koja su određena za obavljanje funkcije upravljačkog tijela za Operativne programe, koje će RH izraditi, u programskom razdoblju 2014.-2020. prikazana su u tablici 3. Činjenica da neko ministarstvo obavlja funkciju upravljačkog tijela znači da u njemu postoji jasno određen sektor/uprava kojem su poslovi upravljačkog tijela (kao ih definira zajednička uredba) dati u zadatak i koje je odgovorno za provođenje tih poslova sukladno odredbama fondovskih uredbi i Zakonu.

Posredničko tijelo razine I (*eng. Intermediate body level I*) je institucija koja, u okviru odgovornosti Upravljačkog tijela, **može** preuzeti određene poslove i nadležnosti Upravljačkog tijela. Bez obzira na opseg u kojem Upravljačko tijelo delegira (prenese) svoje poslove na Posredničko tijelo I sveukupna odgovornost za obavljanje tih poslova i dalje ostaje na Upravljačkom tijelu. Posredničko tijelo I može pratiti provedbu projekata, pratiti velike projekte, zaključivati ugovore, pripremati zahtjeve za plaćanje, savjetovati krajnje korisnike o njihovim pravima i obvezama, izrađivati Upute za prihvatitelje (korisnike), ocjenjivati projekte i dr. Posrednička tijela razine I u Hrvatskoj prikazana su u tablici 3, a opseg poslova koji su im preneseni utvrđen je Zakonom.

Posredničko tijelo razine II (*Intermediate body level II*) je institucija (državna ili javna) koja, u okviru odgovornosti Upravljačkog tijela, obavlja delegirane poslove za koje Upravljačko tijelo i dalje snosi ukupnu odgovornost. De-

legirani poslovi se mogu odnositi na provjeru jesu li financirani proizvodi i usluge isporučeni, jesu li izdaci koje je korisnik prikazao za projekt stvarno nastali te udovoljavaju li nacionalnim i pravilima Europske unije tijekom cijelog razdoblja provedbe i trajanja projekta. Posrednička tijela razine II utvrđena u RH prikazana su tabelom 3, a njihovi poslovi precizno utvrđeni Zakonom. Posredničko tijelo ne mora biti zasebna institucija. Kao što je vidljivo iz tabele 1, Ministarstvo regionalnog razvoja osim uloge koordinacijskog tijela, obavlja i poslove upravljačkog tijela za Operativni program Regionalni razvoj u dijelu programa koji se odnosi na regionalnu konkurentnost gdje se ujedno pojavljuje i kao posredničko tijelo razine 1. Ovo samo znači da su ovi poslovi efektivno dodijeljeni različitim sektorima unutar ministarstva.

Tijelo za upravljanje nepravilnostima je Ministarstvo financija.

Postupanje s nepravilnostima odvija se sukladno nacionalnim propisima. Komisiju se izvještava o nepravilnostima i s tim u vezi poduzetim mjerama.

Tijelo za reviziju u sustavu upravljanje sredstvima europskih fondova je Agencija za reviziju sustava provedbe programa Europske (ARPA).

Ova Agencija, iako u sastavu Ministarstva financija, udovoljava uvjetu funkcionalne nezavisnosti od svih drugih sudionika u sustavu upravljanja fondovima EU. Sukladno međunarodni revizijskim standardima provodi reviziju svih tijela koja sudjeluju u korištenju sredstava iz Fondova. Tijelo za reviziju surađuje i koordinira svoje aktivnosti s Komisijom. Komisija ima pravo i sama provoditi provjere i revizije na terenu uz uvjet da 12 dana ranije o tome dostavi obavijest (osim u slučaju iznimno žurnih postupanja).

Korisnici su različite institucije koje su na natječaju provedenom od strane Upravljačkog tijela (ili nekog od posredničkih tijela ako im je Upravljačko tijelo delegiralo taj zadatak) dobile sredstva. Korisnici samostalno provode projekte i provode postupke nabave na način sukladan hrvatskim zakonskim propisima i zahtjevima fondovskih uredbi.

Tablica 3: Institucionalni okvir RH za korištenje strukturnih instrumenata

FOND	Operativni program/ Prioritetna os	Upravljačko tijelo	Posredničko tijelo razine I	Posredničko tijelo razine II
EFDF	Regionalni razvoj- promet	Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture	Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture	Središnja agencija za financiranje i ugovaranje (SAFU)
ERDF Kohezijski fond	Regionalni razvoj- zaštita okoliša-vode i otpadne vode	Ministarstvo zaštite okoliša i prirode	Ministarstvo poljoprivrede	Hrvatske vode
	Regionalni razvoj- zaštita okoliša/ gospodarenje otpadom		Ministarstvo zaštite okoliša i prirode	Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost Središnja agencija za financiranje i ugovaranje (SAFU)
ERDF	Regionalni razvoj-regionalna konkurentnost	Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU	Ministarstvo gospodarstva, Min. poduzetništva i obrta, Min. znanosti, obrazovanja i športa Min. regionalnog razvoja i fondova EU, Min. turizma	Središnja agencija za financiranje i ugovaranje (SAFU)
ESF	Razvoj ljudskih potencijala	Ministarstvo rada i mirovinskog sustava	Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa Ministarstvo socijalnih politika i mladih	Hrvatski zavod za zapošljavanje Agencija za strukovno obrazovanje Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva

4.

PRIPREMA I PROVEDBA PROJEKATA FINANCIRANIH IZ FONDOVA

Svaki projekt koji se namjerava financirati iz sredstava EU mora biti pripremljen na način koji je sukladan uvjetima i zahtjevima koje hrvatski propisi inače postavljaju pred istu vrstu projekata.

Iako su se tijela države vlasti, jedinica lokalne samouprave, ali i druge institucije pripremale za korištenje sredstava iz Fondova kroz korištenje pretpripravnih fondova IPA, financiranje projekta iz Fondova je proces o kojem se, ipak, i dalje postavljaju brojna pitanja. Zahtjevi u procesu upravljanja IPA-om su bili vrlo slični kao i oni za upravljanje Fondovima, međutim nedoumice i pitanja ipak ne iznenađuju. Područja mogućeg korištenja Fondova su značajno šira nego je to bio slučaj s IPA-om. S druge strane, kompleksne procedure (bez obzira na sličnosti s IPA) još uvijek nisu u dovoljnoj mjeri rasprostranjene kroz administrativne kapacitete u svim institucijama koje imaju mogućnost korištenja ovih sredstava.

Druga važna činjenica koja može uzrokovati nedoumice vezano uz pitanje kako se stvarno pripremaju i provode 'europski' projekti je isprepletenost hrvatskih zakona i EU uredbi u određivanju pravila i procedura kojima moraju udovoljiti projekti koji reflektiraju na financiranje iz europskih fondova.

Hrvatska je u cijelosti uskladila svoje zakonodavstvo s pravnom stečevinom Europske unije što znači da su brojna (sva) zakonodavna područja koja određuju okvir za provođenje projekata kao npr. sadržaj i vrsta potrebne tehničke dokumentacije, državne potpore, zaštita okoliša, javna nabavu i dr., po kojima već svakodnevno postupamo, u praksi uređena na način sukladan pravnoj stečevini. Drugim riječima, rad i postupanje po hrvatskim zakonima je ujedno i rad i postupanje po europskim propisima.

Međutim, EU određena pitanja regulira i uredbama čija je osobina da se direktno primjenjuju u državi članici bez potrebe prenošenja u hrvatsko zakonodavstvo. To znači da u Hrvatskoj kao članici EU postoje i primjenjuju se dvije skupine jednakovrijednih propisa – one koje donose hrvatska zakonodavna tijela i one koje Uredbama donose tijela EU u čijem radu i odlučivanju sudjeluju hrvatski predstavnici. Upravo je područje upravljanja i korištenja sredstava iz europskih i strukturnih fondova jedno od onih koje je detaljnije uređeno uredbama koje se u Hrvatskoj, kao i u ostalim članicama EU, primjenjuju direktno. U suštini, te uredbe ne donose pravila upravljanja javnim novcem koje već nisu prisutna u nacionalnom zakonodavstvu, ali one ta pravila uređuju na jednoobrazan način i moguće na precizniji način nego što je to uređeno u pojedinoj članici.

ODGOVARAJUĆE EU UREDBE UVODE MEHANIZME NADZORA I KONTROLE KOJIMA SE NASTOJI OSIGURATI DA OSTVARENI REZULTATI U ŠTO JE MOGUĆE VEĆOJ MJERI ODGOVARAJU PLANIRANIMA – KAKO BI SE MAKSIMIZIRALI EKONOMSKI I DRUŠTVENI UČINCI JAVNIH SREDSTAVA ŠTO JE U KONAČNICI ZADAĆA I TRAJNI CILJ UPRAVLJANJA NACIONALNIM JAVNIM SREDSTVIMA.

Na primjer, i hrvatski propisi zahtijevaju pažljivo planiranje proračunskih sredstava, trogodišnje planove koji bi i proračunu i korisnicima trebali jamčiti stabilnost tijeka novca, nadzor nad trošenjem i sl. Precizni detalji provođenja ovakvih načela ostavljeni su državama članicama.

S druge strane, sredstva iz europskih fondova su europski javni novac i zato Komisija (čija je zadaća zastupati Uniju kao cjelinu) fondovskim uredbama utvrđuje jedinstven obrazac za upravljanje europskim novcem kojeg moraju poštivati sve države članice (ne ostavljajući državama članica prostora da same uređuju detalje).

U uvjetima kada je Hrvatska tek stupila u članstvo i kada poznavanje kompleksne strukture Unije još uvijek nije dovoljno poznato može se dobiti dojam da za europska sredstva vrijede neka druga pravila. Međutim, točnije bi bilo reći da su pravila za upravljanje, korištenje i kontrolu korištenja europskih sredstava detaljnije i preciznije razrađena nego što je to možda slučaj u nekoj državi članici. Kao što su državna tijela pojedine članice odgovorna za učinkovito i racionalno trošenje novca poreznih obveznika tako i Komisija ima zadaću osigurati racionalno, učinkovito i transparentno trošenje europskog javnog novca. I ona to čini na način za koji smatra da će djelotvorno osigurati zaštitu europskog javnog novca.

Države članice su slobodne, ako to smatraju potrebnim, i svojim proračunskim sredstvima upravljati na isti način kako to Komisija zahtijeva za europska sredstva. Štoviše, najbolje uspjehe u korištenju europskih fondova su i postale zemlje koje su značajno približile ili u potpunosti izjednačile pravila i procedure za upravljanje nacionalnim budžetom s pravilima i procedurama za upravljanje europskim sredstvima (npr. Irska).

Svaki projekt koji se namjerava financirati iz sredstava EU mora biti pripremljen na način koji je sukladan uvjetima i zahtjevima koje hrvatski propisi inače postavljaju pred istu vrstu projekata. Dodatno, odgovarajuće EU uredbe uvode mehanizme nadzora i kontrole kojima se nastoji osigurati da ostvareni rezultati u što je moguće većoj mjeri odgovaraju planiranima – kako bi se maksimizirali ekonomski i društveni učinci javnih sredstava što je u konačnici zadaća i trajni cilj upravljanja nacionalnim javnim sredstvima.

4.1.

Planiranje projekta

Projekt financiran iz europskih sredstava, se kao i svaki drugi projekt može definirati kao **niz aktivnosti usmjerenih na ostvarivanje jasno određenih ciljeva u jasno određenom i ograničenom roku, te s utvrđenim sredstvima**. Po definiciji projekti doprinose promjeni određenog identificiranog problema u pozitivno stanje i odgovor su na uočene potrebe.

Upravo iz definicije projekta proizlaze onda i zahtjevi na kojima mora udovoljiti projekt koji se financira iz europskih sredstava.

Činjenica da svaki projekt, po definiciji, mora biti usmjeren na ostvarivanje ciljeva se u slučaju projekata financiranih iz europskih sredstava postiže zahtjevom za **strateško - programskom usmjerenošću**.

Strateško programska usmjerenost znači da projekt koji se namjerava financirati iz EU izvora mora biti:

1. usklađen sa strateškim odrednicama Unije koje su opisane u odgovarajućim strateškim i programskim dokumentima Unije (npr. strategija Europa 2020 i politike koje su oblikovane za njezinu realizaciju).
2. usklađen s nacionalnim strateškim i programskim dokumentima (za koje se očekuje da su u svom bitnom dijelu usklađeni sa strateškim ciljevima Unije)
3. pripremljen i proveden u skladu s EU Uredbama koje reguliraju pravila konkretnog izvora financiranja iz kojeg se projekt namjerava financirati (fondovskim Uredbama)
4. pripremljen i proveden u skladu s nacionalnim zakonskim propisima.

Gledano s točke gledišta Unije temeljni mehanizam kojim se strateški prioriteti Unije prenose prema konkretnim specifičnostima pojedine države jesu Partnerski sporazum i operativni programi. S druge strane, gledano s točke gledišta države članice, mehanizam kojim ona usklađuje svoje nacionalne prioritete s prioritetima Unije je usklađenost njezinih nacionalnih strategija sa strateškim ciljevima Unije. Zbog toga su s točke gledišta države članice Partnerski sporazum i operativni programi mehanizam kroz koje ona, za područja strateške podudarnosti, osigurava financijsku potporu Unije, odnosno svoje nacionalne ciljeve i prioritete čini prihvatljivim za financiranje iz sredstava Unije.

Lokalna strategija razvoja, njezina usklađenost s nacionalnom strategijom i time posredna usklađenost s ciljevima Unije je temeljni mehanizam kroz koji

jedinica lokalne samouprave osigurava uklapanje u strateško programsku uvjetovanost.

Opće je pravilo da se strateški i programski dokumenti nižeg reda pripremaju u skladu sa strateškim dokumentima višeg reda (nacionalni moraju biti usklađeni s EU, regionalni s nacionalnim itd.) čime se postiže jednoobraznost i usmjerenost sredstava na postizanje zajedničkih ciljeva. Ovo je temeljni smisao strateškog planiranja Europske unije i njenih politika koje prate EU sredstva odnosno fondovi.

Projekt koji jedinica lokalne samouprave planira financirati iz europskih sredstava stoga mora:

- biti povezan i pridonositi ostvarivanju lokalne strategije razvoja koja svojim ciljevima i prioritetima mora demonstrirati povezanost s nacionalom strategijom razvoja, odnosno ukoliko takva ne postoji tada lokalna strategija mora, u ciljevima i prioritetima, pokazati povezanost s Partnerskim sporazumom i operativnim programima;
- biti povezan s ciljevima i prioritetima u Partnerskom sporazumu i operativnim programima što se ponovo ostvaruje kroz vrstu pojedinačnog projekta, povezanost s ciljevima i prioritetima lokalne strategije i usklađenost lokalne strategije s nacionalnom strategijom i Partnerskim sporazumom;
- biti povezan i uklupljen u jednu od jedanaest tematskih cjelina koje definira Zajednička uredba, a unutar kojih su utvrđeni investicijski prioriteti za svaki pojedini fond. Pojedinačni projekt ovo postiže povezanošću i uklupljenošću u ciljeve Partnerskog sporazuma i operativnih programa;
- pridonositi osnovnim prioritetima i ciljevima strategije Europe 2020 što se s obzirom na vrstu pojedinog projekta postiže njegovom povezanošću s Partnerskim sporazumom i operativnim programima.

Svi projekti koji će se pripremati za financiranje iz EU fondova morat će, u razradi projektnog prijedloga, dokazati doprinos gore pobrojanim strateškim i planskim dokumentima na EU i nacionalnoj razini. Ovo pokazuju već prvi objavljeni natječaji za dobivanje sredstava iz strukturnih fondova (objavljeni u prosincu 2013. godine).

Naime, u opisu projektnih prijedloga i dokazivanju njegove relevantnosti za investicijski prioritet za koji je natječaj raspisan očekuje se pozivanje i citiranje konkretnog cilja i prioriteta iz strateških dokumenata svih razina (i njegovih oznaka), odnosno konkretnih strateških dokumenata s kojima je taj projekt u skladu. Štoviše, relevantnost projektnog prijedloga nosi bodovno najveći dio u ukupnoj ocjeni projektnog prijedloga.

4.2.

Natječaj za dodjelu financijskih sredstava iz fondova

Sredstva iz europskih strukturnih investicijskih fondova dodjeljuju se na tzv. natječaju (ovaj je termin uvriježen u praksi i koristit će se u daljnjem tekstu za sve javne nabave, iako se on pravnom terminologijom odnosi isključivo na postupak koji omogućava dobivanje plana ili projekta koji je odabrao ocjenjivački sud, uglavnom u području prostornog planiranja, arhitekture i graditeljstva, inženjerstva ili obrade podataka, nakon provedenog natjecanja, s dodjelom ili bez dodjele nagrada). Natječaje raspisuje i provodi institucija kojoj je taj zadatak povjerilo državno tijelo odgovorno za upravljanje operativnim programom (Upravljačko tijelo) i koja je za obavljanje toga postupka akreditirana od strane Europske komisije. Institucija objavljuje natječaj za dodjelu određenog iznosa sredstava iz europskih fondova i objavljuje Poziv na dostavu projektnih prijedloga koji je praćen Uputama za prihvatitelje sredstava (korisnike). U uputama za prijavitelje su detaljno navedeni svi kriteriji i uvjeti natječaja koji uobičajeno uključuju:

- ciljeve i prioritete programa kojima projekt mora doprinijeti,
- prihvatljivost prijavitelja i potencijalnih partnera,
- prihvatljive aktivnosti,
- visinu bespovratne pomoći (minimalni i maksimalni iznosi);
- postotak sufinanciranja projekta prijavitelja
- opće kriterije natječaja - nacionalnost, privatne/pravne osobe, (ne)profitnost
- lokacija i duljina provođenja projekta
- broj mogućih prijava pojedinog prijavitelja i broj mogućih odobrenih projekata
- definiciju prihvatljivih i neprihvatljivih troškova
- rok i adresu za podnošenje prijave
- vremenski okvir postupka ocjenjivanja projektnih prijedloga i sadržaj ocjenjivačkog listića itd.

Ove kriterije valja detaljno proučiti prije pripreme projektnog prijedloga (aplikacije).

Projekt koji se planira prijaviti mora ispunjavati **sve** uvjete konkretnog natječaja, te doprinositi općem i posebnim ciljevima natječaja.

Projekt mora biti u potpunosti spreman za provedbu što prije svega znači da

mora imati **u potpunosti riješene imovinsko - pravne odnose** i dobivene sve potrebne dozvole, pripremljene relevantne studije.

Osim tehničke pripremljenosti, izvedivost projekta, te društvena i ekonomska opravdanost mora biti dokazana studijom izvedivosti i analizom troškova i koristi.

4.3.

Sadržaj projektnog prijedloga (aplikacije)

Projektni prijedlog najčešće sadržava sve ili kombinaciju sljedećih elemenata:

- Ime, lokacija i trošak projekta
- Sažetak projekta uključujući i opis problema koji se projektom želi riješiti
- Opis ciljeva – kvantitativnih i kvalitativnih
- Obrazloženje relevantnosti projekta u odnosu na strateške ciljeve ključnih strateških dokumenata svih razina (od lokalne do EU)
- Opis projekta i njegovih aktivnosti
- Opis strategije provođenja projekta tj. načina na koji će njegova provedba osigurati ostvarivanje postavljenih ciljeva.
- Indikativni akcijski plan provedbe s rokovima provedbe svake aktivnosti
- Održivost projekta tj. kapacitet projekta da njegovi rezultati i/ili aktivnosti nastave postojati i funkcionirati nakon završetka financiranja od strane fondova
- Logičku matricu (alat kojim se određuje i tablično prikazuje struktura projekta, ispituje njegova unutarnja logika i rizici, formuliraju mjerljivi pokazatelji uspješnosti)
- Proračun projekta (prikaz maksimalnih iznosa mogućih troškova koje može izazvati provedba svake od planiranih aktivnosti koji obuhvaća isključivo prihvatljive troškove navedene u Uputama za prijavitelje)
- Prihvatljivost prijavitelja i partnera kojim se dokazuje iskustvo u području u kojem se prijavljuje projekt i iskustvo u upravljanju projektima,
- Analiza rizika (definiranje glavnih rizika, te procjena vjerojatnosti i jačine utjecaja na projekt).

U pripremi projektnog prijedloga posebno je važno da projekt ima **kvalitetno i točno planirane troškove**. Zahtjevi za aneksima ugovora kojima se tijekom provedbe eventualno povećavaju troškovi provedbe projekta u pravilu nisu dozvoljeni i predstavljaju razlog za sumnju u ispravnost provedbe projekta.

4.4.

Ocjena projektnih prijedloga prijavljenih na natječaj

Projektni prijedlozi se, u pravilu, ocjenjuju pomoću pet općih kriterija:

- iskustvo i kapaciteti prijavitelja za provedbu projekta,
- kvaliteta projektnih prijava i njihova izvedivost,
- relevantnost i održivost,
- procjena rizika projekta,
- omjer troškova i rezultata,
- potencijalni doprinos pokazateljima odgovarajućeg Operativnog programa,
- promocija horizontalnih pitanja od važnosti za Operativni program i sam natječaj.

Projekti prijavljeni na natječaj boduju se prema gore navedenim kriterijima. Temeljem dodijeljenih bodova sastavlja se rang lista i odabiru projekti koji su najbolje plasirani.

4.5.

Provođenje projektnih aktivnosti

Provođenje projektnih aktivnosti započinje tek nakon potpisa ugovora o dodjeli sredstava jer će samo troškovi koji su nastali nakon potpisa ugovora biti prihvatljivi za financiranje (ukoliko natječajem nije drugačije definirano).

Postupci nabave radova, usluga i opreme/roba provode se u skladu s nacionalnim propisima kojima se uređuje javna nabava.

Po potpisu ugovora, uredbe omogućavaju isplatu predujma kojim se korisniku olakšava provedba projekta. U trenutno raspisanim natječajima u Hrvatskoj ovaj predujam iznosi 30% i ovisi o odluci nacionalne administracije zemlje članice. Hoće li isti postotak ostati u primjeni i za projekte koji će se financirati iz sredstava programskog razdoblja 2014.-2020. ovisit će o odluci upravljačkih tijela - ministarstava.

Preostali iznos dobivenih sredstava korisnik 'povlači' temeljem zahtijeva za

plaćanje koje periodično dostavlja upravljačkom tijelu, odnosno tijelu kojem je ono delegiralo obavljanje poslova financiranja i nadzora nad provedbom. Zahtjevi za plaćanje moraju biti potkrijepljeni računima i/ili drugom propisanom računovodstvenom dokumentacijom.

Uredba propisuje da krajnji korisnik mora primiti sredstva najkasnije 90 dana nakon podnesenog ispravnog i potpunog zahtjeva za plaćanje (često je ovaj rok definiran na 45 dana).

Korisnik mora osigurati vlastito sufinanciranje projekta, odgovarajuće financijsko upravljanje i praćenje provedbe projekta, sastavljati periodična izvješća o provedbi projekta, realiziranim troškovima i izvršenim plaćanjima.

Projekti financirani iz sredstava europskih fondova podložni su nadzoru i reviziji različitih tijela. Kontrole na terenu prije svega provode ugovarateljna tijela ili tijela na koja je prenesena zadaća nadzora nad provedbom. Nadalje, reviziju obavlja tijelo zaduženo za reviziju EU sredstava (ARPA). Ovo uključuje uobičajene revizorske postupke, ali i provjere na terenu. Provjere ispravnosti provedbe projekata mogu provoditi i revizori Europske komisije uz uvjet da o tome obavijeste nadležna državna tijela 12 dana prije početka revizije.

Po završetku projekta sastavlja se završno izvješće temeljem kojeg se izvršava završno plaćanje.

Priprema projekata za financiranje iz EU izvora je vremenski zahtjevna, ali u suštini jednako zahtjevna kao i kvalitetna priprema projekta financiranog iz vlastitih sredstava. U pravilu administrativno opterećenje kod pripreme i provođenja ovakvih projekata je veće nego u slučaju projekata koji se financiraju iz vlastitih izvora zbog dodatnih kontrola, izvještaja i praćenja.

Nepravilnosti, uključujući i 'nenamjerne' nepravilnosti, u provođenju projekata se moraju prijaviti odgovarajućem državnom tijelu i mogu imati za posljedicu zahtjev za povratom sredstava.

4.6. Rokovi provedbe projekta

U provođenju projekta se iznimno važno držati predviđenih rokova (zbog čega se i zahtjeva da projekti moraju biti u potpunosti spremni za provedbu da bi uopće mogli aplicirati).

Naime, EK se iznimno strogo drži pravila koja definiraju rokove u kojima se

FONDOVSKE UREDBE NADOLAZEĆEM PROGRAMSKOM RAZDOBLJU 2014.-2020. POSEBAN ZNAČAJ DAJU RAZVOJU URBANIH PODRUČJA, ODNOSNO VELIKIH GRADOVA. NAIME, GRADOVI SE PROMATRA KAO POKRETAČ I EUROPSKOG GOSPODARSTVA I KATALIZATORE KREATIVNOSTI I INOVATIVNOSTI U CIJELOJ EUROPSKOJ UNIJI.

sredstva iz fondova moraju iskoristiti. Sredstva se koriste temeljem pravila n+3 koje u praksi znači da sredstva koja su za Hrvatsku rezervirana u 2014. moraju biti utrošena i plaćena do 31.12.2017. Prema tome čak i ako Hrvatska ne uspije u 2014. raspisati sve natječaje za dodjelu sredstava koja joj pripadaju u 2014. krajnji rok za trošenje tih sredstava (31.12.2017.) neće se produljiti. Iskustvo iz pretpristupnog razdoblja pokazuje da čak i kada je sporost Komisije (u donošenju nekih uredbi) bila razlog kašnjenja u provedbi natječaja produljenje krajnjeg roka nije moguće.

Ukoliko se projekt ne dovrši u predviđenim i planiranim rokovima i ukoliko Komisija obustavi isplatu sredstava jer to npr. zahtijeva pravilo (n+3) projekt se mora dovršiti vlastitim sredstvima.

Sve gore navedeno je značajan izazov za korisnika. Međutim, europski fondovi donose i niz prednosti kakve do sada hrvatski korisnici nisu imali prilike uživati:

- radi se o bespovratnim sredstvima u rasponu 20 - 85% vrijednosti investicije
- s obzirom na zahtjevniju i temeljitiju pripremu i provedbu projekta veći su izgledi za uspjeh i postizanje ciljeva projekta
- otvara se mogućnost za provedbu projekata koji moguće ne mogu dobiti potporu komercijalnog bankarskog financiranja
- jačanje ugleda institucije kroz referencu da je razvojni projekt financiran od strane EU itd.

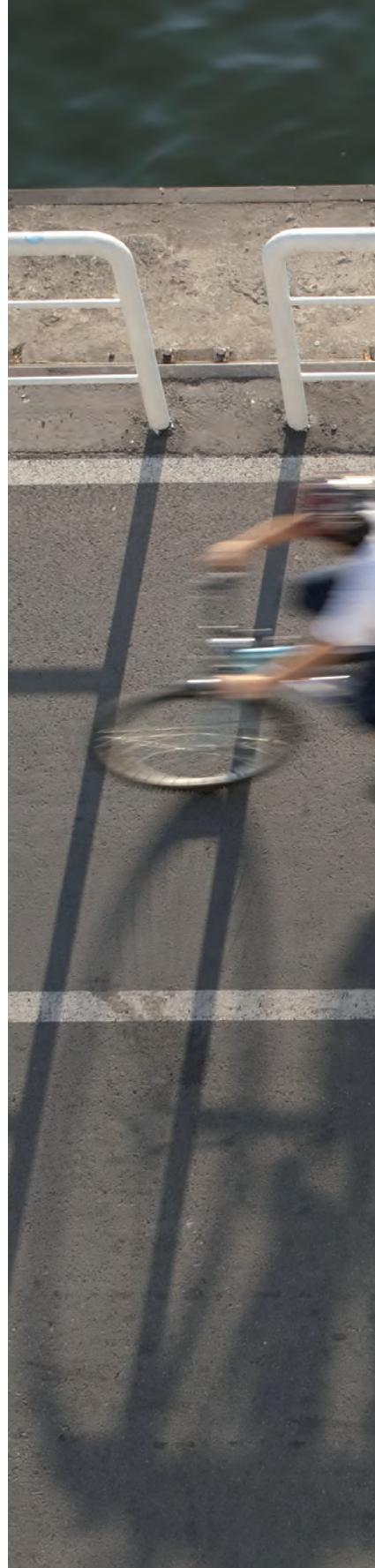
Fondovske uredbe nadolazećem programskom razdoblju 2014.-2020. poseban značaj daju razvoju urbanih područja, odnosno velikih gradova. Naime, gradovi se promatra kao pokretač i europskog gospodarstva i katalizatore kreativnosti i inovativnosti u cijeloj Europskoj uniji.

Europska unija kao cjelina je visoko urbanizirano područje. Oko 68% europskog stanovništva živi u područjima velikih gradovima koja istovremeno stvaraju oko 67% EU GDP-a. Istodobno, područja velikih gradova su i prostori suočeni s problemima od kojih je velika većina u žarištu interesa europskih politika - npr. problemi zagađivanja okoliša (CO₂, buka itd.), nezaposlenosti, siromaštva, društvene isključenosti i dr.

5.

FONDOVSKE UREDBE I INTEGRIRANI ODRŽIVI URBANI RAZVOJ

Fondovske uredbe otvaraju prostor za korištenje sredstava iz Fondova u cilju razvijanja i jačanja politika integriranog urbanog razvoja kako bi se ojačala uloga gradova u ostvarivanju ciljeva kohezijske politike

Fondovske uredbe u odnosu na pitanja urbanog razvoja promoviraju integrirani pristup urbanom razvoju. Temeljna ideja integriranog pristupa urbanom razvoju je da mjere usmjerene na fizičku obnovu i izgradnju urbanih prostora (investicije u fizičku infrastrukturu) moraju biti praćene mjerama koje potiču obrazovanje, gospodarski razvoj, socijalnu uključenost, zaštitu okoliša itd. Dodatno, sastavni dio integriranog pristupa urbanom razvoju je partnerstvo i uključenost lokalnog stanovništva, civilnog društva, lokalnog gospodarstva (poduzetnika) i svih razina vlasti.

Fondovske uredbe stoga otvaraju prostor za korištenje sredstava iz Fondova u cilju razvijanja i jačanja politika integriranog urbanog razvoja kako bi se ojačala uloga gradova u ostvarivanju ciljeva kohezijske politike (povećanje ekonomske, socijalne i teritorijalne kohezije među europskim regijama). Očekuje se upravo od gradova da preuzmu značajniju ulogu u provedbi i doprinosu ciljevima kohezijske politike.

Zajednička uredba donosi neke važne elemente budućeg planiranja i provedbe razvoja urbanih područja.

Integrirani pristup urbanom razvoju podrazumijeva s jedne strane, postojanje integrirane strategije urbanog razvoja koja uključuje gospodarske, ekološke, klimatske, demografske i socijalne izazove urbanih područja.

S druge strane, financijska potpora urbanom razvoju osigurat će se kroz mehanizam integrirane teritorijalne investicije (čije je financiranje moguće iz sva tri Fonda istovremeno), poseban operativni program ili prioritetnu os unutar operativnog programa.

Na ovaj se način želi osigurati koncentracija sredstava na tipične probleme urbanih područja, ali i sinergija između ciljeva i prioriteta kojima su namijenjena sredstva iz svakog od tri pojedinačna fonda.

Uredba o ERDFu obvezuje zemlje članice da minimalno 5% nacionalne alokacije ERDF-a mora biti namijenjeno i utrošeno u aktiv-

nosti i projekte urbanog razvoja. U ovom kontekstu Uredba predviđa mogućnost da upravljanje sredstvima namijenjenim integriranom urbanom razvoju budu dana na u nadležnost gradovima nadležnim za provedbu integriranih strategija.

Održivi razvoj urbanih područja bit će tema koja će biti regulirana samim Partnerskim sporazumom. Ovo, između ostalog, govori i o važnosti područja urbanog razvoja za postizanje EU ciljeva u idućem programskom razdoblju.

Država članica dužna je u svom Partnerskom sporazumu identificirati kriterije

EUROPSKA KOMISIJA ĆE, TEMELJEM PRIJEDLOGA DRŽAVA ČLANICA, SASTAVITI LISTU OD 300 GRADOVA KOJI ĆE PROVODITI PLATFORMU URBANOG RAZVOJA DILJEM EUROPE KOJA NIJE FINACIJSKI INSTRUMENT VEĆ MEHANIZAM KOJI BI TREBAO DOPRINIJETI VIDLJIVOSTI DOPRINOSA KOJI GRADOVI DAJU CILJEVIMA KOHEZIJSKE POLITIKE, POTICATI INTEGRIRANI I INOVATIVNI PRISTUP RAZVOJU URBANIH PROSTORA.

za izbor urbanih područja u kojima će se provoditi integrirane aktivnosti za održiv urbani razvoj. Točnije, definirati popis gradova koji će provoditi integrirane aktivnosti urbanog razvoja. Okvirni financijski iznosi koji će biti na raspolaganju za financiranje aktivnosti integriranog urbanog razvoja definiraju se unutar operativnih programa i njihovih prioriteta.

U Partnerskom sporazumu se također mora definirati popis gradova koje država članica želi uključiti u Platformu urbanog razvoja.

Platforma urbanog razvoja je mehanizam za dijalog između gradova na EU razini isto kao i za dijalog s Europskom komisijom u cilju razvijanja odgovarajućih politika urbanog razvoja. Europska komisija će, temeljem prijedloga država članica iz Partnerskog sporazuma, sastaviti listu od 300 gradova koji će provoditi Platformu urbanog razvoja diljem Europe. Platforma urbanog razvoja nije financijski instrument već mehanizam koji bi trebao doprinijeti vidljivosti doprinosa koji gradovi daju ciljevima kohezijske politike, poticati integrirani i inovativni pristup razvoju urbanih prostora.

Za urbana područja EU regulativa predviđa mogućnost financiranja (330 milijuna eura pod upravom Komisije) za financiranje inovativnih aktivnosti u gradovima kao što su pilot projekti, pokazni projekti, kao i povezane studije. Područje ovakvih projekata mogu biti svih 11 tematskih ciljeva.

Prema najavama Ministarstva regionalnog razvoja i fondova EU potencijalna

ciljana urbana područja u Hrvatskoj su prije svega 4 velika grada s okolnim područjem - Zagreb, Split, Rijeka i Osijek.

Nakon toga, to su svi gradovi s više od 35.000 stanovnika koji su kao urbana područja prepoznati unutar prijedloga izmjena i dopuna Zakona o regionalnom razvoju. Prema prijedlogu izmjena i dopuna Zakona o regionalnom razvoju sva navedena područja imaju obvezu pripremiti integriranu strategiju razvoja urbanog područja.

Prema najavama iz Ministarstva regionalnog razvoja ciljevi razvoja urbanih područja u RH bi mogli biti:

1. Podrška znanju za održivi gospodarski razvoj,
2. Zaštita i poboljšanje okoliša u gradovima,
3. Regeneracija i revitalizacija zapuštenih prostora u gradovima.

Ukoliko Hrvatska u svom Partnerskom sporazumu tako dogovori s Europskom Komisijom realizacija strategija urbanog razvoja bi mogla biti poduprta i kroz financijske instrumente. Naime, u financijskoj perspektivi koja je završila 2013. godine projekti iz strategije urbanog razvoja su mogli biti financirani i iz Fondova urbanog razvoja kojima je u okviru inicijative JESSICA upravljala Europska investicijska banka. Sredstva za ove Fondove osigurale su države članice iz svoje alokacije strukturnih fondova.

Za očekivati je da će postojanje ovakvih mehanizama biti nastavljeno i u tekućoj financijskoj perspektivi, posebno ako se uzme u obzir značaj koji se daje financijskim instrumentima. Kako i na koji način će se prema tim mogućnostima odnositi Hrvatska bit će utvrđeno u okviru Partnerskog sporazuma.

PRILOG 1

PROGRAMI ZAJEDNICE

Programe Zajednice provodi direktno Europska komisija. Programi zajednice su, kao i Europski strukturni i investicijski fondovi, usmjereni na ostvarivanje temeljnih strateških ciljeva Unije definiranih u strategiji Europa 2020.

1.

HORIZON 2020

Okvirni program za istraživanje i inovacije

Horizon 2020 novi je financijski instrument za razdoblje 2014.-2020. koji treba poduprijeti prioritet strategije Europa 2020 pod nazivom 'Inovativna Unija' te ojačati globalnu konkurentnost EU. Horizon 2020 treba pridonijeti gospodarstvu utemeljenom na znanju i inovacijama na način da osigura sredstva za financiranje istraživanja, razvoja i inovacija.

U razdoblju 2014.-2020. ovaj će instrument na raspolaganju imati proračun od 70,2 mlrd eura. Horizon 2020 će kombinirati i objediniti sva dosadašnja sredstva za istraživanje i inovacije trenutno na raspolaganju kroz FP7 (*eng. Framework programmes for research and technical development*), CIP (*eng. Competitiveness and Innovation Framework Programme*) i EIT (*eng. European Institute of Innovation and Technology*) program.

Program će imati puno jednostavniju arhitekturu i procedure, manje administracije i jednostavniji sustav kontrole uz jednostavnija pravila s obzirom na objedinjavanje tri dosadašnja programa Zajednice. Predviđa se da će biti dovoljno 100 dana od podnošenja zahtjeva do dobivanja potpore.

Potpora istraživanju i inovacijama pod Horizon 2020 programom imat će za cilj:

1. Izvrsnost u znanosti – u okviru ove komponente program će:

- Osigurati potporu najtalentiranijim i najkreativnijim pojedincima i njihovim timovima za istraživanja na najvišoj razini
- Pomagati zajednička istraživanja kako bi se otvorila nova i obećavajuća područja istraživanja i inovacija u području ključnih razvojnih tehnologija budućnosti
- Omogućiti istraživačima vrhunsku obuku i mogućnosti razvoja karijera kroz Marie Curie program i aktivnosti
- Osigurati Europi vrhunsku istraživačku infrastrukturu (uključujući e-infrastrukturu) dostupnu svim istraživačima u Europi i šire.

2. Konkurentnu industriju kroz jačanje industrijskog vodstva u inovacijama:

- Graditi vodstvo u industrijskim tehnologijama s posebnom podrškom, ICT sektoru, nanotehnologiji, naprednim materijalima, biotehnologiji, svemirskoj industriji, naprednoj proizvodnji i obradi,
- Osigurati pristup fondovima rizičnog kapitala.

PROGRAM ĆE IMATI PUNO JEDNOSTAVNIJU ARHITEKTURU I PROCEDURE, MANJE ADMINISTRACIJE I JEDNOSTAVNIJI SUSTAV KONTROLE UZ JEDNOSTAVNIJA PRAVILA S OBZIROM NA OBJEDINJAVANJE TRI DOSADAŠNJA PROGRAMA ZAJEDNICE. PREDVIĐA SE DA ĆE BITI DOVOLJNO 100 DANA OD PODNOŠENJA ZAHTJEVA DO DOBIVANJA POTPORE.

- Osigurati široku potporu za inovativne male i srednje poduzetnike.

- 3. Bolje društvo što je komponenta kroz koju će se** osigurati financiranje projekata za umanjivanje posljedica demografskih promjena, aktivnosti na povećanju sigurnosti hrane, održive poljoprivrede, uvođenju pametnog, zelenog i integriranog transporta i sl.

Približno 60% Horizon sredstava bit će orijentirano održivom rastu (klimatske promjene i učinkovitost korištenja resursa).

Očekuje se da će oko 15% ukupnih sredstava programa biti iskorišteno od strane malih i srednjih poduzeća (MSP). Sijedom toga, program će podupirati sve vrste inovativnih MSP-a koji pokazuju volju za rast, razvoj i internacionalizaciju. Pomoć će biti osigurana za sve vrste inovacija – tehnološke, ne-tehnološke te inovativne usluge.

Također, posebno je važno da će MSP pomoć moći dobiti za sve faze razvoja – od ideje do komercijalnog proizvoda spremnog za tržište:

- Faza 1: Ocjena koncepta i održivosti – MSP će dobiti pomoć za ocjenu znanstvene i tehničke održivosti, te komercijalnog potencijala nove ideje kako bi se razvio inovativni projekt. Pozitivna ocjena u ovoj fazi pretpostavka je za nastavak financiranja u idućoj.
- Faza 2: Istraživanje i razvoj, testiranje, prototip: pomoć u istraživanju i razvoju s posebnim naglaskom na testiranja, prototip, dizajn, razvoj inovativnih procesa, proizvoda i usluga, ocjena karakteristika itd.
- Faza 3: Komercijalizacija: Pomoć za potporne aktivnosti, omogućavanje pristupa privatnom kapitalu, fondovima rizičnog kapitala, umrežavanje, povezivanje, obuku, mentoriranje i savjetovanje itd.

Već naglašeno pojednostavljenje procedure odobravanja potpore putem ovog programa posebno će biti naglašeno kod malih i srednjih poduzetnika kako bi im se olakšao pristup i što manje opteretio njihov administrativni i financijski kapacitet.

Važan aspekt Programa je i komponenta novih financijskih instrumenata MSP-ima dostupnim u obliku zaduživanja (kredit, jamstva) ili kapitala.

2. COSME Competitiveness and SMEs Programme

Otežana mogućnost financiranja poduzetničkih projekata, nedostatak poduzetničkog duha, brojne administrativne i tržišne barijere, otežano pokretanje poslovanja, ograničeni kapaciteti malih i srednjih poduzetnika za prelazak na 'zeleno' gospodarstvo te otežan pristup vanjskim tržištima (EU i globalnom) problemi su s kojima se EU poduzetnici suočavaju.

Program COSME ima na raspolaganju ukupni proračun od 2,03 milijarde eura čime će jačati konkurentnost i održivost europskih poduzeća, promovirati poduzetništvo te poticati osnivanje i rast malih i srednjih poduzetnika.

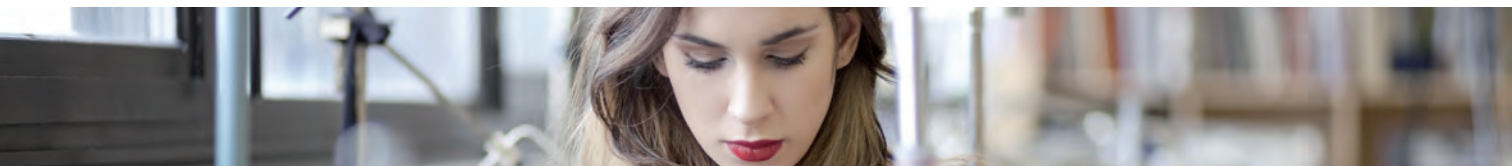
Nedostatak odgovarajućih instrumenata financiranja, posebice fondova rizičnog kapitala, koji bi pratili poduzetnike i njihove projekte u ranim fazama i fazama rasta jedno je od značajnijih ograničenja rasta i razvoja EU gospodarstva uočenih u proteklom razdoblju.

EU gospodarstvo se u dijelu vanjskog financiranja najvećim dijelom oslanja na banke odnosno bankovne kredite (80%), a svega 2% na fondove rizičnog kapitala (u USA čak 14%). Ovi pokazatelji ukazuju na činjenicu da ne postoji dovoljno kapitala koji je spreman preuzeti veći rizik, omogućiti realizaciju razvojnih projekata i rasta malih i srednjih poduzetnika te time i za sebe ostvariti i značajniji povrat na uloženi kapital.

Komisija u okviru COSME programa značajan naglasak stavlja upravo na ovakve instrumente financiranja koji trebaju pomoći MSP u fazama rasta i razvoja. Mjere unutar ovog programa ići će u smjeru razvoja financijskih instrumenata s ciljem poboljšavanja pristupa tržištu kapitala i tržištu duga (olakšanog zaduživanja).

Aktivnosti i projekti koji će se financirati iz ovog programa imaju za cilj:

- 1. Poboljšanje okvirnih uvjeta poslovanja radi jačanja konkurentnost i održivost EU poduzeća uključujući i turistički sektor:**

- Unapređenje regulatornog i gospodarskog okruženja za MSP
- Potpora dosljednosti i ujednačenosti u provedbi politike prema MSP-ima
- Razmjena najbolje prakse i sektorskih inicijativa
- Jačanje sektora u kojima MSP imaju značajan udio

2. Promoviranje poduzetništva:

- Pomoć mladim poduzetnicima, novim i potencijalnim poduzetnicima te ženama poduzetnicama
- Potpora zemljama članicama u jačanju poduzetničkog obrazovanja i vještina, posebice među novim i potencijalnim poduzetnicima

3. Poboljšavanje pristupa financiranju SMEa u obliku kapitala (equity) i duga

- Pomoć aktivnostima koje MSP olakšavaju i poboljšavaju pristup financiranju u početnoj (*start up*) i fazi rasta. Ova pomoć bit će komplementarna odnosno nadopunjavat će se s drugim financijskim instrumentima kohezijske politike, ali i nacionalnim programima. Ove će aktivnosti stimulirati ponudu kako instrumenata duga (kredit, jamstva) tako i kapitala što bi u značajnome trebalo olakšati financiranje MSP
- Europska komisija će razviti mjere koje poboljšavaju financiranje preko granica zemlje članice te financiranje u više zemalja (osnivanje npr. *venture capital* fonda u jednoj zemlji članici omogućit će automatski njegov rad u cijeloj EU) što bi trebalo dovesti do okrupnjavanja i veće konkurentnosti fondova rizičnog kapitala u EU.

4. Poboljšani pristupa tržištu unutar i izvan EU:

- Komisija će nastaviti s potporom mreži *Enterprise Europe Network* (mreža od oko 600 međusobno povezanih članica koja malim poduzetnicima pomaže u pristupu i nastupu na tržištu, poduzetnik na jednom mjestu dobije informacije i pomoć za nastup na tržištu)
- Pomoć poduzetnicima u nastupu na jedinstvenom EU tržištu uključujući pružanjem informacija i jačanjem svjesnosti o koristima izlaska na EU tržište
- Posebne mjere potpore za izlazak MSP-a na međunarodno, globalno tržište, mjere u području standarda i zaštite intelektualnog vlasništva

OTEŽANA MOGUĆNOST FINANCIRANJA PROJEKATA, NEDOSTATAK PODUZETNIČKOG DUHA, ADMINISTRATIVNE I TRŽIŠNE BARIJERE, OTEŽANO POKRETANJE POSLOVANJA, OGRANIČENI KAPACITETI PODUZETNIKA ZA PRELAZAK NA 'ZELENO' GOSPODARSTVO TE OTEŽAN PRISTUP VANJSKIM TRŽIŠTIMA PROBLEMI SU S KOJIMA SE EU PODUZETNICI SUOČAVAJU.

Mjere za poboljšanje zaduživanja MSP-a

Komisija je predložila financijski instrument za financiranje dugom za poduzeća koji će poduprijeti njihov rast, istraživanje i inovacije, koji će osigurati jamstvo i druge oblike podjele rizika kako bi potaknuo posuđivanja sredstava odnosno kreditiranje malim i srednjim poduzetnicima, uključujući posebice MSP-e orijentirane istraživanju i inovacijama.

Fondovi i instrumenti koji će osiguravati sredstva za ove financijske instrumente su COSME, Horizon 2020 i Creative Europe.

Kroz program COSME, poduzećima, a posebice malim i srednjim će se osiguravati jamstvene linije za kredite koje će ponuditi jamstva za:

- Zaduženja putem kredita ili leasinga kako bi se MSP-ima olakšao pristup financiranju putem zaduživanja
- Sekuritizacijom zaduženja MSP-a kako bi se omogućilo dodatno financiranje dugom za potrebe rasta.

Ovaj će instrument jamstvom pokrivati kredite do 150.000 Eura i minimalne ročnosti od 12 mjeseci.

Mjere za poboljšanje pristupa kapitalu i drugom rizičnom financiranju

Europska komisija je za iduće razdoblje predvidjela EU financijski instrument za financiranje kapitala, a koji će biti okrenut ulaganju u rast, istraživanje i inovacije u poduzećima. Ovaj će instrument osiguravati rizični kapital (financijski kapital koji se osigurava u ranoj odnosno početnoj fazi poduzeća, početnicima s visokim potencijalom rasta i s tim povezanim visokim rizikom) ili mezzanine financiranje (financiranje putem duga ali s mogućnošću pretvaranja u kapital) za poduzeća u njihovoj ranoj fazi ali i u fazama rasta.

Ove će mogućnosti biti financirane putem programa COSME (faza rasta) i Horizon 2020 (rana i početna faza). Ova će se dva programa međusobno nadopunjavati.

Uspjeh samog programa mjerit će se postotkom rasta EU industrije u odnosu na rast ukupnog GDP-a, rastom proizvodnje u eko-industrijama, promjenom administrativnog opterećenja malih i srednjih poduzetnika, rastom malih i srednjih poduzetnika (dodana vrijednost i broj zaposlenih) te porastom prometa kod malih i srednjih poduzetnika.

3. ERASMUS +

Europska unija je za tekuće programsko razdoblje predvidjela jedinstveni program koji će pomagati i financirati **obrazovanje, obuku, mlade i sport**. Program će reflektirati prioritete *Europe 2020* strategije, njene ciljeve i inicijative.

Program predstavlja ključna ulaganja u ljude te investicije koje će koristiti pojedincima ali i društvu na način da će doprinosti ukupnom rastu i povećanju blagostanja.

Dakle, dodana vrijednost i cilj ovog programa će biti pomoć građanima u stjecanju veće i bolje vještine i znanja, povećanje kvalitete podučavanja u obrazovnim institucijama, pomoć zemljama članicama u moderniziranju njihovih obrazovnih sustava i sustava obuke i unaprjeđenje inovativnosti ovih sustava te promidžba participiranja mladih u društvu.

Opći cilj Programa *Erasmus +* su ciljevi istaknuti u *Europe 2020* strategiji, a to su:

- smanjiti udio ranog napuštanja škole (ispod 10%) te
- povećati udio mladih koji stječu diplomu (minimalno 40% mlade generacije s diplomom).

Posebni ciljevi Programa *Erasmus +* su:

- a. Povećati razinu kompetencija i vještina posebice u odnosu na potrebe tržišta rada i društva, kao i sudjelovanje mladih kroz povećanu mogućnost mobilnog učenja studenata i mladih radnika te kroz bolju suradnju obrazovnih institucija za mlade i tržišta rada,
- b. Ubrzati poboljšanje kvalitete, inovativnu izvrsnost i internacionalizaciju na razini obrazovnih institucija,
- c. Promovirati područje cjeloživotnog obrazovanja, potaknuti reforme na nacionalnim razinama, pomoći modernizaciju obrazovnih sustava uključujući i neformalno učenje i obrazovanje,
- d. Povećati međunarodnu dimenziju obrazovanja, obuke i mladih posebno u visokom obrazovanju kroz povećanje atraktivnosti europskih visoko-obrazovnih institucija uključujući suradnju i razmjenu s trećim zemljama
- e. Poboljšati podučavanje i učenje jezika i promicati jezičnu raznolikost
- f. Promicati izvrsnost u podučavanju i istraživačkim aktivnostima u europskim integracijama kroz Jean Monnet program i aktivnosti.

Inicijativa Jean Monnet

Ova je inicijativa namijenjena promicanju nastave i istraživanja o europskim integracijama u svijetu, a posebice među specijaliziranim znanstvenicima, studentima i građanima posebice kroz formiranje Jean Monnet katedri i druge akademske aktivnosti. Također, poticat će aktivnosti akademskih institucija ili udruženja uključenih u područje studija europskih integracija kao i podršku Jean Monnet oznaci za izvrsnost. Ova će aktivnost ostati zasebna unutar *Erasmus for All* programa.

Za institucije zainteresirane za dobivanje priznanja za kvalitetu njihovih programa o EU integracijama Komisija će kreirati Jean Monnet oznaku izvrsnosti. Financijska omotnica za program *Erasmus +* za razdoblje 2014.-2020. iznosi 13,01 milijardi eura.

4. PROGRAM CREATIVE EUROPE

Program *Creative Europe* će pružati potporu zaštiti i promidžbi europske kulture i jezične raznolikosti te pomagati jačanje konkurentnosti kulturnog i kreativnog sektora. Time će program doprinijeti ostvarenju *Europe 2020* strategije kao i njenih inicijativa. *Creative Europe* je okvirni program koji će objединiti sve dosadašnje programe u ovom području (*Culture, Media i Media Mundus*) i uključiti financijske instrumente koji će olakšati financiranje malih i srednjih poduzetnika i organizacija u kulturi i kreativnom sektoru.

Ciljevi ovog programa su:

- Pomoći europskom kulturnom i kreativnom sektoru u transnacionalnom poslovanju/ djelovanju
- Promovirati transnacionalno kretanje kulturnog i kreativnog rada i operatera te stvarati novu publiku u Europi i šire
- Jačanje financijskog kapaciteta kulturnog i kreativnog sektora, a posebice malih i srednjih poduzetnika i organizacija u sektoru
- Pomoći transnacionalnu sektorsku suradnju s ciljem ubrzanja razvoja sektora, inovacija, širenja publike i novih poslovnih modela.

Program *Creative Europe* širi se u potprograme, odnosno područja djelovanja:

- Međusektorski potprogram za sve kulturne i kreativne sektore uključujući

nove financijske instrumente i pomoć transnacionalnoj suradnji i inovativnim međusektorskim aktivnostima,

- Kulturni potprogram za kulturni i kreativni sektor,
- Media potprogram za audiovizualni sektor.

KULTURA I MEDIA NASLJEDNICI SU POSTOJEĆEG PROGRAMA, A NOVI MEĐUSEKTORSKI POTPROGRAM UKLJUČIVATI ĆE NOVI FINANCIJSKI ARANŽMAN ZA KULTURNI I KREATIVNI SEKTOR. TAJ ĆE ARANŽMAN BITI U FORMI KREDITA I JAMSTAVA ZA KREDITE KOJE ĆE OSIGURAVATI FINANCIJSKE INSTITUCIJE ZA MALE I SREDNJE PODUZETNIKE U SEKTORU.

Dok su Kultura i Media nasljednici postojećeg Cultura i Media/Media Mundus programa, Međusektorski potprogram novi je potprogram.

Međusektorski potprogram će uključivati novi financijski aranžman za kulturni i kreativni sektor. Taj će aranžman biti u formi kredita i jamstava za kredite koje će osiguravati financijske institucije za male i srednje poduzetnike u sektoru.

Kulturni potprogram pomagat će jačanje ekonomskih i tehničkih kapaciteta kulturnog i kreativnog sektora, promidžbu transnacionalnog kruženja kulturnih i kreativnih proizvoda i događaja. Podupirat će aktivnosti koje uključuju ljude iz više zemalja i projekte koji omogućavaju da kulturni i kreativni proizvodi budu viđeni širom Europe uključujući razne nagrade i priznanja, prijevode književnih djela, organizaciju raznih kulturnih događaja koji znače razmjenu talentiranih umjetnika i radova itd.

Media potprogram pomagat će jačanje ekonomskih i tehničkih kapaciteta audiovizualnog sektora, promidžbu transnacionalnog kruženja audiovizualnih radova, poduprijet će aktivnosti za razvoj i širenje korištenja novih tehnologija i proizvodnih tehnika te aktivnosti na širenju gledanosti audiovizualnih radova širom Europe. Također će se pomagati aktivnosti europske i međunarodne koprodukcije uključujući televiziju, pomoć u nastupima na filmskim festivalima i drugim događajima, produkcija filmske umjetnosti, pomoć vlasnicima kina u što većem prikazivanju ne nacionalnih europskih filmova itd.

Creative Europe program provodit će izravno Komisija putem godišnjih natječajâ. Planirana sredstva za ovaj program iznose 1,3 milijardi eura od čega se 15% odnosi na međusektorski, 30% na kulturni, a 55% na Media potprogram.

5. PROGRAM LIFE +

LIFE+ je instrument koji pomaže ostvarivanje politike i prioriteta zaštite okoliša.

LIFE+ program će u idućem razdoblju imati sljedeće opće ciljeve:

- Poticati pomak prema gospodarstvu učinkovitom u korištenju resursa, smanjenom emisijom CO₂ i sa što manjim negativnim utjecajem na klimatske promjene, poticati zaštitu i poboljšanje kvalitete okoliša, te zaustaviti gubitke i potaknuti oporavak bioraznolikosti
- Poboljšati razvoj i implementaciju EU politike zaštite okoliša i klimatskih promjena, te promicanje i uključivanje klimatskih i ciljeva zaštite okoliša u druge EU politike i programe kao i praksu privatnog sektora na način da jača njihove kapacitete
- Poticati bolje upravljanje u području zaštite okoliš i klimatskih promjena na svim razinama

Slijedom toga, ovaj će program pokrivati razne aktivnosti u području zaštite okoliša i klimatskih promjena kao što su pilot projekti, integrirani projekti u području prirode, vode, zraka, otpada, smanjenja klimatskih promjena i prilagodbe, projekata tehničke pomoći, primjene najbolje prakse, pripremni projekti, kampanje za podizanje svijesti i širenje projekata, informacije i komunikacija, studije, istraživanja, radionice, konferencije, povezivanje i razmjena najbolje prakse, priprema, provedba, nadzor i evaluacija projekata, politika, programa i propisa, projekti u području učinkovitog korištenja resursa i energije.

Ukupna omotnica za LIFE+ program u proračunu 2014.-2020. iznosi 3,5 milijardi Eura. Unutar ove omotnice program zaštite okoliša iznosi 2,6 milijardi Eura i podijeljen je u tri podprograma: LIFE+ Bioraznolikost, LIFE+ Okoliš i efikasno korištenje resursa i LIFE+ Upravljanje i informacije. Potprogram za klimatske promjene raspolaže iznosom od 0,9 milijardi eura.

Korisnici LIFE+ instrumenta mogu biti javna tijela i privatni sektor, a pomoći mogu biti u obliku bespovratnih sredstava pomoći (grantova), dodjele sredstava temeljem postupaka javne nabave te putem financijskih instrumenta kao što su krediti i jamstva.

PRILOG 2

PRIMJERI PROJEKATA

Tramvajski gradski prijevoz „Luas“
u Dublinu, Irska / Novi izgled
sajamskog centra u Barceloni,
Španjolska / Urbana obnova
Barija, Italija / Rekonstrukcija
industrijskog parka u gradu
Orchomenos, Grčka / Metro
do Porto, Portugal / Obnova
dvorca Chvaly u Pragu, Češka /
Facelifting Mont-Saint-Michela,
Francuska / Središnje mjesto
kulture u Leicesteru, Engleska /
Obnova Curtius muzeja, Liege,
Belgija / Čist i zelen Madrid,
Španjolska

Tramvajski gradski prijevoz „Luas“ u Dublinu, Irska

Fond: Europski fond za regionalni razvoj (2000-2006)

Iznos sufinanciranja: 82,5 mil eura

Putnici i posjetitelji irskog glavnog rada danas uživaju u brzoi i ugodnoj vožnji modernih pružnih vozila na dvije linije ukupne duljine 25 km.

Prvi tramvaj u Dublinu stavljen je u funkciju 1870. godine i svrstavan je među najbolje svjetske tramvaje. Međutim, sve veća konkurencija fleksibilnih autobusa i nedostatak ulaganja u održavanje i modernizaciju dovelo je do ukidanja ove tramvajske linije u srpnju 1949. godine.

Krajem 20. stoljeća, budući je laki pružni promet postao sve popularniji zbog svoje brzine i učinkovitosti, Dublin je odlučio uspostaviti novu mrežu. Nakon godina planiranja i gradnje grad je otvorio dvije pružne linije 2004. godine, te novi transportni sustav nazvao „Luas“ što znači „brzina“ na galskom jeziku.

Trećina njezine izgradnje je sufinancirana od strane ERDF-a pod Operativnim programom gospodarske i društvene infrastrukture.

Planirano je da će Luas trebati značajne subvencije u prvim godinama. Međutim, zahvaljujući velikom broju putnika subvencije (i to vrlo male) bile su korištene u nekoliko prvih mjeseci rada i usluga je sada profitabilna. Dvije linije su se pokazale vrlo popularne i broj putnika porastao je za 23 % u prve tri godine poslovanja, te su u 2008. godini dosegao 27 milijuna putnika.

Uspjeh sustava vidljiv je iz daljnjih planova za nova ulaganja u laku pružnu infrastrukturu u Dublinu. U okviru dokumenta „Transport 21“, koji je 10-godišnji plan investicija u prometnu infrastrukturu irske vlade, agencija RPA (*Railway Procurement Agency*) razvija sedam novih Luas linija i dvije metro linije.

Dublin
Irska

Novi izgled sajamskog centra u Barceloni, Španjolska

Fond: ERDF 2000-2006 i 2007-2013

Iznos sufinanciranja: 84 350 000 eura

Velesajam zamišljen je kao lako pristupačno mjesto na idealnoj lokaciji, povezano podzemnom željeznicom i okruženo parkiralištem za više od 5.000 vozila. Funkcionalna i učinkovita arhitektura pruža osjećaj dobrodošlice posjetiteljima.

Iz Europskog fonda za regionalni razvoj sufinanciran je projekt i izgrađena su dva nova tornja u sklopu novog kompleksa *Fira de Barcelona* koja su inspirirana Venecijom i ulaz su u trg Espanya (djelo su japanskog arhitekta Toyo Ito, koji je izabran 2003. godine da dizajnira novi kompleks).

Ključni koncept iza ovog projekta kombinira protočnost posjetitelja, budući izložbe privlače tisuće ljudi, i jednostavan pristup informacijama i uslugama za opću publiku, organizatore i izlagače.

Na zemljištu *Gran Via* postoje dva pristupna mjesta, osam hala, od kojih je 6 već bilo izgrađeno i auditorium kapaciteta 2500 gledatelja.

Projekt *Fira de Barcelona* dao je Barceloni 368.000 m² natkrivenog izložbenog prostora i preko 5.000 parkirnih mjesta, čineći kompleks jednim od najvećih u Europi.

Vođenje i administriranje projekta provodila je *Fira 2000* u suradnji s Gospodarskom komorom Barcelone, Generalitat de Catalunya (autonomna katalonska vlada), gradskom upravom Barcelone, te udrugom općina šireg prostora Barcelone.

Barcelona
Španjolska

Urbana obnova Barija, Italija

Fond: ERDF

Iznos sufinanciranja: 8,19 mil eura

Razvoj novih gospodarskih aktivnosti, pružanje prilagođenih treninga za određene društvene skupine, unapređenje socijalnih usluga i obnova javnih prostora bilo je rezultat ovoga projekta. Ali i više od toga, jer je projekt utjecao ne samo na grad, nego i na cijelu regiju s obzirom da postao model za urbani razvoj.

Inicijativa URBAN uobičajeno pomaže riješiti probleme izolacije, siromaštva i društvene isključenosti kroz paket projekata koji kombiniraju obnovu zastarjele infrastrukture s aktivnostima vezanima uz gospodarstvo i tržište rada. Ovo se nadopunjava s mjerama borbe protiv društvene isključenosti u zapuštenim četvrtima i mjerama unapređenja kvalitete okoliša.

Projekt u Bariju imao je za cilj poduprijeti nove gospodarske aktivnosti kroz razvoj obrtničkog sektora, nove turističke ponude i smještajnih kapaciteta za studente. Ove gospodarske aktivnosti pomogle su u kreiranju novih radnih mjesta za lokalne stanovnike. Bari – URBAN program također je doveo do unapređenja javnih usluga. Dvije zgrade u kojima su se nalazile socijalne službe su renovirane. Prevencija kriminaliteta i javna sigurnost ojačane su poboljšanjem javne rasvjete, te dodatno s tri nova 24-satna centra koje su vodili volonteri.

Od arhitektonskih zahvata može se istaknuti *Palazzo del Sedile* (privatna povijesna zgrada u kojoj je nekada bila smještena gradska vijećnica) čiji je toranj sa satom u potpunosti obnovljen, *Fortino Sant Antonio* (srednjovjekovna utvrđena građevina) koja je obnovljena i transformirana u mjesto kulture i odmora.

Nakon provedbe projekta sve više turista posjećuje i zadržava se u prije zapuštenom dijelu Barija Vecchia.

Bari
Italija

Rekonstrukcija industrijskog parka u gradu Orchomenos, Grčka

Fond: ERDF

Iznos sufinanciranja: 605.200 eura

Industrijski pogon tvrtke *Lake Copals Ltd.*, izgrađen početkom 20. stoljeća u grčkom gradu Orchomenos, pretvoren je u multi funkcionalni centar za izložbe i konferencije, koji služi i gradskoj upravi, ali i cijelom okrugu.

Kompleks služi za različite edukativne svrhe specijalizirane za cjeloživotno učenje i obrazovanje odraslih, te obuku mladih ljudi u specifičnim vještinama. Ove aktivnosti značajno doprinose jačanju ljudskog kapitala i rastu gospodarstva u regiji.

Napuštene i ruinirane objekte se obnovilo i opremilo kako bi postali moderan konferencijski centar, prostor za izložbe i bankete. Sredstva su uložena ne samo u obnovu zgrada, već i u uređenje okoliša kako bi se stvorilo ugodno zeleno okruženje za posjetitelje.

Od opreme se uložilo u najmoderniju tehniku za konferencijsku dvoranu, sobe za sastanke i prostore za radionice.

Još jedna bitna uloga kompleksa je doprinos smanjenju nezaposlenosti u kraju jer u prostoru djeluje večernja škola koja nudi mladim ljudima drugu priliku za stjecanje obrazovanja, ali i centar za obrazovanje odraslih. U centru se održavaju konferencije u organizaciji javnih i privatnih udruženja, ne samo za grad, već i za županiju. Dodatno, centar privlači lokalno stanovništvo i turiste koji dolaze pogledati mnoge izložbe koje se ovdje održavaju.

Sam kompleks zapošljava nešto manje od 100 ljudi (učitelja, administracije, osiguranja, čistoće...).

Orchomenos
Grčka

Metro do Porto, Portugal

Fond: ERDF i Kohezijski fond

Iznos sufinanciranja: 316 mil eura

Novi lakotračni sustav Porta, nakon investicije sufinancirane iz EU fondova u rekonstrukciju i izgradnju, prevezao je u 2008. godini oko 50 mil. putnika.

Porto u sjevernom Portugalu ima 1,5 mil stanovnika. Još od 1990ih godina razvijali su se planovi za unapređenje usluge prijevoza, a fokusirali su se na unapređenju prijevozne mreže novim lakotračnim sustavom podzemne mreže u centru grada i nadzemnom mrežom u predgrađima. Prioritet je dan povezivanju s drugim vrstama prijevoza, posebice povezivanjem sa zračnom lukom i dvije glavne željezničke stanice.

Prvi tramvaji počeli su voziti krajem 2002. godine, a cijeli sustav završen je u 2006. godini. Cjelokupni sustav narastao je na 5 linija, 70 stanica i oko 60 km tračnica. Nadopunjavajući autobusni i prigradski javni prijevoz, ovaj sustav je značajno povećao mobilnost u području grada.

Gotovo 40% ukupne investicije financirano je iz ERDF-a u okviru Operativnog programa za 2000-2006, ali je dio financiranja došlo i iz Kohezijskog fonda (68 mil eura) i zajma EIB-a.

Projekt financiran iz EU fondova imao je za rezultat gradnju 57 km podzemne mreže, 37 novih nadzemnih i 11 podzemnih stanica, kao i obnovom 10 postojećih stanica. Ova mreža prijevoza pokazala se vrlo pouzdanom zbog svoje brzine, pouzdanosti, udobnosti i uvažavanju brige o okolišu. Prevozi oko 200.000 putnika dnevno i bilježi kontinuirani porast na godišnjoj razini.

Porto
Portugal

Obnova dvorca Chvaly u Pragu, Češka

Fond: ERDF

Iznos sufinanciranja: 1,84 mil eura

Kroz projekt je dvorac Chvaly zaštićen kako bi zadržalo povijesnu i kulturnu vrijednost. Radovi su napravljeni na način da se novo uklopilo u staro. Kako bi se ugostilo posjetitelje izgrađena je nova infrastruktura kao što su ceste i parkirališta. Za opremanje zgrada nabavljena je najmodernija tehnologija, a vrtovi su hortikulturno uređeni.

Dvorac je sada popularno odredište za kulturna događanja i doprinosi kvaliteti slobodnog vremena. Izložbe, koncerti, festivali glazbe, kazališne predstava, rasprave, predavanja, vjenčanja – svakodnevne su aktivnosti u dvorcu.

Uspješna obnova dvorca Chvaly nije samo u poboljšanoj ponudi kulturnih zbivanja u gradu, već je značajno doprinijela i gospodarskim potencijalima i vrijednosti cijeloga kvarta horni Počernice. Investitori su sada vrlo zainteresirani za nadogradnju na uspjeh projekta.

Cilj je da dvorac postane samoodrživ kroz iznajmljivanje prostora za društvene i poslovne događaje, škole ga koriste kao kulturni centar dovodeći studente na izložbe i priredbe.

Prag
Češka

Facelifting Mont-Saint-Michela, Francuska

Fond: ERDF

Iznos sufinanciranja: 11,1 milijuna eura

Jedno od francuskih najomiljenijih turističkih destinacija brdo *Mont-Saint-Michel* prošlo je kroz radikalnu promjenu kako bi očuvalo ljepotu zaljeva i ponudilo turistima nezaboravno iskustvo, a projekt je bio financiran iz Europskog fonda za regionalni razvoj.

Kako bi *Mont-Saint-Michel* i dalje mogao primati godišnje 3 mil turista iz cijelog svijeta i zadržati kvalitetu ponude francuska vlada i vijeće odlučili su se na značajne zahvate u zaljevu koji bi omogućavali protočnost rijeke oko brda kao što je to bilo prije.

Mont-Saint-Michel
Francuska

Ovaj sveobuhvatni projekt trebao je izgraditi novu branu kako bi se brdo oslobodilo od taloženja slanog mulja. Koristeći se snagom mora i rijeke Couesnon brana bi isprala veliku količinu nakupljenog sedimenta. Nakon dvije godine ispralo bi se 50% od potrebnih 3 mil m³ sedimenta, a u osam godina ispralo bi se 80%. Budući je slani mulj jedno od biološki najproduktivnijih staništa napravljen je dodatni napor da se zaštiti ovo prirodno stanište mnogih životinjskih vrsta. Na primjer, tijekom hidrauličnih radova napravljeno je 10 jezeraca u koje su se preselile žabe koje su se baš u to vrijeme razmnožavale.

Jedna od aktivnosti bilo je i novo parkiralište. Prvo je uklonjeno staro parkiralište zbog kojeg tijekom vode nisu mogli cirkulirati oko brda. Napravljeni su novi planovi koji su uključivali gradnju prototipa koji bi omogućio testiranje različitih površina tijekom gradnje nove brane.

Svi radovi trebali bi biti gotovi u 2015. godini, ali već sada je ovaj projekt značajno promijenio lice zaljeva. Početak radova bio je u 2006. na gradnji hidraulične brane, a od tada je napravljeno i osam vodnih kanala sa zaštitnim vratima. Ova se vrata zatvaraju tijekom visokog vodostaja kako bi spriječili da suvišak vode uteče u rijeku.

Kako se ne bi ugrozio turizam tijekom izvođenja radova, otvoren je centar za posjetitelje koji ima zadaću objasniti značaj projekta na restauraciji brda *Mont-Saint-Michel* i njegov napredak. Posjetitelji mogu besplatno ući i razgledati novo buduće lice mjesta. Različite izložbe, veliki plazma ekrani i virtualni modeli zadržavali su pažnju turista i jačali iščekivanje završetka *faceliftinga* brda i okolice.

Projekt je društvenog i kulturnog karaktera, a za cilj ima obnovu i okoliša i arhitektonskog nasljeđa, zaštitu i promociju bioraznolikosti zaljeva, ali i povećanje broja posjetitelja kao temelja za daljnji razvoj turizma i pratećih industrija kraja.

Projekt uključuje puno istraživačkog rada, a napravljen je na način da prirodni procesi sedimentacije u unutrašnjosti zaljeva ostanu netaknuti. Četiri godine provedene su studije vezane uz hidrosedimentaciju koji je provodio specijalistički laboratorij Sogreah. Prije nego su aktivnosti na projektu počele predloženi zahvati i izmjene bile su valorizirane od strane međunarodnog znanstvenog povjerenstva.

Središnje mjesto kulture u Leicesteru, Engleska

Fond: ERDF

Iznos sufinanciranja: 2,09 milijuna eura

Novo kulturno središte u Leicesteru je sada dom za fantastična kulturna zbivanja zahvaljujući projektu *Curve art theatre*. Moderni teatar dizajniran od svjetski nagrađivanog arhitekta Rafaela Vinolya dodalo je nov dinamičan osjećaj za cijeli kvart, nudi poslovne mogućnosti i jedinstven prostor zabave za lokalno stanovništvo i posjetitelje. U okviru teatra je gledalište, kavana i bar.

Ukupno je u projekt transformacije kvarta St. George's u kulturno središte uloženo 71 milijun eura i predstavlja naznačajniji umjetnički i kulturni projekt u Leicesteru u zadnjih nekoliko desetljeća. Uz revitalizaciju zapuštenog kvarta, projekt je već generirao više od 70 mil eura novih razvojnih projekata i novih poslovnih aktivnosti.

Jedinstvena građevina *Curve* ugošćuje dva auditorija, jedan sa 750 fiksnih stolica, a drugi sličan s 350 stolica koji je prilagodljiv i multifunkcionalan. Željezni zidovi teški 32 tone koji odvajaju pozornicu i hodnik mogu se podići kako bi pozornica bila vidljiva s ulice. Iza zadivljujuće staklene fasade nalazi se prekrasan otvoreni foaje koji gleda prema kavani, barovima i *backstage* prostoru. Jedinstveni dizajn teatra omogućava režiserima da postave publiku u različite konfiguracije, mogućuavajući jedinstven umjetnički doživljaj.

Inovacija i umjetnost igra ključnu ulogu u ovom projektu. *Curve* je postala obilježje cijelog kraja, simbolizirajući renesansu grada i reflektirajući njegovu poziciju kao centra kulturne industrije u regiji. Ona privlači druge investicije u grad pomažući u privlačenju posjetitelja, stvarajući nova radna mjesta i podižući profil umjetnika u regiji.

Leicester
Engleska

Obnova Curtius muzeja

Liege, Belgija

Fond: ERDF

Iznos sufinanciranja: 6,02 milijuna eura

Nakon osam godina obnove *Grand Curtius* muzej ponovno je otvoren na oduševljenje lokalnog stanovništva i 10.000 posjetitelja koji dolaze na inauguracijski vikend svake godine. Povijesni centar grada Liege dobio je svoj prijašnji prestiž i popularnost kroz izlaganje muzejske kolekcije, od koje neki predmeti datiraju i 5.000 godina prije Krista, u moderno obnovljenom muzejskom prostoru.

Zgrada muzeja je originalno izgrađena na prijelazu 17. stoljeća kao privatna palača Jeana Curtiusa industrijalca i dobavljača municije za španjolsku vojsku. Tri specijalizirana muzeja smještena su u ovom kompleksu: muzej oružja, areološki muzej i muzej dekorativne umjetnosti, te muzej religijske umjetnosti. Cilj projekta bio je reorganizacija kolekcije muzeja i dizajniranje dvije tematske turističke ture.

Investicija je bila podijeljena na tri dijela: tehnička oprema i obnova zgrade (48,5%), muzeografija i scenografija (24,5%) i renovacija zgrada na molu (15,5%). Preostalih 11,5% potrošeno je na nadzor, istraživanja, marketing.

Godišnji broj posjetitelja je 75.000.

Liege
Belgija

Čist i zelen Madrid, Španjolska

Fond: ERDF 2007-2013

Iznos sufinanciranja: 9.029.600 eura (ukupna investicija 26.885.860 eura)

U Madridu je u tijeku sveobuhvatna strategija korištenja reciklirane vode za navodnjavanje parkova i pranje ulica. Preko 14hm³ tretirane otpadne vode bit će reciklirano zahvaljujući projektu ponovnog korištenja otpadnih voda, zamjenjujući pitku vodu koja se trenutno koristi za održavanje parkova i vrtova, te za pranje ulica i pločnika.

Projekt podrazumijeva izgradnju tri mreže u Madridu, rad na distribucijskoj mreži i širenje tercijarnog tretmana otpadnih voda. Izgradit će se 20 km dug cjevovod, pet spremnika za regeneriranu vodu, pet pumpnih stanica, automatizirat će se sustav opskrbe za 10 parkova, te proširenje kapaciteta tercijarnog tretmana. Isto će se raditi na interkonekciji postojećih pročišćivača, te obnovi postojećih pumpnih stanica.

Korist od projekta ima oko 3 milijuna stanovnika.

Madrid
Španjolska

PRILOG 3

POPIS LITERATURE

- // **EUROPE 2020 A strategy for smart, sustainable and inclusive growth**
Brussels, 3.3.2010, COM(2010) 2020 final
- // **Cohesion Policy 2014-2020, Investing in growth and jobs**
Brussels, 2011, European Commission, Directorate General for Regional Policy
- // **EU Politike i fondovi 2014-2020**
Zagreb, 2013, Marija Tufekčić i Željko Tufekčić
- // **Elements for a Common Strategic Framework 2014 to 2020**
Brussels, 14.3.2012, SWD(2012) 61 final
- // **Regional Policy contributing to sustainable growth in Europe 2020**
Brussels, 26.1.2011, COM (2011) 17 final
- // **Regional Policy contributing to smart growth in Europe 2020**
Brussels, 6.10.2010, COM(2010) 553 final
- // **Energy 2020 A strategy for competitive, sustainable and secure energy**
Brussels, 10.11.2010, COM(2010) 639 final
- // **Energy Efficiency Plan 2011**
Brussels, 8.3.2011, COM(2011) 109 final
- // **Renewable Energy: a major player in the European energy market**
Brussels, 6.6.2012, COM(2012) 271 final
- // **Roadmap 2050**
Brussels, 15.12.2011., COM (2011) 885 final
- // **WHITE PAPER Roadmap to a Single European Transport Area – Towards a competitive and resource efficient transport system;** Brussels, 28.3.2011, COM(2011) 144 final
- // **Europe, the world's No 1 tourist destination – a new political framework for tourism in Europe**
Brussels, 30.6.2010, COM(2010) 352 final

-
- // **REGULATION (EU) No 1303/2013 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL** laying down common provisions on the European Regional Development Fund, the European Social Fund, the Cohesion Fund, the European Agricultural Fund for Rural Development and the European Maritime and Fisheries Fund and laying down general provisions on the European Regional Development Fund, the European Social Fund, the Cohesion Fund and the European Maritime and Fisheries Fund; Brussels, December 2013
 - // **REGULATION (EU) No 1301/2013 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL** on the European Regional Development Fund and on specific provisions concerning the Investment for growth and jobs goal; Brussels, 17 December 2013
 - // **REGULATION (EU) No 1304/2013 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL** on the European Social Fund; Brussels, 17 December 2013
 - // **REGULATION (EU) No 1300/2013 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL** on the Cohesion Fund; Brussels, 17 December 2013
 - // **REGULATION (EU) No 1291/2013 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL** establishing Horizon 2020 - the Framework Programme for Research and Innovation (2014-2020); Brussels, 17 December 2013;
 - // **REGULATION (EU) No 1288/2013 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL** establishing 'Erasmus+': the Union programme for education, training, youth and sport; Brussels, 11 December 2013
 - // Proposal for a **REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL** on the establishment of a Programme for the Environment and Climate Action (LIFE); Brussels, 12.12.2011 COM(2011) 874 final
 - // **Council conclusions of 12 May 2009 on a strategic framework for European cooperation in education and training ('ET 2020');** (2009/C 119/02)
 - // Proposal for a **REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL** on establishing the Creative Europe Programme; Brussels, COM(2011) 785/2

Grad Zagreb

Ured za programe i projekte Europske unije

Trg Stjepana Radića 1, Zagreb

www.zagreb.hr

